

RAPORT

DE EVALUARE
A MODULUI DE EMITERE ȘI EXECUTARE
A ORDONANȚELOR DE PROTECȚIE
ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE
ÎN PERIOADA 2012-2014

Chișinău 2015

Autorii Raportului: Alexandru Postica, Lilia Potîng
La elaborarea Raportului a contribuit: Eduard Scutaru
Coordonatoare de ediție: Olga Manole
Corectarea textului în limba română: Doina Dumbrăveanu-Munteanu
Traducerea textului în limba engleză: Lucia Aprodu
Procesare computerizată și editare: “Depol Promo” SRL

Toate drepturile protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Asociația PROMO-LEX
str. Dumitru Rîșcanu, 11/41, Chișinău, Moldova
Tel./fax: 00 373 22 450024
E-mail: info@promolex.md
www.promolex.md

FUNDAȚIA SOROS-MOLDOVA
str. Bulgara 32, Chișinău, Republica Moldova
Tel.: (+373 22) 274480, 270031
Fax: (+373 22) 270507
www.soros.md

Prezentul Raport a fost realizat și publicat în cadrul **Proiectului „Eficientizarea procesului de executare a ordonanțelor de protecție pentru victimele violenței în familie în Republica Moldova”**, cu sprijinul Fundației Soros-Moldova.

Conținutul raportului reflectă opinia și poziția autorilor. Fundația Soros-Moldova nu poartă răspundere pentru conținutul Raportului.

CUPRINS

Abrevieri	4
Sumar executiv	5
Capitolul I. Analiza situației și a cadrului normativ de emitere a ordonanțelor de protecție	8
Capitolul II. Gradul de implementare de către organele de resort a prevederilor Legii nr. 45 ce țin de ordonanța de protecție în perioada ianuarie 2012 – septembrie 2014	15
2.1 Capacitățile și percepțiile victimelor referitoare la aplicarea Legii nr. 45	15
2.2 Capacitățile și percepțiile organelor responsabile de punerea în aplicare a Legii nr. 45	18
2.3 Considerațiuni cu privire la examinarea cauzelor de violență în familie	27
2.4 Procedura și modul de depunere a cererilor pentru obținerea ordonanțelor de protecție	33
2.5 Examinarea cauzei de eliberare a ordonanțelor de protecție	45
Capitolul III. Executarea ordonanțelor de protecție	58
3.1 Punerea în executare a ordonanțelor de protecție	58
3.2 Particularitățile executării unor tipuri de ordonanțe	66
3.3 Consecințele juridice ale neexecutării ordonanțelor de protecție	71
Capitolul IV. Concluzii și Recomandări	74

ABREVIERI

CC	Codul Contravențional
CEDAW	Convenția pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor
CEDO	Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale
CF	Codul Familiei
CNPAC	Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii
Comitetul CEDAW	Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor
CAHVIO	(Convenția de la Istanbul) Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice
CP	Codul Penal
CPC	Codul de Procedură Civilă
CPP	Codul de Procedură Penală
CSJ	Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
DAS	Direcția de Asistență Socială și Protecție a Familiei
IGP al MAI	Inspectoratul General al Poliției al MAI
INJ	Institutul Național al Justiției
HG	Hotărâre de Guvern
IP	Inspectoratul de Poliție
IRP	Institutul de Reforme Penale
Legea nr. 45	Legea Nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie
MMPSF	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova
MS	Ministerul Sănătății al Republicii Moldova
MAI	Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
NORLAM	Misiunea Norvegiană de Experți pentru Promovarea Supremației Legii în Moldova
OIM	Misiunea în Moldova a Organizației Internaționale pentru Migrație
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSCE	Misiunea în Moldova a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
UNFPA	Fondul ONU pentru Populație

SUMAR EXECUTIV

Introducere

Violența în familie se menține printre problemele stringente cu care se confruntă societatea moldovenească. Anual, violența în familie provoacă pierderi umane, cauzează victimelor prejudicii materiale și morale, implică folosirea unor importante resurse administrative, umane și bănești ale statului. Din punct de vedere demografic, violența în familie afectează familiile și determină migrația excesivă. Consecințele violenței în familie se vor resimți și ulterior, deoarece persoanele abuzate sau maltratate vor necesita o perioadă îndelungată de recuperare.

Legislația Republicii Moldova conține o serie de norme și prevederi menite să prevină și să combată fenomenul violenței în familie. Aceste norme oferă posibilitatea de a face față provocărilor, asigurând securitatea victimelor în perioadă de criză. Cu toate acestea, problema de bază nu rezidă doar în calitatea actului legislativ și a actelor subordonate legii, ci mai degrabă în modul de executare și respectare a acestor norme.

Ordonanța de protecție a fost inclusă ca un mecanism de protejare a victimei față de comportamentul agresorului. Modul și procedura de emitere a ordonanțelor de protecție se regăsește atât în - Legea nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie (Legea nr. 45), cât și în prevederile CPC și CPP. În anii 2012 – 2014, aceste acte nu au suferit modificări.

În „Raportul de evaluare a implementării prevederilor Legii nr. 45 cu privire la ordonanța de protecție în Republica Moldova în perioada 2008-2011” a fost oferită o analiză detaliată a modului de depunere a cererilor, de examinare a cauzelor și de emitere a ordonanțelor de protecție. Raportul în cauză conține date statistice cu privire la numărul ordonanțelor de protecție emise și executate în perioada de până în 2011. Acest Raport este disponibil gratuit pe pagina oficială a Asociației – www.promolex.md, la rubrica publicații pentru anul 2012.

Potrivit raportului precedent, au fost oferite o serie de recomandări, care se refereau la creșterea capacităților interne ale Procuraturii, Poliției și Direcțiilor de asistență socială în cadrul fiecărui raion, prin informarea despre obligațiile ce le revin în asigurarea securității și protecției victimelor. Pentru perioada precedentă, s-a observat necesitatea unei mai bune implementări a instrucțiunilor adoptate de MMPSF, MAI și MS, precum și obligația structurilor centrale de a raporta despre realizarea implementării instrucțiunilor adoptate cu privire la violența în familie. Elaborarea unei baze unice a DAS, MAI și MMPSF, evidența plângerilor și ordonanțelor de protecție, de asemenea a constituit o recomandare care poate să ducă la eficientizarea procesului de emitere și executare a ordonanțelor de protecție.

Perioada 2012 – 2014 poate fi considerată o perioadă de fortificare a mecanismelor de prevenire a violenței în familie și de uniformizare a practicilor în domeniul examinării cererilor de eliberare a ordonanțelor de protecție. Trebuie de apreciat efortul autorităților care au adoptat o serie de instrucțiuni metodice și ordine cu privire la îmbunătățirea cadrului normativ subordonat legii.

Popularizarea mecanismului de prevenire a violenței în familie prin intermediul ordonanței de protecție a fost asigurată prin efortul mai multor organizații neguvernamentale care în perioada de referință au realizat atât acțiuni de informare a populației, cât și colaborări cu instituțiile de stat.

Asociația Promo-LEX a desfășurat mai multe campanii de informare despre ordonanța de protecție. În campania din primăvară-vară, realizată în perioada 16 mai - 25 iunie 2014, au fost organizate 5 dezbateri (or. Soroca, or. Ungheni, or. Telenești, r. Fălești și r. Drochia). La evenimente au participat aproximativ 330 de persoane. A doua campanie a avut loc în perioada 15 octombrie - 25 noiembrie 2014, fiind desfășurate 10 dezbateri publice și prezentări în alte localități din țară (r. Strășeni, or. Hîncești, or. Orhei, or. Călărași, r. Cantemir, r. Ialoveni, or. Florești, mun. Chișinău), la care au participat cel puțin 1320 de persoane.

Structura raportului

Raportul de monitorizare este divizat în patru capitole. În primul capitol s-a făcut analiza tuturor modificărilor legislative și normative cu referire la procedura de emitere a ordonanțelor de protecție. Capitolul mai conține și o analiză a jurisprudenței instanțelor naționale și celor internaționale în ceea ce privește violența în familie. De asemenea, primul capitol conține o analiză a procedurilor în fața Comitetului CEDAW, precum și a recomandărilor formulate de către acesta Guvernului RM.

Al doilea capitol se referă la analiza capacităților și percepțiilor actorilor implicați în prevenirea și combaterea violenței în familie, dar este și o tentativă de a prezenta profilul victimelor. Capitolul mai analizează și modalitatea de depunere a plângerilor împotriva cazurilor de violență în familie, numărul plângerilor adresate instanțelor de judecată, precum și modalitatea de examinare a cererilor de eliberare a ordonanțelor de protecție de către instanțele de judecată. Capitolul conține concluzii cu privire la fiecare aspect analizat. Pentru acest studiu sunt relevante deficiențele cu privire la calificarea cazurilor de violență în familie, care sunt în strânsă legătură cu efortul de prevenire a violenței în familie.

Al treilea capitol se referă la analiza datelor obținute cu privire la numărul ordonanțelor expediate pentru executare în adresa organelor poliției și celor de asistență socială. A fost analizat modul de executare a sarcinilor de către angajații IP și DAS. Capitolul conține o analiză succintă a situației cu privire la numărul de cazuri de neexecutare a ordonanțelor de protecție și ponderea acestora în raport cu numărul total de ordonanțe emise.

Al patrulea capitol, concluzii și recomandări, conține o serie de expuneri cu privire la faptele analizate în raport, încercând să ofere anumite reflecții pe marginea problemelor identificate. Recomandările formulate sunt adresate în egală măsură atât Parlamentului pentru operarea modificărilor legislative, cât și direct organelor locale responsabile de executarea nemijlocită a ordonanțelor de protecție.

Metodologia

În vederea realizării raportului a fost utilizată metodologia elaborată anterior în cadrul precedentului raport de evaluare¹. Metodologia a fost adaptată la evaluarea modului de realizare a recomandărilor anterioare².

Obiectivul principal al raportului a fost evaluarea comprehensivă a modului de executare a ordonanțelor de protecție în cazurile de violență în familie în perioada anilor 2012-2014, scopul constituind identificarea aspectelor problematice care se referă la modul de executare și la

1 Asociația Promo-LEX, Raport de evaluare a implementării prevederilor Legii 45 cu privire la ordonanța de protecție în Republica Moldova în perioada 2008-2011 http://www.promolex.md/upload/publications/ro/doc_1358771911.pdf

2 Ibid.

motivele neexecutării ordonanțelor de protecție. În acest sens, a fost studiat gradul de informare și conștientizare a reprezentanților organelor responsabile de executarea ordonanțelor de protecție, precum și cauzele principale ale neexecutării sau executării parțiale a ordonanțelor de protecție.

Pentru realizarea raportului au fost folosite mai multe instrumente sociologice: interviuri structurate, chestionare și cereri de acces la informație. În cadrul fiecărui IP a fost realizat un interviu cu șefii sau șefii adjuncți ai secției securitate publică din cadrul IP sau cu alte persoane care, potrivit atribuțiilor de serviciu, erau direct implicați în prevenirea și combaterea violenței în familie. În ceea ce privește angajații DAS, au fost realizate interviuri structurate cu persoanele relevante în domeniu. În total, au fost intervievați 42 de angajați ai poliției și 41 de angajați din cadrul DAS raionale și municipale. În plus, au fost intervievate 42 de victime ale violenței în familie care au beneficiat de ordonanțe de protecție. Intervipurile au fost realizate deplasându-se la locul de serviciu al fiecărui angajat sau în localitatea de reședință a victimei, astfel interviurile fiind realizate cu absolut toți reprezentanții structurilor specializate din cadrul tuturor unităților administrativ-teritoriale, cu excepția regiunii transnistrene.

Raioanele din stînga Nistrului nu au fost acoperite de acest raport din motiv că în aceste raioane nu au fost create și nu funcționează organe de poliție și DAS. De asemenea, nu au fost audiate victime care să fi beneficiat de ordonanțe de protecție din motiv că astfel de decizii nu pot fi executate în stînga Nistrului. Cu toate acestea, în cadrul interviurilor cu reprezentanții IP și DAS din cadrul zonelor de securitate sau din raioanele limitrofe cu regiunea transnistreană au fost abordate probleme cu privire la modul de examinare a cererilor din partea locuitorilor din raioanele din stînga Nistrului.

Tuturor organelor de resort (Judecătoriile de sector, municipale și raionale, toate IP, Procuratura Generală, DAS din toate unitățile administrativ-teritoriale, IGP) le-au fost expediate fișe de solicitare a informației. Ca răspuns la aceste cereri, au fost prezentate informații relevante de către toți respondenții, cu foarte mici excepții. Nu a fost posibilă doar analiza datelor de la Judecătoria r. Orhei, care a menționat că nu dispune de o evidență a cererilor de emitere a ordonanțelor de protecție a victimelor violenței în familie, precum și de alte date relevante pentru raport. Totodată, DAS Leova și DAS Comrat nu au oferit un răspuns comprehensiv la cererile de acces la informație.

Acuratețea și exactitatea datelor obținute se confirmă prin răspunsurile semnate de către conducătorii instituțiilor chestionate, prin urmare fiind utilizate date exclusiv din răspunsurile oficiale.

Mulțumiri

Sperăm că acest raport va servi drept material de referință pentru cercetători, practicieni, reprezentanți ai autorităților publice locale, precum și pentru alte persoane interesate de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie. Acest raport este inedit datorită faptului că conține o analiză complexă a datelor obținute de la mai multe autorități responsabile de emiterea și punerea în executare a ordonanțelor de protecție.

Asociația Obștească „Promo-LEX” își exprimă gratitudinea Inspectoratului General al Poliției, Inspectoratelor de Poliție raionale/de sector, Consiliului Superior al Magistraturii, Direcțiilor de Asistență Socială din cadrul administrațiilor publice locale, Președinților Judecătoriilor raionale, municipale și de sector, precum și tuturor persoanelor care au contribuit la elaborarea acestui raport prin oferirea informațiilor relevante, opiniilor și sugestiilor.

CAPITOLUL I

ANALIZA SITUAȚIEI ȘI CADRULUI NORMATIV AL EMITERII ORDONANȚELOR DE PROTECȚIE

Modificări ale cadrului normativ

În perioada de raportare (ianuarie 2012 – septembrie 2014), au fost adoptate mai multe acte sau recomandări, care vin să concretizeze și să explice acțiunile organelor și autorităților care asigură implementarea Legii nr. 45, CPC și CPP în materie de emiterie și executare a ordonanțelor de protecție.

Primul document care a fost aprobat în anul 2012 este Ordinul MMPSF nr. 22 din 09 februarie 2012 cu privire la aprobarea *Instrucțiunilor privind intervenția secțiilor/direcțiilor asistență socială și protecție a familiei, instituțiilor medicale și organelor afacerilor interne în cazurile de violență în familie*. Instrucțiunea conține informații detaliate cu privire la identificarea și înregistrarea cazurilor de violență în familie de către asistentul social comunitar. Instrucțiunea explică noțiunile și formele de manifestare a violenței în familie, exemplificând fiecare tip de violență. De asemenea, aceasta oferă posibilitatea de a identifica consecințele violenței în familie. Instrucțiunea trece în evidență toate atribuțiile și sarcinile asistentului social, atât la etapa de prevenire, cât și la etapa de executare a ordonanțelor de protecție.

La data de 24 februarie 2012, prin ordinul nr. 155 al MS, a fost aprobată *Instrucțiunea privind intervenția instituțiilor medicale în cazurile de violență în familie cu referire la acțiunile lucrătorilor medicali în cazuri de violență în familie*. Acest act obligă, de fapt, angajații tuturor structurilor medicale să asigure victimelor asistență medicală necondiționată, sprijin emoțional, documentare minuțioasă, informare/raportare și referire la alte servicii. Actul este relevant datorită oferirii unor repere exacte cu privire la documentarea cazurilor de violență în familie și a atribuțiilor medicinei legale în domeniul violenței în familie. Actul în sine este important din motiv că, potrivit observațiilor și rapoartelor anterioare, se menționa o slabă implicare a structurilor medicale în ceea ce privește prevenirea și combaterea violenței în familie. Prin urmare, acest ordin vine să înlăture acele obstacole care se opun implicării directe a lucrătorilor medicali cu referire la fenomenul violenței în familie.

La 28 mai 2012, a fost adoptată Hotărârea nr. 1 a Plenului CSJ, *Cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a prevederilor Capitolului XXX/I din Codul de procedură civilă (aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie)*. Această hotărâre explică judecătorilor modalitatea examinării cererii de eliberare a ordonanței de protecție, circumstanțele la care trebuie să atragă atenția și termenii de referință. Aceasta conține, de asemenea, o analiză minuțioasă a modului în care instanțele de judecată urmează să înregistreze cererile de eliberare a ordonanțelor de protecție, să desfășoare ședințele de judecată, să emită actele procesuale și să aducă la cunoștința părților despre soluția adoptată.

Prin ordinul MMPSF nr. 105 din 02 august 2012, au fost aprobate *Instrucțiunile privind modul de exercitare, de către administrația publică locală, a atribuțiilor legale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie*. Acest act oferă, prin prisma normelor Legii nr. 45, o analiză a competențelor autorităților administrației publice locale de nivelurile întâi și doi. Actul scoate în evidență rolul primordial al administrației locale de nivelul întâi – al consiliului local, ca subiect de decizie și al primarului în calitate de subiect de executare, coordonare și decizie în procesul de combatere a fenomenului violenței în familie. Actul mai prevede și modalitatea de lucru

a comisiei pentru probleme sociale, care urmează să fie creată pe lângă organul administrației publice locale de nivelul întâi, abilitat cu funcții de organizare și coordonare a activităților de prevenire și combatere a violenței în familie.

Potrivit ordinului nr. 275 al MAI din 14.08.2012, au fost adoptate *Instrucțiunile privind intervenția organelor de poliție în vederea prevenirii și combaterii violenței în familie*. Prevederile acestei Instrucțiuni definesc competențele organelor afacerilor interne la nivel de structură specializată a administrației publice centrale și locale, în procesul prevenirii și identificării cazurilor de violență în familie, a coordonării și soluționării multidisciplinare a cazurilor relevante sau înregistrate, a prevenirii și combaterii fenomenului violenței în familie, a asigurării protecției victimelor, a supravegherii executării măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie și a reabilitării agresorilor.

La 30 mai 2013, a fost emisă Recomandarea nr. 47 a CSJ *Cu privire la aplicarea prevederilor art. 318/6 CPC la aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie*. Acest act era unul necesar în contextul în care exista o practică neuniformă cu privire la actele care erau emise de către instanțele de judecată, fapt care deseori crea confuzii în ceea ce privește modalitatea de emitere a încheierilor judecătorești și punerea în executare a acestora.

La 30 iunie 2014, a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 496 privind aprobarea regulamentului-cadru de organizare și funcționare a Centrului de Asistență și Consiliere pentru Agresorii familiali și a standardelor minime de calitate. Acest act stabilește funcționarea Centrelor, care pot fi create în cadrul unităților administrativ-teritoriale de nivel II și care urmează să presteze servicii integrate de asistență și consiliere specializată persoanelor care comit acte de violență în familie, adolescenților cu comportament violent, manifestat atât în cadrul familiei, cât și în afara ei.

Tentative de îmbunătățire a cadrului legal existent

În perioada de referință, MMPSF a creat un grup de lucru care a elaborat un proiect de lege privind completarea și modificarea unor acte legislative în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, care însă nu a fost avizat de toate ministerele. Scopul acestor modificări a fost eficientizarea mecanismului de soluționare a actelor de violență în familie și implementarea atât a recomandărilor instituțiilor CEDAW, cât și a recomandărilor societății civile. Totodată, scopul acestor modificări este de a armoniza prevederile legislației naționale cu CAHVIO.

Proiectul elaborat conține prevederi de modificare a 12 acte normative. În vederea asigurării executării măsurilor de protecție se propun modificări ale definițiilor: violență în familie, violență spirituală, victimă și agresor, completări ale definiției de agresor, precum și includerea noilor definiții: “situație de criză/situații critice, ordinul de restricție de urgență, violența împotriva femeilor, violența de gen împotriva femeilor”.

Modificările la art.3 alin. (2) lit.b) ale Legii nr. 45 vin să lărgescă sfera persoanelor care pot fi considerate victime sau agresori în cauzele de violență în familie. Totodată, se propune modificarea art.9 al Legii nr.45 pentru consolidarea mecanismului național instituit în vederea prevenirii recidivei de infracțiune, asigurarea asistenței și consilierii cu scopul reintegrării în comunitate a subiecților infracțiunii, fiind lărgite competențele organelor de probațiune.

Modificarea propusă la art. 11 vine în context cu prevederile CAHVIO cu privire la obligarea părților semnatare de a prevedea pentru victimele care au suferit vătămări corporale grave sau deteriorarea sănătății cauzate de actele de violență dreptul de a pretinde compensații din

partea agresorilor sau din partea statului. Convenția recomandă acordarea în mod obligatoriu a unor astfel de compensații victimelor care au suferit vătămări corporale grave sau deteriorarea sănătății, inclusiv daune psihologice grave cauzate de actele de violență psihologică.

Prin art. 12/1 al Legii nr. 45 se prevede instituirea posibilității emiterii "ordinului de restricție", care la fel vine să execute exigențele Convenției care prevede că părțile vor lua măsuri legislative sau alte măsuri necesare pentru a se asigura că victimelor tuturor formelor de violență acoperite de sfera de aplicare a prezentei Convenții le sunt disponibile ordine corespunzătoare de restricție sau de protecție. Această propunere urmează să reglementeze mecanismul și procedura de eliberare a ordinului de restricție de către organul de poliție, perioada pentru care este emis, interdicțiile asupra agresorului, consecințele nerespectării acestuia, procedura de contestare, dar și dreptul victimei de a solicita măsuri de protecție (emiterea ordonanței de protecție). Ordinul de restricție vine să completeze măsurile de protecție ale victimei prin intervenția imediată a organelor de poliție în vederea izolării/excluderii imediate din locuință a agresorului. Astfel, polițistul de sector va fi împuternicit să emită ordinul de restricție care să oblige agresorul să părăsească imediat locuința pentru o perioadă de 10 zile. Totodată, în caz de necesitate, pe parcursul acestor 10 zile poate fi documentată și cererea de obținere a ordonanței de protecție emisă de instanța de judecată pentru o perioadă mai îndelungată.

Modificările propuse la art. 13 au drept scop o reglementare mai clară a modului de solicitare a măsurilor de protecție, inițiatorul în acest sens fiind victima, cu excepțiile de rigoare referitoare la anumiți subiecți, precum și cu posibilitatea implicării, la solicitarea victimei, a profesioniștilor, în cazul în care victima este în imposibilitate de a depune cererea de sine stătător.

Modificările la art.15 includ măsuri noi de protecție a victimei violenței în familie, adițional la cele deja existente, fiind concomitent determinate și de necesitatea de a reglementa mai exact măsurile de protecție, procedura de aducere la cunoștință privitor la emiterea ordonanței de protecție a victimei, procedura de supraveghere a ordinului de restricție și a ordonanței de protecție, precum și reglementări ce țin de procedura de revocare a măsurilor de protecție.

Examinarea de către CtEDO a cauzelor de violență în familie

Pe parcursul perioadei de referință, CtEDO a examinat mai multe cauze împotriva Republicii Moldova cu privire la violența în familie, evidențiind mai multe lacune în funcționarea mecanismului de protecție a victimelor violenței în familie și în practica defectuoasă a unor instanțe de judecată care emiteau ordonanțe de protecție.

Astfel, la 28 mai 2013, CtEDO a emis hotărârea pe cauza *Eremia contra Moldovei*. Curtea a examinat modul în care, în pofida multiplelor cerințe ale victimei, nu a fost executată o ordonanță judecătorească de aplicare a măsurilor de protecție de către colaboratorii de poliție. De asemenea, și ignorarea ordonanței de protecție de către agresor, care fiind conștient de existența unei astfel de ordonanțe, a încălcat-o în mod deliberat. Curtea a ajuns la concluzia că practic autoritățile au favorizat agresorul. La rândul său, agresorul, fiind angajat al poliției, cunoștea normele legale și în mod deliberat a încălcat prevederile încheierii instanței de judecată.

S-a mai constatat că urmărirea penală cu privire la neexecutarea ordonanței de protecție pornită de către autorități nu a atins rezultatul scontat, deoarece în cadrul examinării cauzei aceasta a fost tergiversată, ca într-un final agresorul să fie practic eliberat complet de răspunderea penală prin aplicarea unei sancțiuni cu suspendare.

Având în vedere modul în care autoritățile au instrumentat cauza, în particular, conștientizarea de către autorități a pericolului violenței din partea agresorului și lipsa măsurilor eficiente care să asigure sancționarea acestuia în temeiul prevederilor legale aplicabile, CtEDO a constatat că statul nu și-a îndeplinit obligațiile sale în temeiul Articolul 3 din CEDO (dreptul de a nu fi supus torturii). Curtea a aplicat prezumția cunoașterii situației de către autorități și efectele acestor agresiuni asupra copiilor victimei. Cu toate acestea, nu au fost întreprinse acțiuni sau acestea au fost insuficiente pentru a preveni repetarea comportamentului agresiv. Prin urmare, Curtea a conchis că a fost violat și art. 8 al CEDO (dreptul la viața privată și de familie).

Mai mult ca atât, CtEDO a concluzionat că a fost vorba de un comportament discriminatoriu prin tolerarea repetată a violenței, invocând o atitudine discriminatorie față de reclamantă ca femeie. Au fost luate în considerație și constatările raportorului special al ONU cu privire la violența asupra femeilor, cauzele sale și consecințele elaborate în cadrul vizitei din 4 - 11 iulie 2008 (document A/HRC/11/6/Add.4, 8 May 2009). Așadar, CtEDO a constatat că a existat o violare a art. 3, a art. 3 în coroborare cu art. 14 al Convenției și a art. 8 al Convenției. S-a dispus încasarea prejudiciului moral în sumă de 15,000 Euro și a cheltuielilor în sumă de 2,150 Euro.

La 16 iulie 2013, CtEDO a emis hotărârea pe cauza *B. contra Moldovei*. Această cauză s-a referit, de asemenea, la modul în care autoritățile competente au tratat situația cu privire la violența în familie. CtEDO a constatat că autoritățile au știut despre comportamentul agresiv al soțului dnei B., în privința acestuia fiind emise cinci sancțiuni administrative, nici una dintre care n-a fost în măsură de a-l determina pe agresor să-și schimbe comportamentul.

În cauza dată, victima și-a revocat plângerea penală cu privire la tentativele de viol, iar autoritățile au acceptat acest fapt. Cu toate acestea, Curtea a reiterat că între statele membre ale Consiliului Europei, în contextul retragerii plângerilor referitoare la violența în familie “trebuie să existe o confirmare a obligației de găsire a unui echilibru între cerințele victimei de a decide soarta plângerii și interesul societății de a fi desfășurată o anchetă pe marginea cazurilor de violență în familie. Curtea a considerat că existența mai multor plângeri din partea victimei cu privire la abuzarea sa de către agresor urmau să determine autoritățile să examineze mai detaliat situația acesteia. Curtea nu a fost satisfăcută de abordarea superficială a instanțelor de judecată cu privire la respingerea cererii victimei de a fi emisă o ordonanță, fiind invocat dreptul de proprietate al reclamantului la apartamentul comun. Refuzul de a asigura protecție victimei prin evacuarea acesteia din apartamentul comun a dus la continuarea tratamentului degradant din partea agresorului, chiar dacă au fost dispuse o serie de acțiuni, cum ar fi obligativitatea de a nu se apropia de victimă sau de locul de muncă al acesteia. De asemenea, Curtea a respins obiecțiile Guvernului, conform cărora ordonanța ar fi servit drept remediu pentru victimă în rezolvarea anumitor dispute de ordin patrimonial. Având în vedere faptul că anterior victima a mai fost asaltată de către agresor în apartamentul comun, menținerea acestui climat de frică a condus la atingerea aceluși nivel minim de tratament inuman și degradant.

CtEDO a constatat că a existat o violare a Articolului 3 al CEDO (dreptul de a nu fi supus torturii) și a Articolului 8 al CEDO (dreptul la viața privată și de familie). În consecință, CtEDO a decis să-i acorde victimei prejudiciu moral în mărime de 15,000 Euro și să i se acopere cheltuielile în sumă de 3,000 Euro.

Tot la 16 iulie 2013, CtEDO a pronunțat hotărârea în cauza *Mudric și alții contra Moldovei*. Similar cauzei Eremia c. Moldovei, CtEDO a constatat violarea art. 3 invocând faptul că autoritățile au tolerat relele tratamente la care a fost supusă victima și că au eșuat să execute hotărârile judecătorești menite să asigure protecția reclamantei. De asemenea, CtEDO a constatat violarea art. 14 combinat cu art. 3 și 8 ale Convenției în ceea ce privește discriminarea victimei de către autorități pe criteriu de sex, îngrădindu-i dreptul acesteia la o viață fără violență. CtEDO a mai

constatat violarea art. 17 al Convenției, invocând refuzul autorităților de a-l sancționa pe fostul ei soț, fapt care i-a permis să-și continue acțiunile ilegale, ceea ce a dus la încălcarea drepturilor reclamantei. CtEDO i-a acordat reclamantei suma de EUR 15,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 2,150 - cu titlu de costuri și cheltuieli.

La 28 ianuarie 2014, CtEDO a emis o hotărâre în care a constatat violarea drepturilor altor două victime ale violenței în familie în cauza *T. M. și C. M. contra Moldovei*. Curtea a constatat că a existat o violare a art. 3 din Convenție, totodată stabilind că a existat o violare a art. 14 în coroborare cu art. 3 din Convenție.

Astfel, CtEDO a considerat că autoritățile știau despre comportamentul violent al agresorului, care s-a amplificat după emiterea unei ordonanțe de protecție în data de 11 aprilie 2011. Curtea a considerat suficiente dovezile medicale care demonstau că poliția era conștientă de violența aplicată față de victimă de către soțul acesteia. CtEDO a considerat că poliția era obligată să examineze cauzele violenței în familie și să prevină acest comportament, ținând cont de vulnerabilitatea victimelor în astfel de situații. Aparent, autoritățile au fost incapabile să asigure asistență victimei, în lipsa unei cereri oficiale din partea acesteia. CtEDO a constatat că puține victime erau familiarizate cu Legea nr.45 și, implicit, cu ordonanța de protecție, ceea ce, în opinia Curții, reprezintă o problemă sistemică.

De asemenea, CtEDO a criticat poziția organelor procuraturii, conform căreia nu poate fi pornită o cauză penală în lipsa unor leziuni vizibile, ceea ce ridică semne de întrebare cu privire la eficiența măsurilor de protecție, având în vedere faptul că multe tipuri de violență în familie, cum ar fi violența psihologică sau violența economică, nu au drept consecință leziuni corporale.

CtEDO a constatat că, întrucât legea stabilește un termen de 24 ore pentru emiterea ordonanței de protecție, termenul de 10 zile este unul mult prea mare. Chiar și după emiterea ordonanței de protecție, aceasta nu a fost transmisă imediat poliției spre executare, ceea ce a expus victima la o continuă presiune.

Mai mult ca atât, procuratura și organele judiciare nu au acordat asistență efectivă până în momentul unui incident ulterior. Prin urmare, autoritățile nu au acordat nici un fel de protecție după primul caz de agresiune. Din aceste motive CtEDO a constatat violarea art. 3 din Convenție.

În ceea ce privește discriminarea față de reclamantele femei, CtEDO a ajuns la concluzia că au existat mai multe cazuri de intimidare și de aplicare a violenței față de victimă, despre care autoritățile erau informate. De asemenea, CtEDO a constatat că organele procuraturii au refuzat pornirea urmăririi penale din cauza lipsei de leziuni, ceea ce denotă că autoritățile nu sunt pe deplin informate despre violența în familie și despre natura specifică a violenței, care nu întotdeauna se exteriorizează prin leziuni. Prin urmare, poliția nu a întreprins acțiuni prompte pentru a-l exclude pe agresor din apartamentul comun, iar ulterior și instanța de judecată a suspendat executarea acestei decizii, în pofida situației de urgență (decizia, de fapt, a fost una contrară legii).

Având în vedere specificul victimei violenței în familie, care deseori este împiedicată să depună plângeri, autoritățile au obligația să verifice și să informeze victima despre existența măsurilor de protecție.

În opinia Curții, totalitatea elementelor constitutive denotă faptul că a existat o discriminare bazată pe gen. CtEDO a constatat violarea art. 3, art. 3 în coroborare cu art. 14 al Convenției și art. 8 al Convenției și a acordat suma de 15,000 Euro cu titlu de prejudiciu moral și 2,150 Euro pentru costuri și cheltuieli.

Examinarea cauzelor de violență în familie de către Comitetul CEDAW

În ceea ce privește utilizarea altor mecanisme internaționale de protecție, am vrea să menționăm și un caz al Republicii Moldova, care a ajuns în atenția Comitetul CEDAW în anul 2013.

Așadar, este vorba despre cauza de violență în familie *R.L. contra Moldovei*, în care reclamanta, victimă a violenței în familie, s-a plâns de discriminare și de complicitate la maltratarea sa prin inacțiune din partea poliției. Potrivit declarațiilor femeii, aceasta era bătută sistematic de către soț, care era agresiv și față de copiii minori. Deși numeroasele certuri se soldau cu sesizarea poliției, după revenirea soțului de la secția de poliție, acesta devenea mai agresiv. Chiar dacă R.L. a divorțat, foștii soți erau nevoiți să locuiască în același apartament. Comportamentul agresiv al fostului soț nu a încetat nici după divorț. Mai mult, acesta continua să o insulte și să aplice forța fizică. Deși R.L. a depus la poliție mai multe plângeri, acestea nu s-au soldat cu vreun răspuns în favoarea victimei. Dimpotrivă, polițiștii întocmeau procese verbale administrative, aplicându-i amenzi tot reclamantei, care era la evidența poliției ca fiind scandalagioaica familiei. Nici cererile de pornire a unei cauze penale împotriva fostului soț nu s-au finalizat. Pe marginea acestui caz au fost depuse observații atât de Guvernul RM, cât și de reclamantă. În viitorul apropiat, Comitetul CEDAW urmează să se expună pe marginea acestui caz.

Totodată, în aceeași perioadă, la data de 1 octombrie 2013, ulterior susținerii raportului de către delegația oficială a Guvernului RM în fața Comitetului CEDAW, acesta a înaintat Guvernului recomandări pentru îmbunătățirea gradului de implementare a CEDAW. Printre principalele preocupări și recomandări, Comitetul CEDAW a îndemnat autoritățile să îmbunătățească implementarea CP, a Legii nr. 45 și a altor legi naționale relevante, să sporească capacitățile organelor de urmărire penală pentru pornirea investigațiilor din oficiu în cazul violenței în familie și să asigure atragerea la răspundere penală a agresorilor în funcție de gravitatea infracțiunii. De asemenea, autoritățile ar trebui să fortifice eforturile de modificare a Legii nr. 45 pentru suplimentarea măsurilor de protecție care pot fi emise de instanța judecătorească cu un sistem de protecție ordonat de poliție, astfel încât să fie permisă emiterea ordonanțelor de protecție de urgență de către poliție.

Comitetul CEDAW a oferit mai multe recomandări, printre care se numără:

- eliminarea oricăror obstacole cu care se confruntă femeile în obținerea accesului la justiție și asigurarea disponibilității asistenței judiciare pentru toate victimele violenței;
- încurajarea femeilor să declare cazurile de violență sexuală și domestică prin sporirea gradului de conștientizare a caracterului penal al acestor fapte;
- oferirea asistenței adecvate și protecției femeilor victime ale violenței, inclusiv femeilor rome;
- majorarea numărului și finanțarea de adăposturi și asigurarea acoperirii naționale care să se extindă asupra femeilor din zonele rurale și din regiunea transnistreană;
- consolidarea sistemului de colectare a datelor în vederea asigurării că datele sunt dezagregate în funcție de tipul de violență și de relația dintre agresor și victimă, susținerea cercetării în acest domeniu și asigurarea faptului că informațiile și datele colectate sunt puse la dispoziția publicului;
- nu în ultimul rând, ratificarea CAHVIO.

Instruirea angajaților din cadrul instituțiilor implicate în prevenirea cazurilor de violență în familie

Instruirile persoanelor care implementează Legea nr. 45 constituie o prioritate. Pe parcursul anilor 2012 – 2014, au fost desfășurate zeci de traininguri și instruiți în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

Instruirile au fost organizate atât în mun. Chișinău la nivel central, cât și în afara Chișinăului, unde au fost realizate un șir de instruiți. Cele mai multe traininguri au fost desfășurate sub egida MMPSF, MAI și IGP, INJ, OIM și OSCE. Totodată, peste zece asociații obștești au realizat seminarii și mese rotunde, cele mai multe fiind organizate de Centrul de Drept al Femeilor, Centrul Contact, Organizația Alternative Sociale, Secretariatul Permanent al Comitetului Național pentru Combaterea traficului de ființe umane, Parteneriate pentru fiecare copil Every Child, ONU, IRP, CNPAC, Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate, precum și de o serie de asociații locale a căror grup țintă sunt autoritățile publice locale.

O mulțime de instruiți au fost desfășurate cu angajații organelor de drept. Pe parcursul anului 2012, NORLAM a realizat nu mai puțin de 26 de seminarii, în care au fost implicați circa. 650 participanți din sectorul justiției penale. Printre tematicile abordate la training au fost: provocările vis-à-vis de CEDO, precum și Deciziile CtEDO, etica procurorilor, poziția femeilor și copiilor în calitate de victime și martori în cauzele ce vizează abuzul sexual și violența în familie, minorii și probațiunea, măsurile speciale de investigare.

În anii 2012 – 2014, INJ și OSCE au organizat și desfășurat mai multe seminarii tematice pentru judecători, procurori, avocați și polițiști cu tematicile: "Aplicarea legislației în cauzele de violență în familie", "Particularitățile examinării cererii privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie", "Investigarea cauzelor penale privind infracțiunile de violență în familie". De instruiți au beneficiat și asistenții sociali, și cadrele medicale prin intermediul mai multor programe.

CAPITOLUL II

GRADUL DE IMPLEMENTARE DE CĂTRE ORGANELE DE RESORT A PREVEDERILOR LEGII NR. 45 CE ȚIN DE ORDONANȚA DE PROTECȚIE ÎN PERIOADA IANUARIE 2012 – SEPTEMBRIE 2014

După cum s-a menționat la începutul raportului, pentru prezentarea concluziilor referitoare la temele subcapitolelor au fost folosite mai multe instrumente. Pentru a înțelege capacitățile și opiniile angajaților DAS, IP și ale victimelor au fost desfășurate o serie de interviuri cu aceștia. La baza concluziilor au stat interviurile a 42 de angajați ai poliției, 41 de angajați ai DAS și a unui număr de 42 de victime ale violenței în familie care au beneficiat de ordonanțe de protecție.

Interviurile au fost desfășurate în mod individual cu fiecare angajat, iar chestionarele s-au focusat pe 52 de întrebări tematice. Persoanele care au realizat interviurile au fost instruite din punct de vedere metodologic despre modul în care urmează a fi adresate întrebările și sistematizată informația.

Scopul interviurilor a fost de a înțelege percepția intervievaților despre locul și rolul lor în prevenirea și combaterea violenței în familie, precum și cunoștințele lor cu privire la actele normative în vigoare care reglementează acest domeniu. Capacitățile persoanelor au fost evaluate în mod subiectiv, reieșind din mai multe aspecte. În primul rând, a fost analizată experiența de muncă a persoanelor intervievate, al doilea aspect fiind numărul instruirilor și trainingurilor în care au fost implicate persoanele, al treilea aspect ține de autoaprecierea cunoștințelor, care a fost verificată prin intermediul întrebărilor de control. Aceste date au fost combinate și interpușe cu datele statistice obținute de la mai multe instituții relevante. Într-un final, în urma coroborării acestor date a fost posibilă elaborarea anumitor constatări și concluzii.

2.1 Capacitățile și percepțiile victimelor referitoare la executarea Legii nr. 45

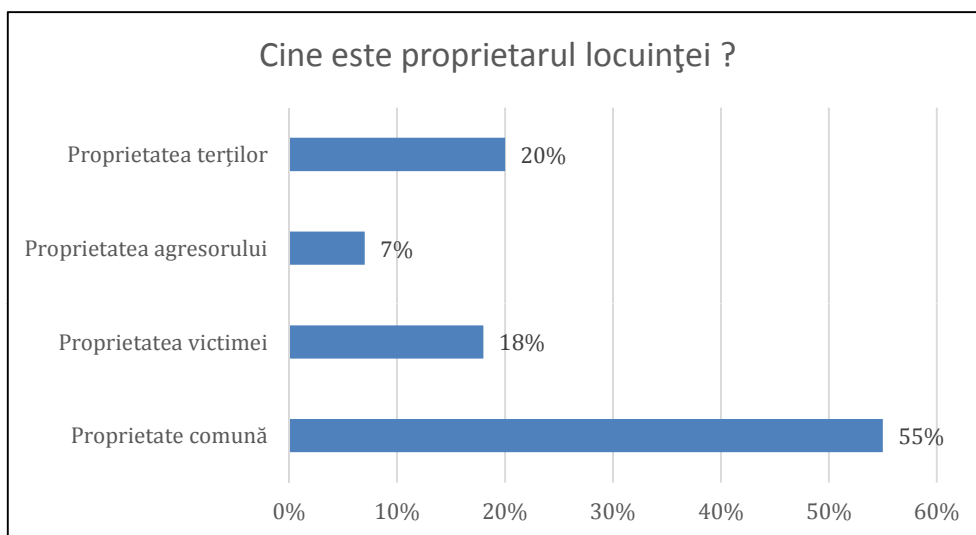
Având în vedere că se propune o analiză complexă a fenomenului violenței în familie, sub aspectul emiterii și punerii în executare a ordonanțelor de protecție, a fost analizat profilul victimelor în baza unui eșantion reprezentativ și anume câte o persoană din fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul II, care a beneficiat în anii de referință de o ordonanță de protecție. În total au fost intervievate 42 victime, dintre care 40 de femei și 2 bărbați. Nu a fost posibilă interviuarea victimelor din raioanele Vulcănești, Ceadâr Lunga, Taraclia și Cantemir. Aceste victime au fost înlocuite cu persoane din raioanele limitrofe. Din numărul de victime chestionate, 14 aveau domiciliul în orașe și municipii, restul 28 de victime aveau domiciliul permanent la sate. Victimele au recunoscut că au fost mult prea pasive până au decis să se adreseze după ajutor organelor de drept. Acestea au fost nevoite să suporte ani în șir umilințe și bătăi din partea agresorilor, au decis să depună o plângere doar în momentul în care violențele au devenit insuportabile. Mai mult ca atât, în comunitatea în care locuiesc sunt mai multe victime, care se aflau în aceeași situație și care, de asemenea, nu au recurs la asistența organelor de drept.

Victimele și-au justificat comportamentul prin sentimentul de rușine față de comunitate. Această frică de comunitate le determină să suporte violența agresorilor. În opinia victimelor, violența în familie este determinată, în primul rând, de condițiile de trai, de modul de viață și, mai ales,

de starea financiară a familiei. În opinia majorității victimelor, cele mai multe conflicte apar în rezultatul lipsei condițiilor de trai și a resurselor financiare.

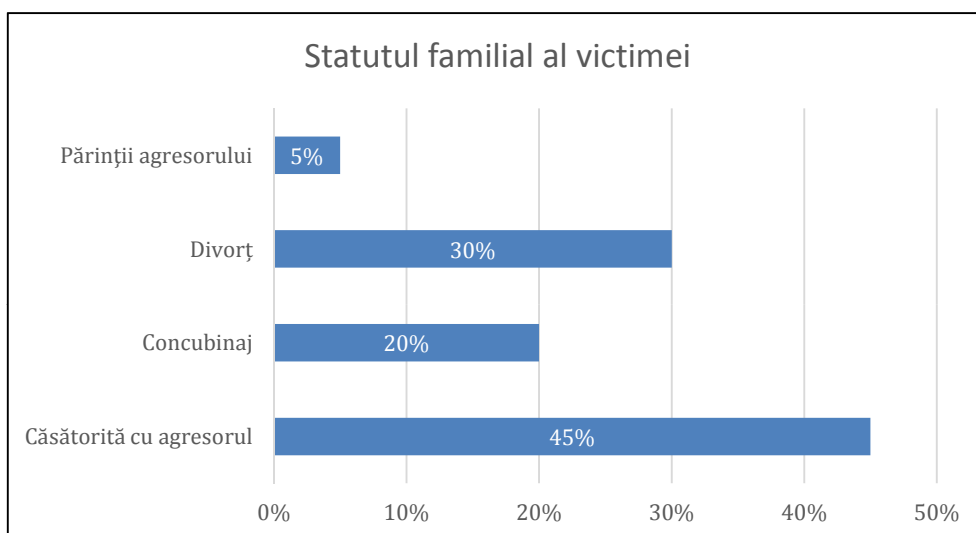
Din cele 42 de victime s-a constatat că 55% dispun de titlul de proprietate asupra domiciliului în comun cu agresorul, altele 20% locuiesc cu agresorul în locuința ce nu le aparține cu drept de proprietate, 18% locuiesc cu agresorul în proprietatea individuală a victimei și doar 7% locuiesc în proprietatea individuală a agresorului. Prin urmare, constatăm că doar în 7% din cazuri agresorii dispun de dreptul exclusiv asupra domiciliului.

Diagrama 1

Aproape jumătate dintre victimele intervievate se aflau în relații de căsătorie cu agresorul – 45%, altele 20% se află în concubinaj cu agresorii, 30% din victime sunt divorțate, deși locuiesc împreună cu agresorii, iar 5% sunt părinții agresorilor. Toate victimele intervievate au copii. De fapt, reieșind din declarațiile victimelor, anume această circumstanță de cele mai multe ori este determinantă pentru a suporta violențele. Deseori, victimele preferă să treacă cu vederea umilințele și bătăile pe care acestea le consideră ne semnificative, doar pentru a-și păstra familia și a educa copiii într-o familie integră din punct de vedere numeric.

Diagrama 2

Referitor la cunoștințele în domeniul prevenirii violenței în familie și a ordonanței de protecție, am vrea să menționăm că până la obținerea ordonanței de protecție victimele nu cunoșteau care sunt atribuțiile organelor de intervenție. Astfel, din cele 42 de victime, doar 10 au declarat că știau despre faptul că DAS ar avea atribuții și în domeniul violenței în familie, în timp ce restul 32 de victime au declarat că nu aveau idei despre faptul că DAS și asistentul social din localitate ar fi putut să le acorde asistență în ceea ce privește prevenirea violenței în familie. Toate victimele mai degrabă percepeau problema violenței în familie ca pe o problemă ce ține în exclusivitate de competența organelor de poliție.

Majoritatea victimelor au beneficiat de ordonanța de protecție doar după ce au adresat plângeri de aplicare a violenței fizice asupra sa. Deși toate victimele au declarat că anterior fuseseră supuse violențelor fizice, nici o victimă nu a apelat la medicul de familie sau la alt medic specialist pentru a obține o consultație sau pentru a documenta leziunile corporale, nemaivorbind de medicul psiholog. Adresarea la medicul legist a fost efectuată doar ulterior sesizării organelor de poliție, care au direcționat victima către Centrul de Medicină Legală.

Aproape jumătate dintre victime – 22 – au declarat că se adresau permanent organelor de poliție pentru a remedia situația cu agresorul. Cu toate acestea, un număr considerabil de victime au declarat că nu aveau încredere în organele de poliție sau de asistență socială. Astfel, 16 victime au declarat că de cele mai multe ori preferau să fugă de agresor sau se ascundeau pe la rude sau prieteni, organelor de poliție adresându-se doar în momentul în care viața lor a fost pusă serios în pericol. Restul 4 victime au declarat că au avut mai multă încredere în organizațiile neguvernamentale, la care s-au adresat după ajutor imediat după ce au fost agresate.

Majoritatea victimelor, 58%, au declarat că au aflat despre posibilitatea obținerii unei ordonanțe de protecție de la inspectorii de sector. Totodată, am menționa importanța campaniilor de informare a populației de către asociațiile neguvernamentale, parajuriști ori centrele maternale, datorită cărora circa 42% dintre victime au fost informate despre posibilitatea obținerii ordonanțelor de protecție.

CONCLUZII

Deși numărul victimelor intervievate nu este foarte mare, oricum eșantionul este unul reprezentativ, având în vedere faptul că victimele sunt atât din localități rurale, cât și urbane din toate unitățile administrativ-teritoriale de gradul II din Moldova, fac parte din diferite pături sociale și sunt în diverse relații familiale cu agresorii.

O primă concluzie care reiese în legătură cu analiza datelor obținute sunt percepțiile victimelor ancorate în structura patriarhală a familiei. Acestea sunt de acord să suporte violența în familie aparent cu scopul de a-și menține integră familia, de dragul copiilor sau de rușinea comunității. Or, aproape jumătate dintre victime se află încă în relații de căsătorie cu agresorul și nu pun problema divorțării de agresor. Aici nu este vorba de dependența financiară a victimelor sau de faptul că victimele ar fi locuit în domiciliul agresorului, întrucât datele confirmă că doar o mică parte dintre familii locuiesc în domiciliul care aparține exclusiv agresorului – 7%, pe când în cele mai multe cazuri familiile locuiesc în proprietatea comună în devălmășie – 55% sau în proprietatea exclusivă a victimei – 18%.

Pe de altă parte, un alt indicator este îngrijorător, și anume popularizarea mecanismelor de protecție a victimelor violenței în familie și competențele autorităților implicate în soluționarea cazurilor de violență în familie. Așadar, doar 22% din totalul victimelor înainte de obținerea

ordonanței de protecție erau informate despre faptul că DAS dispune de competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în timp ce aproape 78% dintre victime considerau că DAS dispune de competențe doar în domeniile de susținere socială a păturilor vulnerabile.

Lipsa de încredere în capacitatea organelor de poliție să le protejeze împotriva agresorilor este, de asemenea, alarmantă, deoarece circa 50% din victime au fost rezervate să se plângă la poliție împotriva acțiunilor agresorilor. De cele mai multe ori, neîncrederea victimelor se datorează posibilei solidarități dintre agresor și polițist. Pe de o parte, victimele au declarat că angajații poliției de cele mai multe ori încearcă să medieze conflictul, respectiv nu recurg la acțiuni ferme de sancționare a agresorului. Pe de altă parte, aplicarea unor sancțiuni pecuniare față de agresori afectează bugetul comun al familiei, ceea ce constituie, de asemenea, o problemă, întrucât nu este vorba despre o sancțiune individuală, ci mai degrabă de una îndreptată împotriva întregii familii.

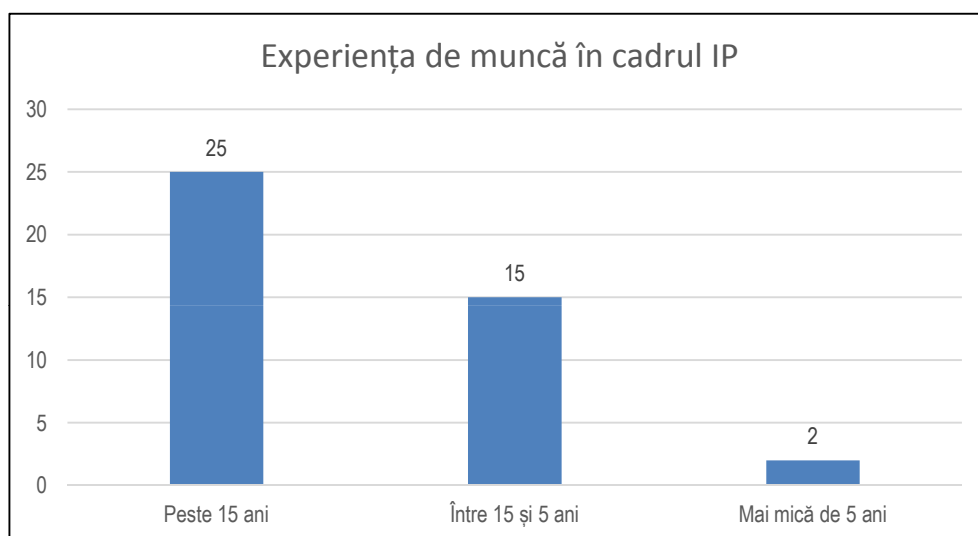
În ceea ce privește obținerea informației despre ordonanțele de protecție, am remarca rata înaltă a cazurilor în care anume angajații poliției au informat victimele despre această posibilitate, și anume 58% din victime au beneficiat de informații depline despre aceste proceduri de la angajații poliției, în timp ce restul au obținut informații despre ordonanțele de protecție de la organizații neguvernamentale și datorită campaniilor publice de informare.

2.2 Capacitățile și percepțiile organelor responsabile de punerea în aplicare a Legii nr. 45

Profilul angajaților

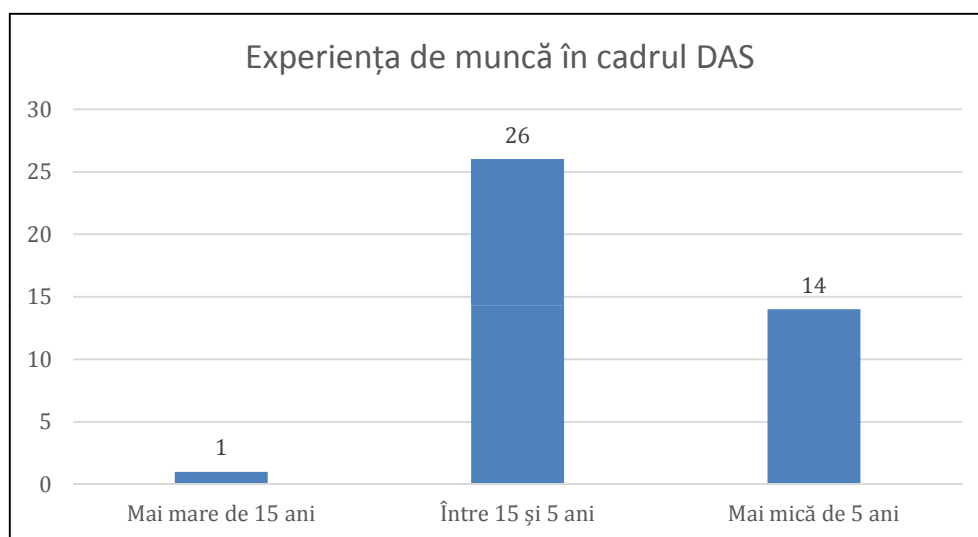
În ceea ce privește angajații instituțiilor monitorizate, este important de analizat experiența de muncă în domeniul combaterii violenței în familie. Diagrama de mai jos sugerează că angajații poliției care au fost intervievați au o vastă experiență în domeniu. Astfel, din totalul celor 42 de polițiști intervievați, 25 din ei au o experiență de muncă în cadrul organelor afacerilor interne de peste 15 ani, alții 15 au o vechime în muncă de la 5 la 15 ani și doar 2 din cei intervievați au o experiență în muncă de până la 2 ani.

Diagrama 3

În ceea ce privește DAS, din cei 41 de asistenți intervievați 26 au o vechime de muncă de la 5 la 15 ani, 14 au o vechime de muncă de până la 5 ani și doar o singură persoană are o vechime mai mare de 15 ani.

Diagrama 4

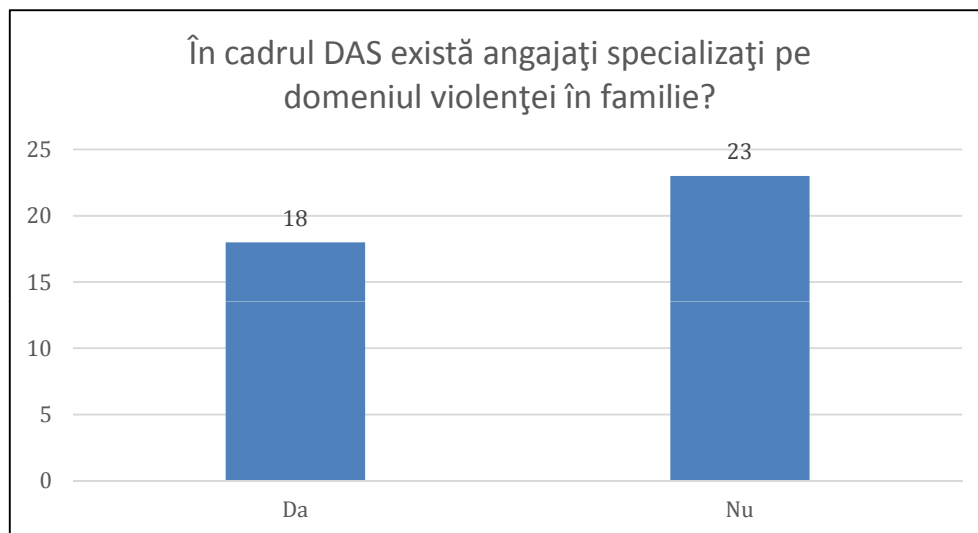
Decalajul dintre angajații poliției și cel al DAS în ceea ce privește vechimea în muncă poate fi explicat prin faptul că fluctuația de cadre este mai mare în cadrul DAS decât a organelor de poliție. Potrivit informațiilor obținute în cadrul interviurilor, angajații DAS au menționat că, pe lângă problemele legate de volumul mare de muncă, care este comună și pentru angajații poliției, beneficiile salariale ale angajaților DAS sunt mult mai mici. Condițiile de muncă, de asemenea, nu sunt atractive pentru cadrele noi.

Referitor la specializare, vedem că aceasta este o problemă în mai multe raioane și ține de lipsa unei delimitări clare a atribuțiilor funcționale.

Potrivit art. 8 alin. (3) al Legii nr.45, direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei vor îndeplini mai multe funcții, prin intermediul *specialistului responsabil* de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie. Aceste funcții se referă la: actualizarea bazelor de date ce vizează fenomenul violenței în familie, activități de asistență directă victimelor, inclusiv activități de consiliere psihologică și psihosocială a victimelor, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale victimelor. Totodată, asistentul social specializat are și alte atribuții, cum ar fi monitorizarea și coordonarea activităților profesionale ale asistenților sociali din cadrul primăriilor. Deci, pe lângă o serie de sarcini și obligațiuni, asistentul social responsabil din cadrul DAS are și sarcini de menținere a legăturii cu asistenții sociali locali pe care trebuie să-i ghideze în activitatea ce ține de prevenirea violenței în familie la nivelul fiecărei comunități.

În realitate, din declarațiile angajaților DAS constatăm că doar 18 din cele 41 de localități dispun de o asemenea specializare în domeniul violenței în familie. În rest, în alte 23 de DAS, asistenții sociali nu au o specializare în domeniu și concomitent prestează servicii și în alte domenii inerente activității DAS.

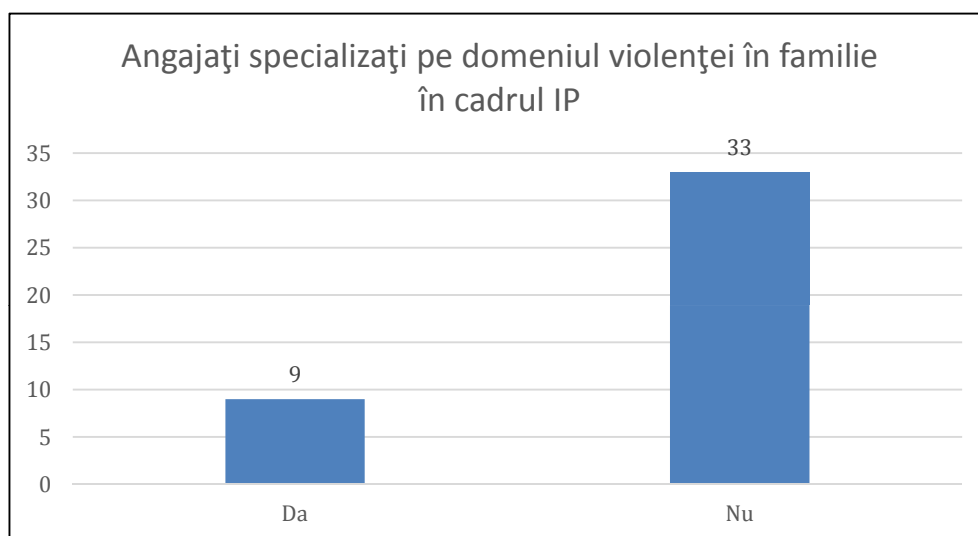
Diagrama 5

De asemenea, și organele afacerilor interne ar trebui să dispună de o structură specializată în cadrul fiecărui IP. Astfel, conform art. 8 alin. (6) al Legii nr. 45, se stabilește că acțiunile cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie vor fi realizate la nivel de structură specializată. Reieșind din prevederile Instrucțiunii aprobate prin Ordinul nr. 275 al MAI, angajaților serviciului operativ de sector (serviciul minori) le-au fost repartizate funcțiile de structură specializată în domeniul violenței în familie.

Așadar, în ceea ce privește organele de poliție se constată că doar în 9 din raioane există o anumită specializare a polițiștilor care să se ocupe de cazurile de violență în familie în cadrul secției securitate publică, în timp ce în alte 33 de inspectorate nu există o astfel de specializare.

Diagrama 6

Aspecte cu privire la instruire și profesionalism

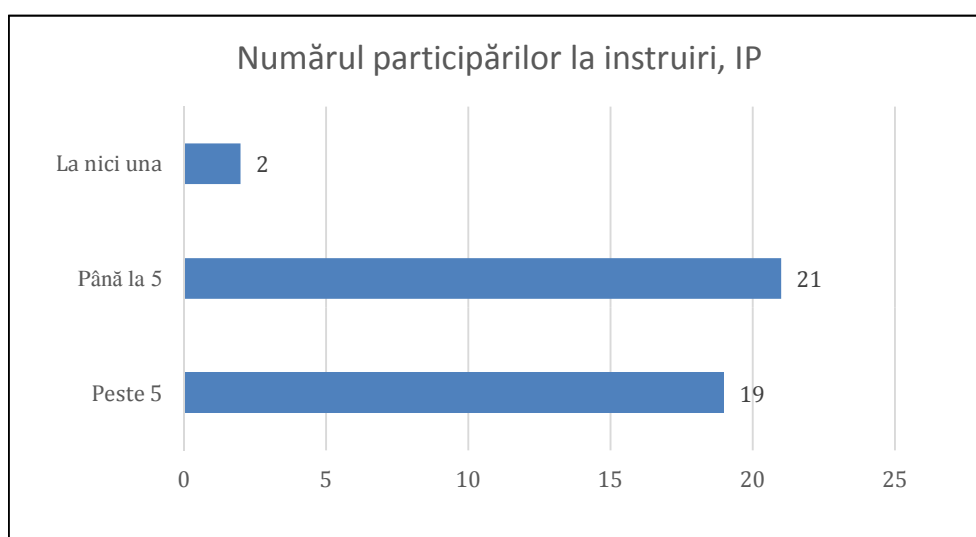
Un alt aspect important în ceea ce privește percepția și capacitatea angajaților structurilor responsabile de prevenirea și combaterea violenței în familie se referă la cunoașterea cadrului normativ ce ține de violența în familie. Raportul precedent cu privire la ordonanța de protecție a constatat necesitatea mai multor instruirii în vederea uniformizării cunoștințelor tuturor persoanelor care sunt implicate în prevenirea și combaterea violenței în familie.

Prin urmare, instituțiilor le-a fost recomandat să desfășoare mai multe instruirii pentru toți angajații poliției și DAS menite să le îmbunătățească cunoștințele în domeniul violenței în familie. Prin instruire s-a avut în vedere o acțiune de formare profesională pe teme specifice, cu o durată nu mai mică de 3 ore, desfășurată atât în incinta instituției în care activează, cât și în afara acesteia. Necesitatea desfășurării mai multor instruirii a fost determinată de faptul că domeniul violenței în familie este unul nou, care se modifică frecvent, este dinamic și se bazează pe mai multe mecanisme de implementare.

Intervievații au fost rugați să comunice dacă în perioada 2012-2014 au participat la instruirii în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

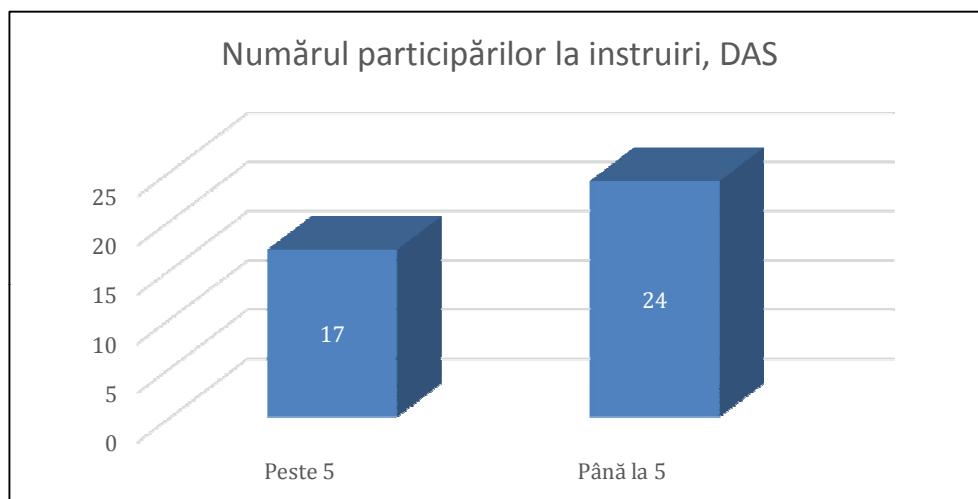
S-a constatat că în această perioadă, 21 de angajați ai poliției au participat la un număr de până la 5 instruirii, altele 19 persoane – la peste 5 instruirii, dar mai puțin de 10, iar alți 2 n-au participat la niciun fel de instruire. În mare parte, aceste seminare au fost desfășurate de IGP în parteneriat cu mai multe asociații obștești naționale și locale. Totodată, angajații poliției ne-au comunicat că, în cadrul sesiunilor săptămânale cu întreg personalul, discută unele aspecte ale investigării mai multor tipuri de infracțiuni, inclusiv a celor de violență în familie, însă aceste discuții nu pot fi considerate instruirii.

Diagrama 7

În ceea ce privește angajații DAS, se constată că aceștia, de asemenea, au beneficiat de instruiți în perioada de referință. Marea majoritate – 24 de asistenți sociali – au beneficiat de până la 5 instruiți, alți 17 asistenți - de peste 5 de instruiți, dar mai puțin de 10. În ceea ce privește formatorii sesiunilor de instruire au fost menționate mai multe asociații obștești naționale și străine.

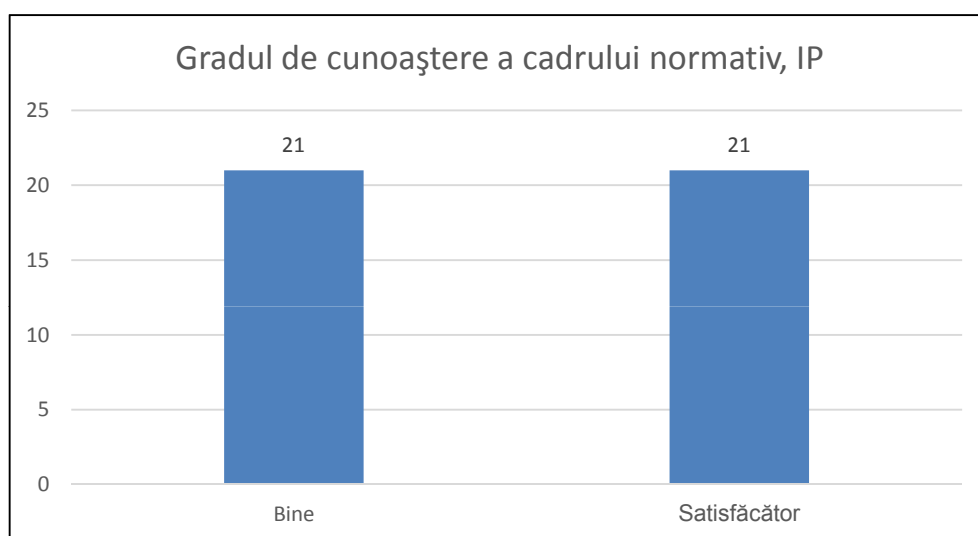
Diagrama 8

Având în vedere că o instruire are în medie o durată de 8 ore, am putea concluziona că în decurs de 3 ani, angajații poliției sau DAS au beneficiat în medie de 40 ore de instruiți în domeniul violenței în familie. Acest quantum este însă insuficient pentru o persoană care se specializează în domeniu.

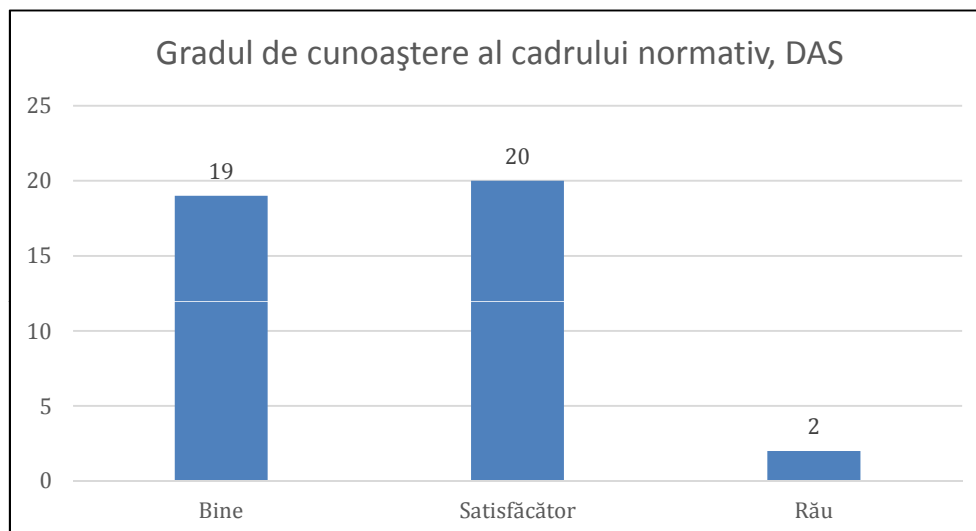
Cunoștințe insuficiente în domeniu sunt confirmate și de evaluarea pe care o dau angajații instituțiilor, colegilor care sunt implicați în soluționarea cazurilor de violență în familie. Astfel, jumătate dintre angajații poliției au declarat că au cunoștințe foarte bune în ceea ce privește cadrul normativ cu privire la violența, iar cealaltă jumătate – cunoștințe satisfăcătoare. Astfel, o mare parte dintre angajații poliției au numit expres Instrucțiunile aprobate de MAI, prevederile CPC și CPP, care reglementează modul de emitere și executare a ordonanțelor de protecție.

Diagrama 9

Referitor la angajații DAS, 18 dintre ei au declarat că cunosc bine cadrul normativ, 21 de angajați au declarat că cunosc satisfăcător cadrul normativ și alții 2 au declarat că nu cunosc cadrul normativ în domeniul combaterii violenței în familie. Cu toate acestea, în mare parte, angajații DAS nu au putut expune prevederile din acte normative concrete care se referă la ordonanțele de protecție. De asemenea, nu au putut explica detaliile concrete cu privire la emiterea și executarea ordonanțelor de protecție.

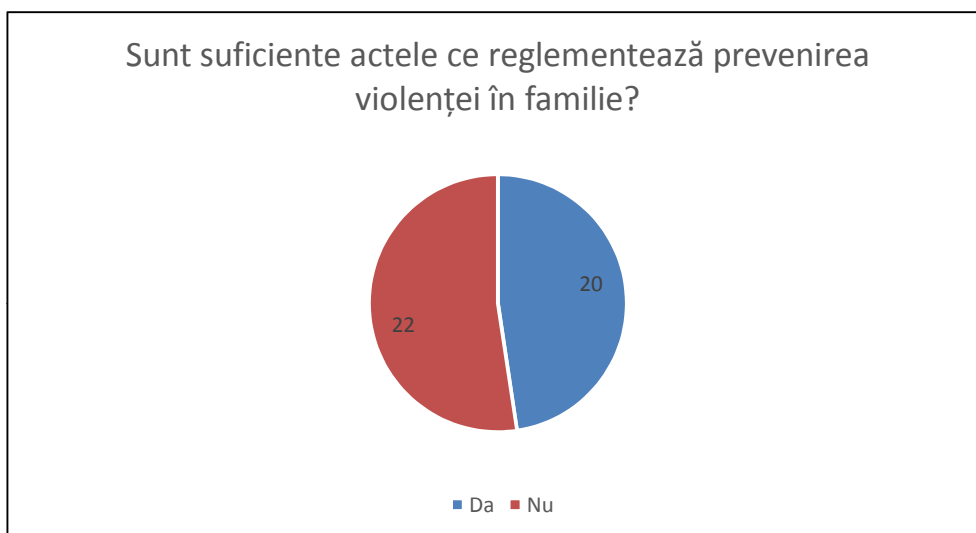
Diagrama 10

În continuare, intervievații au fost solicitați să se expună asupra cadrului normativ care reglementează prevenirea violenței în familie. În opinia a 20 de angajați ai poliției cadrul legal este unul foarte clar și nu necesită modificări. În timp ce 22 de polițiști consideră că Legea nr.45 urmează a fi modificată. Comentariile acestora ar putea fi reduse la următoarele:

- majoritatea intervievaților din cadrul organelor de poliție au menționat că nu le sunt suficient de clare competențele, iar normele legale le consideră contradictorii;
- mulți angajați ai poliției menționează probleme legate de constatarea neexecutării ordonanțelor de protecție, pentru că art. 318 CC nu stabilește că angajații poliției pot acționa în calitate de agent constatat, fapt care împiedică implicarea polițiștilor în atragerea la răspundere contravențională a agresorilor care încalcă ordonanțele de protecție;
- majoritatea polițiștilor au pledat pentru excluderea infracțiunii de violență în familie prevăzută de art. 201/1 CP (în formă ușoară și pentru prima dată) și pentru introducerea în CC a acestui delict;
- unele măsuri impuse prin ordonanțe nu pot fi supravegheate. Spre exemplu, nu este suficient reglementată punerea în aplicare a ordonanțelor prin care făptuitorului i se interzice apropierea de victimă la o anumită distanță. Nu este posibilă reținerea contravențională a agresorului pe motiv de încălcare a prevederilor ordonanței de protecție;
- instanțele de judecată, de obicei, sunt reticente la aplicarea măsurilor de tratament forțat de dezalcoolizare;
- doar câțiva dintre polițiști au pledat pentru introducerea unor modificări noi în ceea ce privește atribuirea în competențele poliției a dreptului de a emite un ordin de restricție.

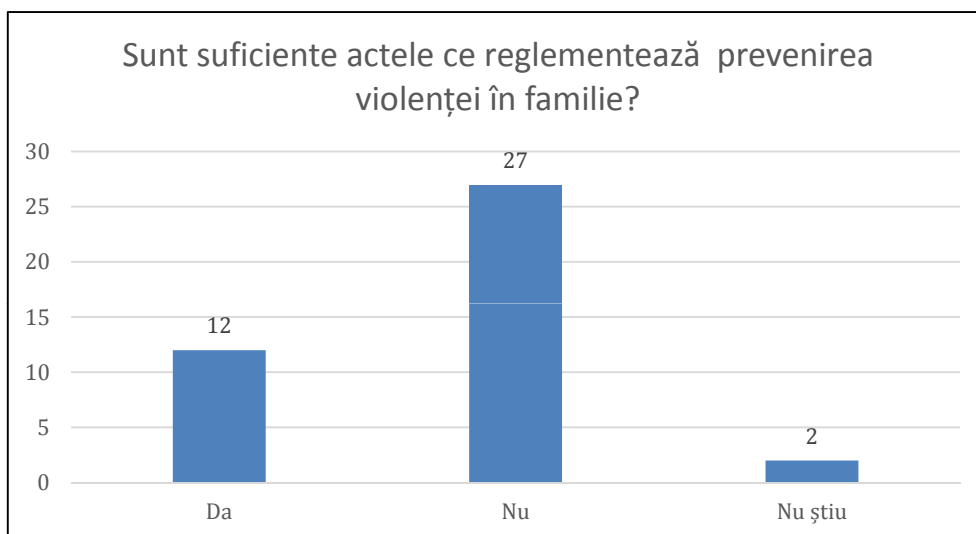
Diagrama 11

În ceea ce privește angajații DAS, 27 de persoane au declarat că actele normative care reglementează prevenirea violenței în familie nu sunt suficiente. Acestea au identificat următoarele probleme:

- nu există centre de asistență pentru agresori și nici norme referitoare la reabilitarea psihologică a acestora;
- lipsa unei clarități cu privire la situațiile de urgență în sensul că angajații DAS nu cunosc care le este statutul în faza activă a conflictului;
- colaborarea dintre organele și instituțiile de stat care acordă asistență victimelor este defectuoasă și este necesară o reglementare mai clară a obligației de colaborare. În opinia mai multor angajați ai DAS, problema violenței în familie este o problemă comunitară, prin urmare responsabilitatea autorității publice locale, a primarului, a medicului de familie trebuie să fie mai mare, întrucât aceștia deseori cunosc despre situația complicată din cadrul familiei, dar nu întreprind acțiuni de prevenire a violenței.

Diagrama 12

Potrivit art. 7 alin. (1) lit. b) al Legii 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, autoritățile administrației publice locale cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie sunt: secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei; direcțiile generale de învățământ, tineret și sport; organele ocrotirii sănătății și organele afacerilor interne.

Potrivit art.8 alin. (2) al Legii nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, autoritățile administrației publice locale formează echipele multidisciplinare în domeniu.

Din discuțiile cu asistenții sociali și polițiștii din toate centrele raionale ale RM, s-a constatat că echipele multidisciplinare sunt create, în marea majoritate a cazurilor, doar formal. Multe echipe, de fapt, nu au avut ședințe comune și nu au examinat situații și cazuri de violență în familie.

Acest lucru dă bătăi de cap, în special în cazurile în care minorii sunt victime ale violenței în familie. Lipsa mecanismelor eficiente de referire, face imposibilă prevenirea cazurilor de violență în familie, iar actorii implicați luptă mai degrabă cu consecințele acestor violențe.

Aceste constatări sunt confirmate și prin declarațiile victimelor chestionate, care au recunoscut că nu s-au adresat medicilor de familie sau altor profesioniști și nici nu au știut despre posibilitățile de intervenție ale asistenților sociali.

Lipsa interacționării organelor de poliție cu DAS influențează negativ procesul de supraveghere a ordonanțelor de protecție care constituie responsabilitatea comună atât a asistenților sociali, cât și a poliției. Astfel, în marea majoritate a cazurilor, asistenții sociali nici nu cunosc despre existența ordonanțelor de protecție emise în favoarea victimelor din localitatea unde activează.

O altă recomandare care a fost prezentată în raportul precedent s-a referit la situația cu privire la infrastructura centrelor care oferă plasament. Astfel, a fost constatată lipsa centrelor de criză/urgență și o colaborare redusă a organelor de drept cu societatea civilă în vederea dezvoltării unor servicii de calitate. Putem constata că mai multe asociații au elaborat diverse proiecte prin care au popularizat intensiv măsurile pe care victimele le pot aplica pentru a se proteja de violențe.

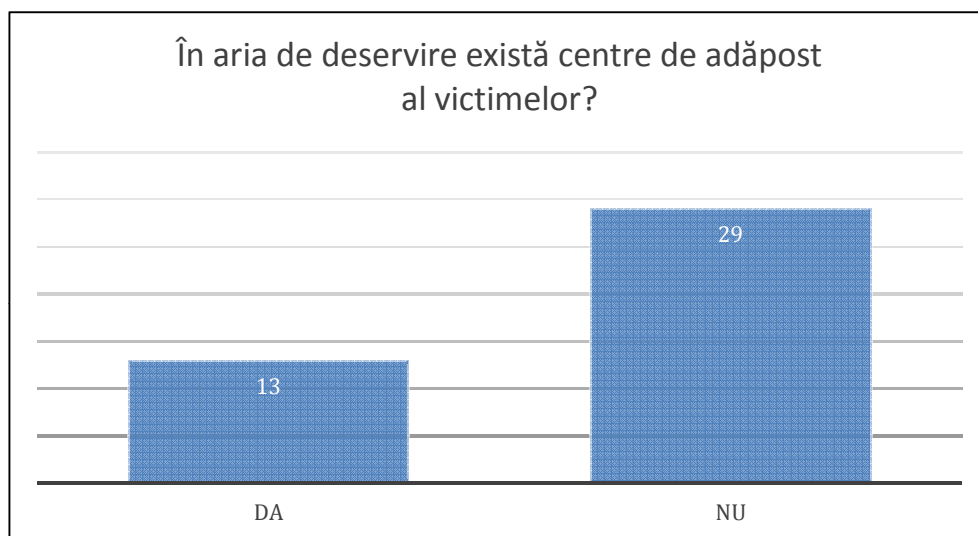
S-a constatat că există în jur de 30 de organizații care acordă asistență victimelor violenței în familie, precum și mai multe centre care ar putea adăposti victimele pe termen scurt.

Până la finele anului 2014, funcționau 16 centre pe întreg teritoriul țării, care puteau oferi adăpost și anumite servicii de reabilitare pentru victimele violenței în familie, dintre care doar două centre oferă adăpost victimelor, indiferent de aria administrativ teritorială din RM unde victimele își au domiciliul/reședința.

Angajații poliției și DAS au fost întrebați dacă cunosc despre centrele de adăpost și centrele de consultanță fie din cadrul unității administrativ-teritoriale, fie de la alte unități, întrucât aceste cunoștințe ar permite funcționarilor să recomande aceste centre victimelor aflate în situație de criză.

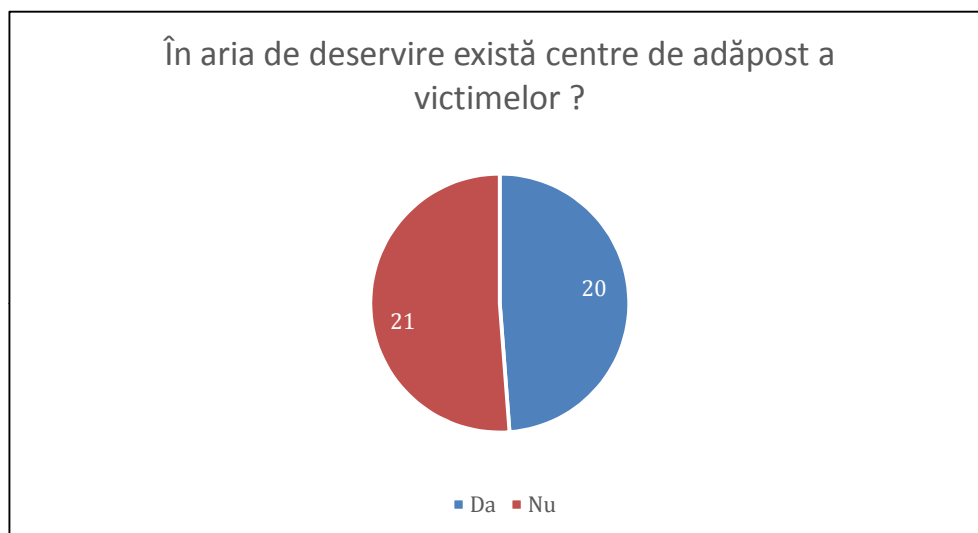
S-a constatat că doar 13 polițiști au confirmat existența unor centre de adăpost în raza administrativ-teritorială a IP, în timp ce 29 de polițiști au menționat că asemenea centre nu există în teritoriul din subordine.

Diagrama 13

Numărul angajaților DAS care cunosc despre centrele de adăpost din raza teritorială subordonată este mai mare ca numărul polițiștilor, astfel 20 de angajați ai DAS au comunicat că cunosc despre centrele de adăpost unde victimele pot beneficia de asistență în unitatea administrativă, comparativ cu numărul celor care au menționat că nu există astfel de centre de adăpost în teritoriul din subordine.

Diagramă 14

CONCLUZII

În pofida existenței unor prevederi clare cu privire la necesitatea specializării potrivit art. 8 al Legii nr. 45, marea majoritate a DAS nu dispun de asistenți specializați în domeniul violenței în familie. Această lacună, deși are și o explicație financiară, nu poate fi menținută, deoarece asistentul specializat în cadrul DAS este responsabil de coordonarea asistenților sociali locali. Or, reieșind din declarațiile angajaților poliției, la nivel local nu există practic nici o colaborare, iar activitatea echipelor multidisciplinare nu are impactul necesar.

Pe lângă lipsa unei specializări, constatăm că instruirile de care au beneficiat asistenții sociali și angajații poliției sunt insuficiente. Potrivit declarațiilor oferite, aceștia au beneficiat de instruire într-un volum de aproximativ 40 ore în decursul a 3 ani, în timp ce domeniul necesită o cunoaștere mai aprofundată. Prin urmare, rugați să se expună asupra aprecierii dacă angajații IP abilitați să se ocupe de cazurile de violență în familie cunosc bine cadrul legal în domeniu, doar jumătate din cei chestionați au declarat că ar putea să răspundă afirmativ. În timp ce cealaltă jumătate au comunicat că au cunoștințe satisfăcătoare. În mare parte, angajații poliției au comunicat prevederi concrete din ordinul MAI nr. 275. Cu toate acestea, angajații DAS, deși au menționat că ar cunoaște cadrul normativ, nu au putut să expună prevederi concrete ale instrucțiunilor și normelor din CPC și CPP care reglementează ordonanța de protecție.

Având în vedere că pe parcursul anilor 2012-2013 au fost aprobate o serie de instrucțiuni metodice și regulamente cu privire la intervenție, discutarea și explicarea acestora este o prioritate atât pentru conducătorii instituțiilor, cât și pentru persoanele care sunt nemijlocit responsabile de domeniu. Or, ratele scăzute ale persoanelor care au declarat că ar cunoaște bine normele este mai mic decât cel al persoanelor care au spus că cunosc satisfăcător acest domeniu. În această parte angajații DAS ar urma să fie mai implicați în asemenea instruiți.

Această situație este susținută și prin răspunsurile care au fost oferite de intervievați cu privire la necesitatea modificării cadrului legal al violenței în familie, întrucât intervievații au comunicat mai mult chestiuni cu privire la proceduri, care de altfel se regăsesc deja în mai multe instrucțiuni și recomandări adoptate în decursul anului 2012-2013.

În ceea ce privește centrele de asistență pentru agresorii familiali, situația acestora urmează să se schimbe dacă vor fi atinse scopurile prevederilor HG nr. 496 din 30.06.2014 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a Centrului de Asistență și Consiliere pentru Agresorii Familiali și a standardelor minime de calitate.

2.3. Considerațiuni cu privire la examinarea cauzelor de violență în familie

Capitolul III al Legii nr. 45 reglementează mecanismele de soluționare a actelor de violență în familie. Prin prisma art. 12 al Legii sunt definite mai multe grupuri de persoane care ar putea sesiza comiterea unui act de violență în familie.

Actul de violență în sensul Legii nr.45 constituie orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare a unor alte persoane, manifestată fizic sau verbal, prin abuz fizic, sexual, psihologic, spiritual sau economic ori prin cauzare de prejudiciu material sau moral, comisă de un membru de familie contra unor alți membri de familie, inclusiv contra copiilor, precum și contra proprietății comune sau personale.

Depunerea unei cereri despre comiterea unui act de violență nu are ca efect automat solicitarea obținerii unei ordonanțe de protecție. De multe ori, însă, cererea despre comiterea unui act

de violență în familie este confundată cu depunerea unei cereri de eliberare a ordonanței de protecție.

În cazul cererii despre comiterea unui act de violență se anunță despre comiterea unui delict, care urmează a fi examinat prin prisma CPP. Pe de altă parte, cererea de eliberare a ordonanței de protecție reprezintă o manifestare de voință pentru obținerea anumite garanții de protecție. Constatăm că cererea despre comiterea actului de violență în familie poate fi depusă de victimă, autoritatea tutelară dar, totodată, și de către membrii de familie în cazuri de criză, precum și de către persoanele cu funcții de răspundere și profesioniștii care vin în contact cu familia.

În legea specială, legiuitorul a prevăzut că cererile despre comiterea actelor de violență în familie pot fi depuse la organul afacerilor interne, în instanța de judecată, la organul de asistență socială și de protecție a familiei și copilului, precum și la autoritatea administrației publice locale.

Reieșind din spiritul art. 14 al Legii nr. 45, am putea distinge că au fost identificate două organe care pot examina cererile despre comiterea violenței în familie. Conform alin. (1) acesta este organul afacerilor interne, iar potrivit alin. (2) - instanțele de judecată. De asemenea, alin. (3) prevede că cererea depusă la orice autoritate abilitată cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie este readresată conform competenței în decursul unei zile lucrătoare.

Problema tragerii la răspundere pentru actele de violență în familie constituie una primordială în contextul în care aplicarea neuniformă a legislației creează sentimentul de impunitate a agresorilor și descurajează victimele. De multe ori, nu există o finalitate logică a cererilor prin care s-au reclamat faptele de violență în familie. Or, potrivit procedurilor CPP, în contextul în care se reclamă un act de violență, organul de poliție este obligat să înregistreze aceste cereri ca infracțiune, odată ce este indicat subiectul special al infracțiunii de violență în familie.

De cele mai multe ori, însă, organele de drept califică violența în familie drept o contravenție administrativă și aplică o amendă simbolică. Chiar dacă a fost pornită o cauză penală în temeiul art. 201/1 alin. (1) CP, de foarte multe ori, cauza, ajungând în fața instanței de judecată, încetează pe motiv că părțile ar fi depus cerere de împăcare.

Cu toate acestea, pornirea unor cauze contravenționale în temeiul art. 78 CC și/sau art. 69 CC nu oferă garanțiile procedurale ca și în cazul pornirii urmăririi penale în temeiul art. 274 CPP. Or, în cazurile de violență în familie, autoritățile urmează să întreprindă acțiuni prompte și decisive în vederea stabilirii tuturor circumstanțelor cauzei și, în funcție de caz, aplicarea măsurilor coercitive reale și nu doar formale.

În capitolul 1 al acestui raport au fost prezentate o serie de hotărâri ale CtEDO prin care s-a atras atenția asupra faptului că neluarea de măsuri în privința agresorilor ar putea duce la consecințe iremediabile față de victime, ceea ce le face potențiale victime ale torturii.

În cazurile de violență în familie soldate cu cauzarea de suferință fizică, vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral, plângerile victimelor urmează să fie examinate prin prisma art. 274 CPP, iar urmărirea penală să fie pornită în temeiul art. 201/1 alin. (1) CP, deoarece este consumată în momentul producerii minimului de suferință fizică, psihică ori a prejudiciului material sau moral.

La judecarea cauzelor contravenționale intentate în baza art. 78 CC și/sau art. 69 CC, în care victima este membru al familiei, instanțele de judecată urmează să facă referire la art. 449 CC și să remită dosarul procurorului neîntârziat, pentru ca acesta să stabilească dacă există componența infracțiunii prevăzute la art. 201/1 alin. (1) CP.

Urmare a monitorizării hotărârilor, sentințelor și deciziilor pronunțate de instanțele de judecată în cazurile de violență în familie în perioada anilor 2012 – septembrie 2014, se constată aplicarea neuniformă a legislației în cazurile de violență în familie soldate cu vătămări corporale ușoare sau neînsemnate, precum și a cazurilor de violență psihologică. Practica instanțelor nu este constantă în ceea ce privește aplicarea dispozițiilor art. 201/1 alin. (1) CP, în cauzele de violență în familie soldate cu vătămarea neînsemnată sau ușoară a integrității corporale sau cu suferință psihică, care prevede:

„Violența în familie, adică acțiunea sau inacțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat suferință fizică, soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore sau cu închisoare de până la 2 ani”.

De cele mai multe ori, de teama criminalizării excesive a fenomenului, unele instanțe continuă în mod greșit să aplice prevederile CC în detrimentul prevederilor CP.

Potrivit răspunsului Procuraturii Generale, se confirmă faptul că în anul 2012 doar în adresa organelor procuraturii au fost depuse 3,800 de cereri despre comiterea actului de violență în familie, iar în anul 2013 au fost depuse 3,000 de astfel de cereri.

De cele mai multe ori, organele de urmărire penală constată comiterea unei contravenții prevăzute de art. 69 alin. (1), art. 78 CC, stabilindu-i sancțiunea sub formă de amendă, cu toate că legislația stabilește sancțiuni penale pentru violența în familie în formă ușoară.

De asemenea, instanțele de judecată, examinând cauzele penale intentate în baza art. 201/1 alin. (1) CP al RM pentru săvârșirea actelor de violență în familie au pronunțat soluții diferite, asta în timp ce circumstanțele cauzelor erau asemănătoare (ex.: persoanele și-au recunoscut vina), fapta s-a soldat cu aceleași consecințe: suferințe fizice (vătămări corporale neînsemnate, vătămări corporale ușoare), suferințe psihice și/sau cu cauzarea de prejudicii materiale și/sau morale.

Instanțele au adoptat sentințe prin care au încetat procesul penal în privința agresorului în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 201/1 alin. (1) CP al RM cu liberarea de răspundere penală în baza art. 55 CP, cu tragerea la răspundere contravențională, aplicându-i agresorului pedeapsă sub formă de amendă. În susținerea acestei opinii, instanța face referire la art. 55 alin. (1) CP, conform căruia persoana care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală și trasă la răspundere contravențională în cazurile în care și-a recunoscut vina, a reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune și s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale.

Chiar și în pofida faptului că există o mulțime de dosare contravenționale pornite în temeiul cererilor victimelor care urmau a fi calificate drept cauze penale, datele statistice conform art. 201/1 alin. (1) CP sunt impresionante.

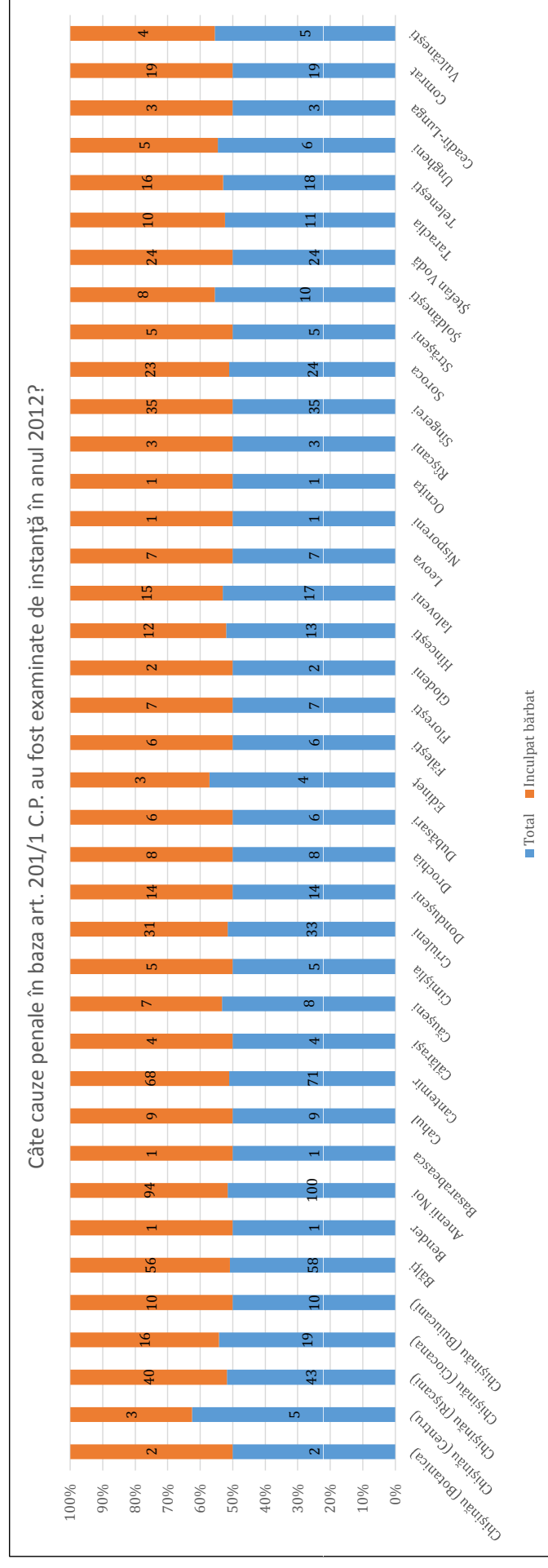
Totodată, potrivit aceleiași informații a Procuraturii Generale, în anul 2012 au fost pornite doar 830 de cauze penale în temeiul art. 201/1 CP, iar în anul 2013 au fost pornite 1,354 de cauze penale în temeiul art. 201/1 CP.

Pe de altă parte, potrivit răspunsurilor parvenite de la instanțele de judecată, în anul 2012 au fost examinate cel puțin 385 cauze penale în temeiul art. 201/1 CP, unde 363 de învinuiți erau bărbați.

Potrivit datelor segregate pe ani, putem constata că în 2012 cele mai multe cauze penale au fost înregistrate la Judecătoria Bălți – 58 de cauze penale, Judecătoria r. Sîngerei 35 cauze penale, Judecătoria r. Criuleni – 33 cauze penale.

Notă: Judecătoria Anenii Noi, Cantemir, Comrat și Judecătoria sect. Rîșcani au raportat rezultate generale și anume cîte 100, 71, 19 și, respectiv, 43 de cauze penale pentru anii 2012 - 2014.

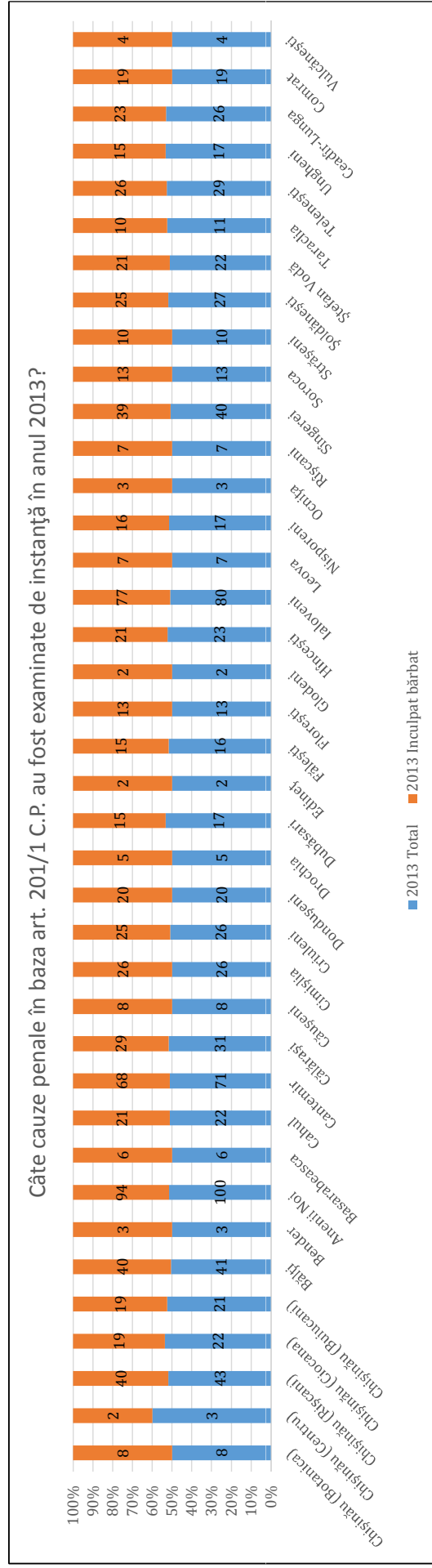
Diagrama 15

Notă: Judecătoria de sector Rîșcani (Chișinău), Anenii Noi, Cantemir și Comrat nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte. Judecătoria Rezina și Briceni nu au înregistrat cauze penale, iar judecătoria Orhei nu a prezentat informațiile solicitate.

În anul 2013, judecătorii au înregistrat cel puțin 628 de cauze penale în temeiul art. 201/1 CP, dintre care în 595 de cauze învinuții erau bărbați. Cele mai multe cauze penale au fost înregistrate la Judecătoria r. Ialoveni – 80 de cauze penale, Judecătoria r. Sîngerei – 40 cauze penale, Judecătoria r. Călărași – 31 cauze penale.

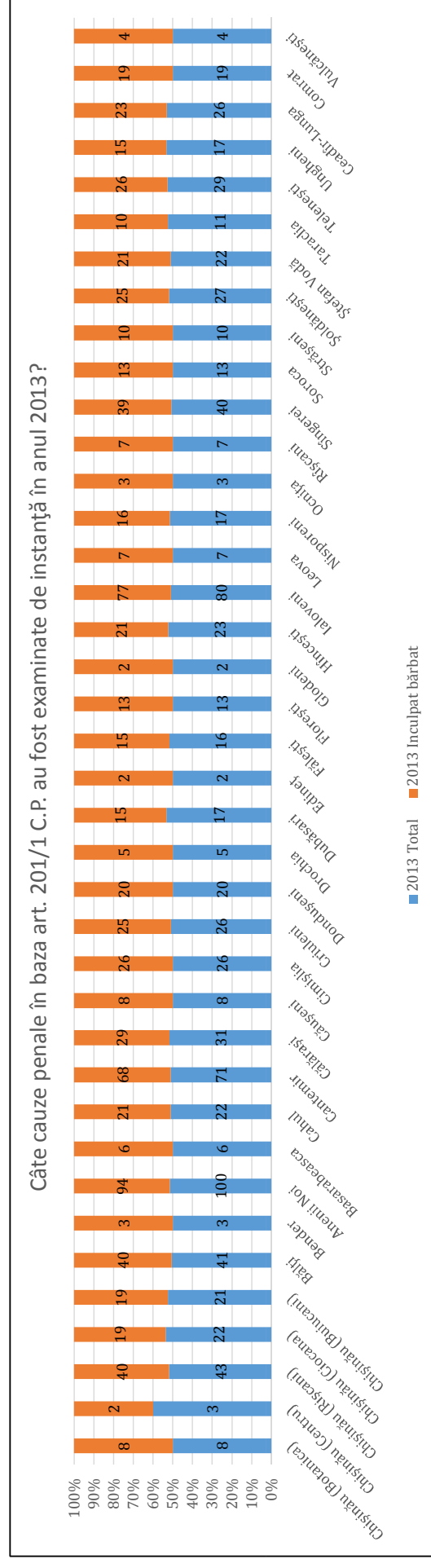
Diagrama 16

Notă: Judecătoria de sector Rîșcani (Chișinău), Anenii Noi, Cantemir și Comrat nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte. Judecătoria Rezina și Briceni nu au înregistrat cauze penale, iar judecătoria Orhei nu a prezentat informațiile solicitate.

În anul 2014 (9 luni), judecătorii au înregistrat cel puțin 804 cauze penale în temeiul art. 201/1 CP, dintre care în 762 cauze învinuiți erau bărbați. Cele mai multe cauze penale au fost înregistrate la Judecătoria r. Rezina – 84 de cauze penale, Judecătoria Bălți – 60 cauze penale, Judecătoria r. Ialoveni – 53 de cauze penale, Judecătoria r. Sîngerei – 47 cauze penale, Judecătoria r. Căușeni – 43 de cauze penale, Judecătoria r. Cimișlia – 42 de cauze penale, Judecătoria r. Telenești – 35 cauze penale, Judecătoria r. Cahul – 35 cauze penale.

Diagrama 17

Notă: Judecătoria de sector Rîșcani (Chișinău), Anenii Noi, Cantemir și Comrat nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte. Judecătoria Bender și Briceni nu au înregistrat cauze penale, iar judecătoria Orhei nu au prezentat informațiile solicitate.

CONCLUZII

Analizând situația cu privire la delimitarea cererii despre comiterea violenței în familie și cererii de eliberare a ordonanței de protecție, putem concluziona că Legea nr. 45 conține prevederi confuze în această privință. Aici ne referim la faptul că odată cu introducerea art. 201/1 CP, legiuitorul deja a criminalizat violența în familie. Prin urmare, sistemul de referire cu privire la cererile despre comiterea violenței în familie prevăzut de Legea nr. 45 este depășit, în virtutea faptului că la momentul adoptării acestei legi faptele de violență în familie puteau fi tratate drept contravenții administrative.

Analiza anterioară a situației cu privire la cauzele administrative prin care unele persoane sunt trase la răspundere contravențională, iar alte persoane sunt trase la răspundere penală pentru aceleași fapte, creează un sistem inechitabil de sancționare. Prin urmare, pentru aceeași faptă, într-un raion, agresorul poate fi supus răspunderii penale, în timp ce în alt raion pentru aceeași faptă agresorul ar putea fi sancționat contravențional.

Potrivit datelor Procuraturii Generale, constatăm că doar în anul 2012 au fost înregistrate cel puțin 3,800 de plângeri de comitere a actelor de violență în familie, în timp au fost pornite 830 de cauze penale în temeiul art. 201/1 CP, iar în instanțele de judecată au ajuns circa jumătate din aceste cauze și anume 385 de dosare. Aceste date ne permit să afirmăm că în anul 2012 doar circa 10% din plângeri cu privire la comiterea actelor de violență în familie au ajuns a fi examinate drept infracțiuni de violență în familie.

Pentru anul 2013, putem constata dublarea acestui co-raport. Astfel, din cele 3,000 de plângeri despre comiterea actelor de violență în familie, au fost pornite 1,354 de cazuri penale în temeiul art. 201/1 CP, în timp ce în instanțele de judecată au ajuns în medie 628 de cauze penale în temeiul aceluiași articol.

În primele 9 luni ale anului 2014, în instanțele de judecată au ajuns cel puțin 804 dosare, ceea ce constituie cu 28% mai mult decât numărul total al dosarelor penale expediate în instanțe în anul 2013.

2.4 Procedura și modul de depunere a cererilor pentru obținerea ordonanțelor de protecție

Procedura de eliberare a ordonanțelor de protecție este reglementată atât de CPC, cât și de CPP. Diferențele esențiale cu privire la procedurile de emitere a ordonanței de protecție în procedură penală și cea civilă, rezidă din faptul că în cauzele penale Legea specială care va reglementa asigurarea securității părții vătămate este Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la proces. Legiuitorul a lăsat în competența instanțelor de judecată emiterea încheierii cu privire la ordonanța de protecție conform art. 215/1 CPP și doar în cazul în care este pornită o cauză penală. Mai mult ca atât, pentru ca instanța să emită o ordonanță de protecție, trebuie îndeplinite succesiv mai multe condiții, și anume: să existe amenințări cu moartea, cu aplicarea violenței, cu deteriorarea sau distrugerea bunului ori alte acțiuni ilegale din partea bănuțului, învinutului, inculpatului - membru al familiei.

În rest, cerințele cu privire la depunerea și examinarea cererii vor fi la fel ca și în cauzele ce sunt reglementate de către CPC. În ceea ce privește măsurile de protecție instituite de CPP, menționăm că CPP nu prevede ca măsuri de protecție unele măsuri care sunt prevăzute de CPC, și anume: obligarea, până la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima și obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin acțiunile sale

de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate.

Pe de altă parte, CPP prevede alte două măsuri care nu se regăsesc în CPC, și anume: obligarea de a face un examen medical privind starea psihică și dependența de droguri/alcool și, dacă există avizul medical care confirmă dependența de droguri/alcool, de a face un tratament medical forțat de alcoolism/narcomanie și obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau dispariția ei.

Potrivit răspunsului de la Procuratura Generală, în anul 2012 au fost obținute 33 de ordonanțe, iar în anul 2013 au fost obținute 132 de ordonanțe de protecție în temeiul art. 215/1 CPP.

Articolul 318/1 CPC prevede o listă mai restrânsă a persoanelor care pot sesiza nemijlocit instanța de judecată cu o cerere de eliberare a ordonanței de protecție, comparativ cu depunerea unei cereri despre comiterea actului de violență în familie. Astfel, se stabilește că cererea privind aplicarea măsurilor de protecție se depune la instanța judecătorească de către victima violenței în familie sau de reprezentantul ei legal, iar în cazul minorului – de organul de tutelă și curatelă. În caz de imposibilitate de depunere a cererii de către victimă, la solicitarea ei, cererea poate fi depusă de către procuror, organul de asistență socială sau poliție.

Prin urmare, având în vedere că procurorul, în mare parte, depune cereri de eliberare a ordonanțelor mai frecvent în procedurile penale, a fost analizată activitatea organului de poliție și activitatea DAS. Astfel, potrivit datelor Procuraturii Generale, în anul 2012, de către organele procuraturii au fost depuse 67 de cereri de eliberare a ordonanțelor în temeiul CPC, iar în anul 2013, acest număr s-a redus la 27 de cereri de eliberare a ordonanțelor de protecție.

Totodată, urmează de menționat că în scopul asigurării accesului liber la justiție, instanțele de judecată au dezvoltat o practică prin care au admis cererile de eliberare a ordonanțelor de protecție din partea profesioniștilor care vin în contact cu victimele. De cele mai dese ori, acestea sunt asociațiile obștești care acordă asistență juridică victimelor violenței în familie. Prin urmare, chiar dacă art. 318/1 CPC nu prevede expres ca membrii organizațiilor neguvernamentale să poată depune cerere de eliberare a ordonanței de protecție, instanța a aplicat direct prevederile Legii nr. 45 care lărgeste subiecții cu drept de sesizare a instanțelor de judecată.

Prin urmare, am distinge două etape în ceea ce privește depunerea cererii de eliberare a ordonanței de protecție, când vine vorba despre organele de poliție și DAS. Prima ar fi depunerea unei cereri despre comiterea actului de violență în familie, a doua ar fi examinarea succintă urmată de decizia de pornire sau nu a unei cauze penale și/sau asigurarea securității victimei, inclusiv prin înaintarea unei cereri de eliberare a unei ordonanțe de protecție.

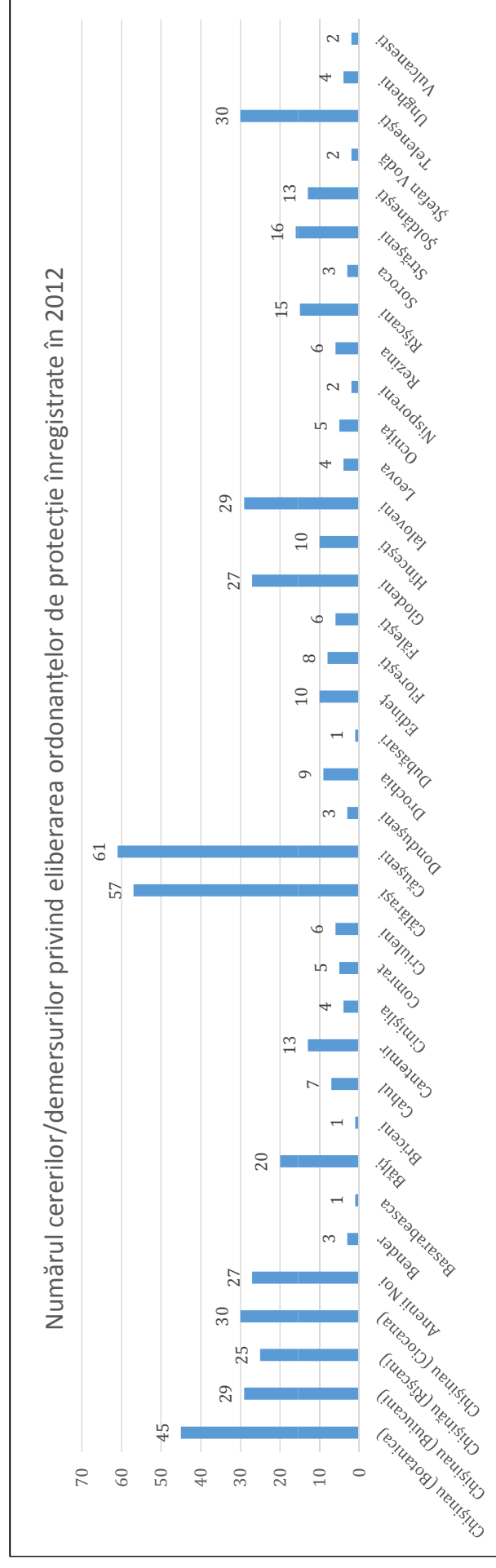
În cererea privind aplicarea măsurilor de protecție se indică circumstanțele actului de violență, intensitatea, durata, consecințele suportate și alte circumstanțe care indică necesitatea aplicării măsurilor de protecție. Referitor la locul de depunere, acesta poate fi domiciliul victimei, locul temporar de reședință al victimei - dacă aceasta a părăsit locul de domiciliu, locul de reședință al agresorului, locul în care victima a căutat asistență sau locul în care a avut loc actul de violență.

Potrivit punctului 52 al Instrucțiunii cu privire la activitatea de evidență și documentare procesuală, în judecătoria și curțile de apel, aprobată prin Hotărârea CSM Nr. 142/4 din 04.02.2014, toate cererile cu privire la eliberarea ordonanțelor de protecție au fost diferențiate de alte cauze civile sau penale. Pentru cauzele judecate în ordinea procedurii ordonanțiale, inclusiv cauze prevăzute în Capitolul XXX¹, CPC le-a fost atribuit cifrul - 2p/o. Prin urmare autoritățile pot monitoriza modul de depunere și emitere a ordonanțelor de protecție.

Analiza datelor statistice confirmă că, în total în anul 2012, au fost depuse cel puțin 474 cereri de eliberare a ordonanțelor. Potrivit răspunsurilor parvenite de la judecătorii cu privire la situația anului 2012, cele mai multe cereri de eliberare a ordonanțelor de protecție au fost depuse la Judecătoria r. Căușeni – 61 de cereri, în judecătoria r. Călărași – 57 de cereri, Judecătoria sect. Botanica – 45 de cereri, în rest numărul cererilor a fost mai mic de 40 de ordonanțe.

Analiza datelor statistice confirmă că, în total în anul 2012, au fost depuse cel puțin 474 cereri de eliberare a ordonanțelor. Potrivit răspunsurilor parvenite de la judecătorii cu privire la situația anului 2012, cele mai multe cereri de eliberare a ordonanțelor de protecție au fost depuse la Judecătoria r. Căușeni – 61 de cereri, în judecătoria r. Călărași – 57 de cereri, Judecătoria sect. Botanica – 45 de cereri, în rest numărul cererilor a fost mai mic de 40 de ordonanțe.

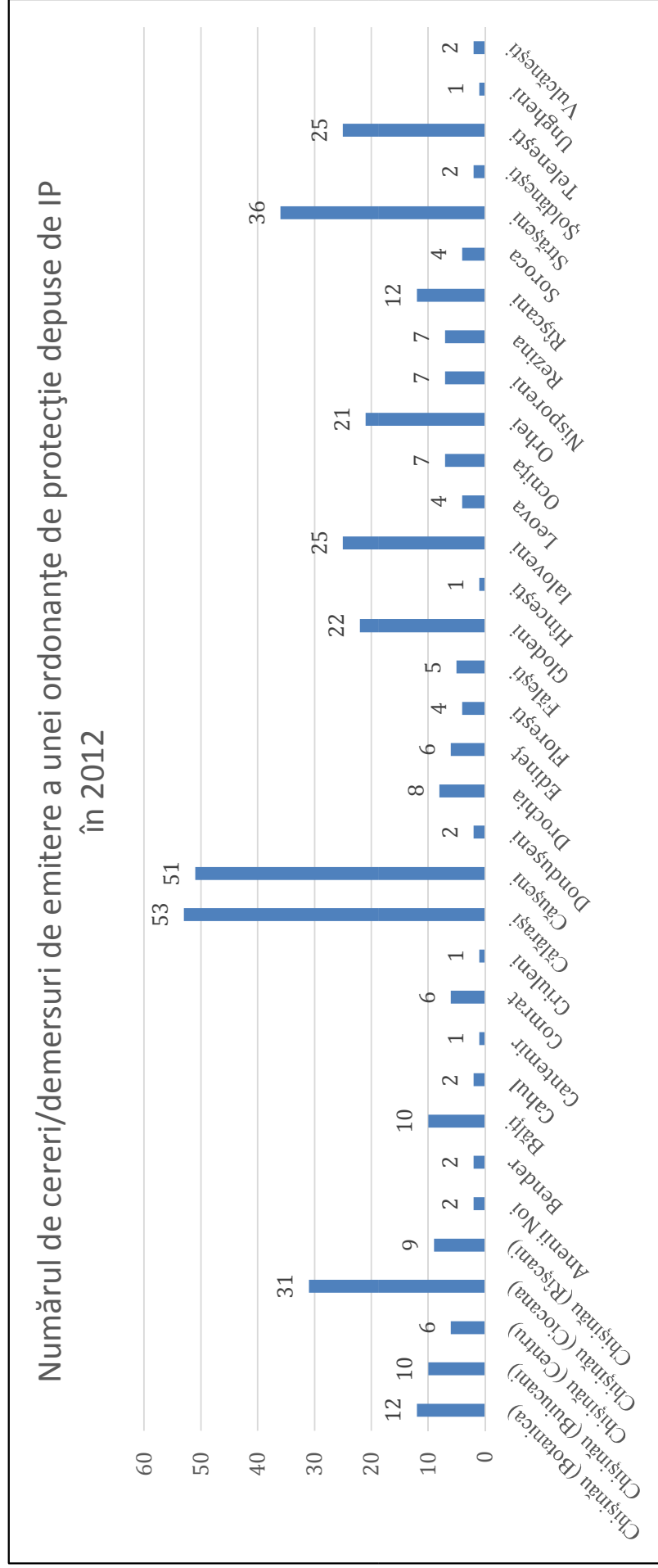
Diagrama 18

Notă: Raioanele care nu se regăsesc în diagramă nu au prezentat informații relevante. Judecătoria Chișinău (Rîșcani), Anenii Noi și Cantemir nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

Potrivit răspunsurilor parvenite de la IP, se confirmă că în anul 2012 cele mai multe cereri de eliberare a ordonanțelor de protecție au fost depuse la Judecătoria r. Călărași – 53 și la Judecătoria r. Căușeni – 51, în rest au fost depuse mai puțin de 40 de cereri.

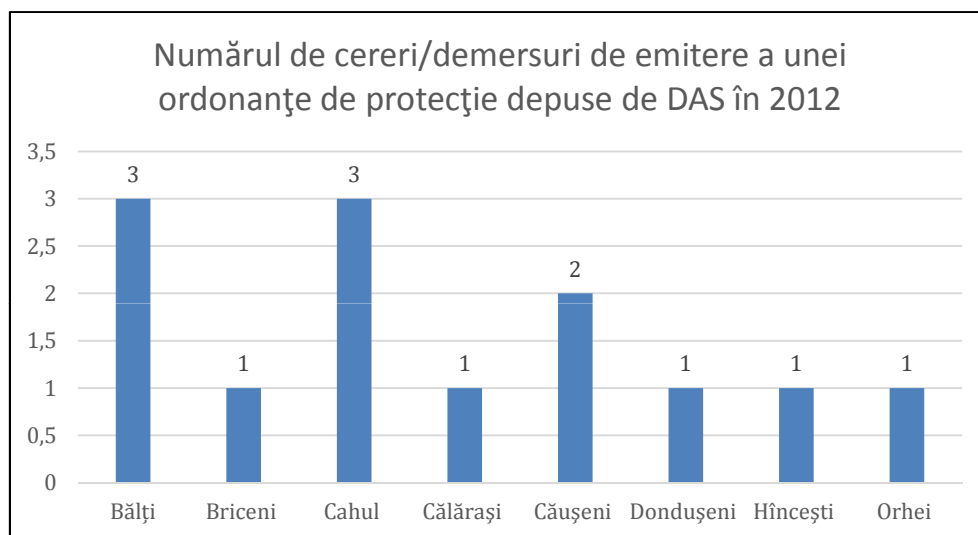
Diagrama 19

Notă: IP Basarabeasca, Briceni, Ceadâr-Lunga, Cimișlia, Dubăsari, Sîngerei, Ștefan-Vodă, Taraclia nu au solicitat emiterea OP.

În ceea ce privește DAS, datele statistice obținute relevă un număr mic de cereri prin care ar fi fost solicitată emiterea ordonanțelor în anul 2013. Astfel, cele mai multe cereri au fost depuse de către DAS din mun. Bălți, DAS r.Cahul cu câte 3 cereri și DAS r. Căușeni cu 2 cereri. Restul DAS nu au raportat cereri depuse în instanțele de judecată.

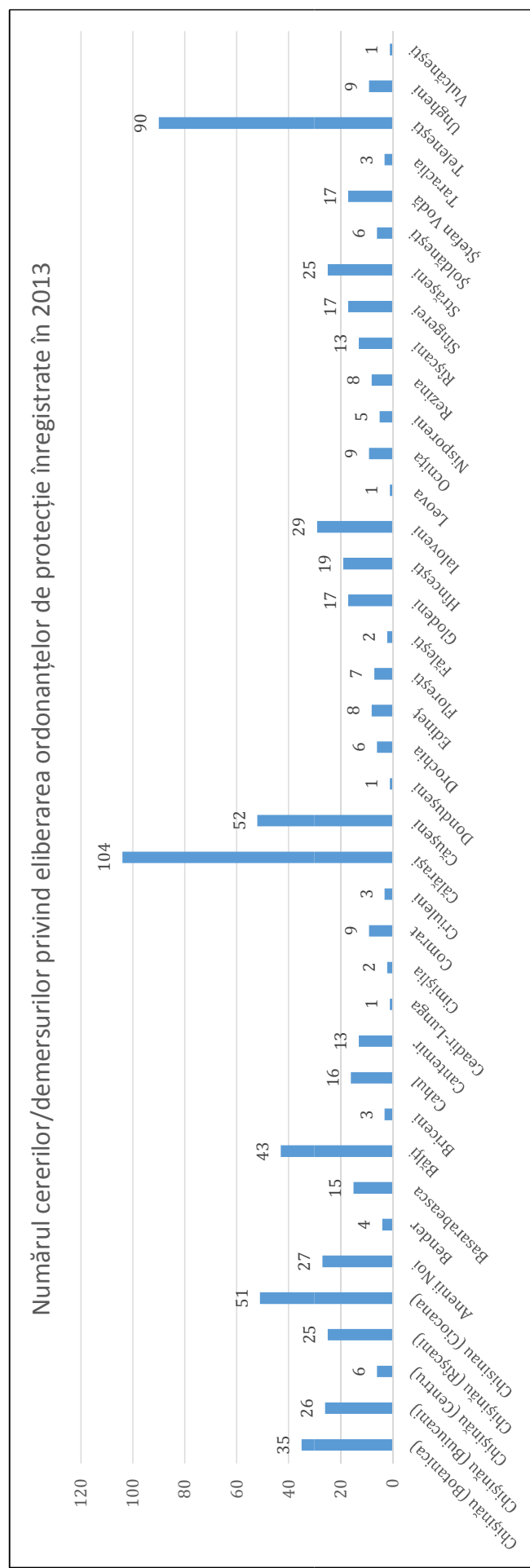
Diagrama 20

Notă: DAS Chișinău (toate 5 sectoare) și raioanele care lipsesc din diagramă nu au înaintat demersuri privind eliberarea OP. Comrat și Leova nu au prezentat informațiile solicitate.

Analiza datelor statistice confirmă că în total în anul 2013 au fost depuse cel puțin 663 cereri de eliberare a ordonanțelor în toate instanțele de judecată. Potrivit răspunsurilor parvenite de la judecătorii cu privire la situația anului 2013, cele mai multe cereri de eliberare a ordonanțelor au fost depuse la Judecătoria r. Călărași – 104 de cereri, Judecătoria r. Telenești – 90 de cereri, Judecătoria r. Căușeni – 52 de cereri, Judecătoria sect. Ciocana – 51, Judecătoria mun. Bălți – 43 de cereri, în rest au fost depuse mai puțin de 40 de cereri.

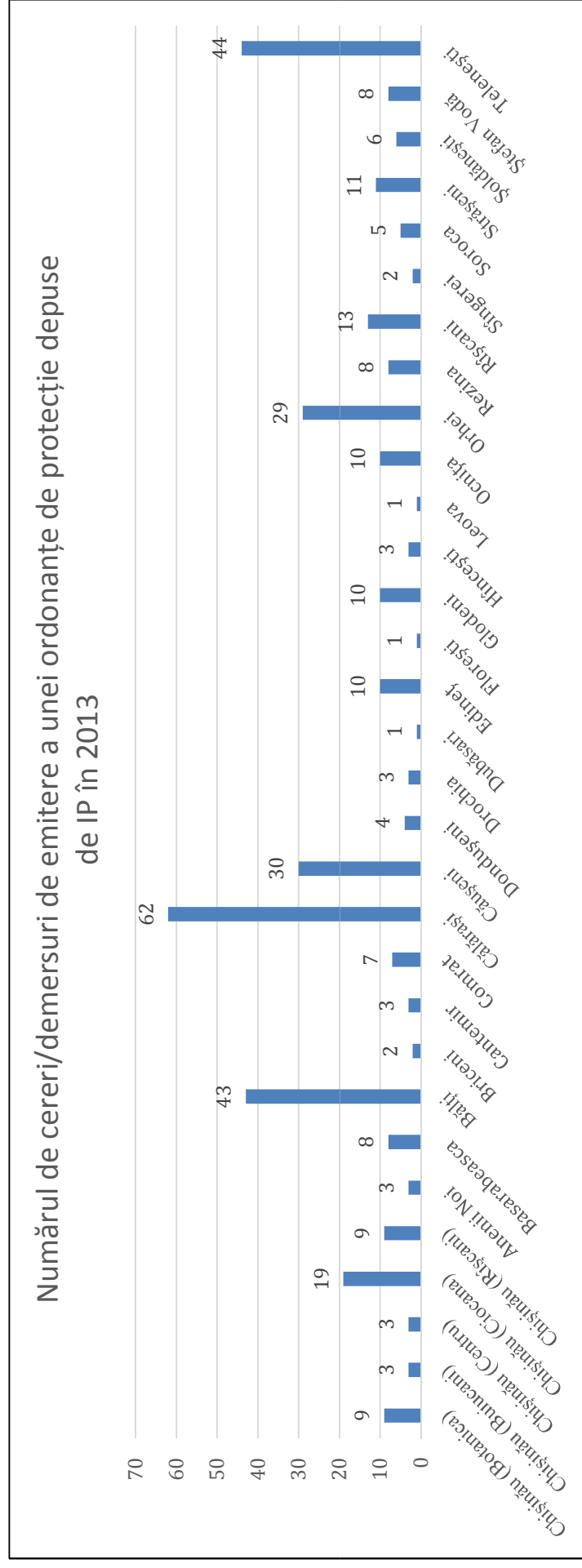
Diagrama 21

Notă: Judecătorile care nu se regăsesc în diagramă nu au prezentat informații relevante. Judecătoria Chișinău (Rîșcani), Anenii Noi, Cantemir nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

Potrivit răspunsurilor parvenite de la IP, se confirmă că cele mai multe cereri de eliberare a ordonanțelor de protecție în anul 2013 au fost depuse de către angajații poliției din r. Călărași – 62 de cereri, r. Telenеști – 44 de cereri, mun. Bălți – 43 de cereri.

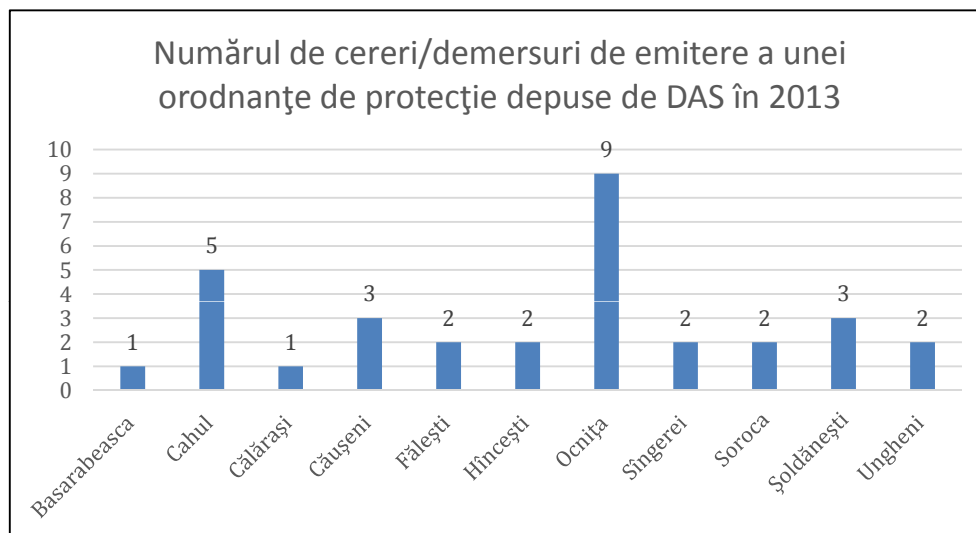
Diagrama 22

Notă: IP Bender, Cahul, Ceadr-Lunga, Cimișlia, Criuleni, Fălești, Ialoveni, Nisporeni, Taraclia, Ungheni, Vulcănești nu au solicitat emiterea OP.

În ceea ce privește DAS, datele statistice obținute relevă un număr mic de cereri prin care ar fi fost solicitată emiterea ordonanțelor. Astfel, cele mai multe cereri au fost depuse de către DAS din r. Ocnîța – 9 cereri, DAS r. Cahul – 5 cereri și DAS r. Căușeni și r. Șoldănești – câte 3 cereri. Restul DAS nu au raportat numărul de cereri depuse în instanță.

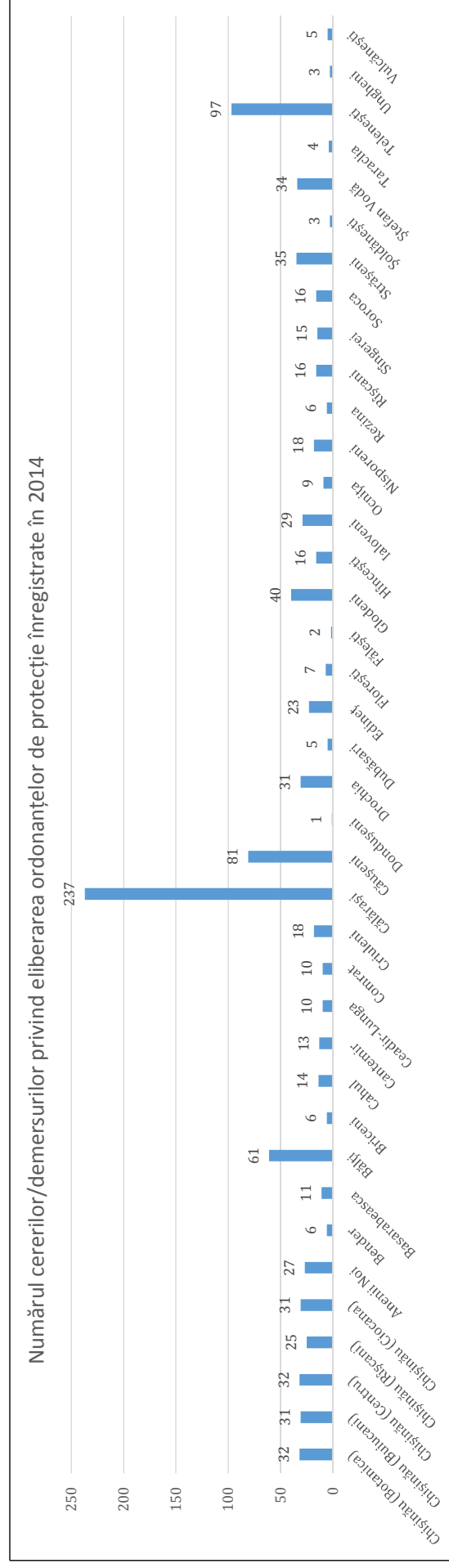
Diagrama 23

Notă: DAS Chișinău (toate 5 sectoare) și raioanele care lipsesc din diagramă nu au înaintat demersuri privind eliberarea OP. Comrat și Leova nu au prezentat informațiile solicitate.

Analiza datelor statistice confirmă că în total în anul 2014 (9 luni) au fost depuse cel puțin 995 de cereri de eliberare a ordonanțelor. Potrivit răspunsurilor parvenite de la judecătorii cu privire la situația anului 2013, cele mai multe cereri de eliberare a ordonanțelor au fost depuse la Judecătoria r. Călărași – 237 de cereri, la Judecătoria r. Telenеști – 97 de cereri, Judecătoria r. Căușeni – 81 de cereri, Judecătoria mun. Bălți – 62 de cereri, Judecătoria r. Glodeni – 40 cereri, în rest au fost emise mai puțin de 40 de cereri.

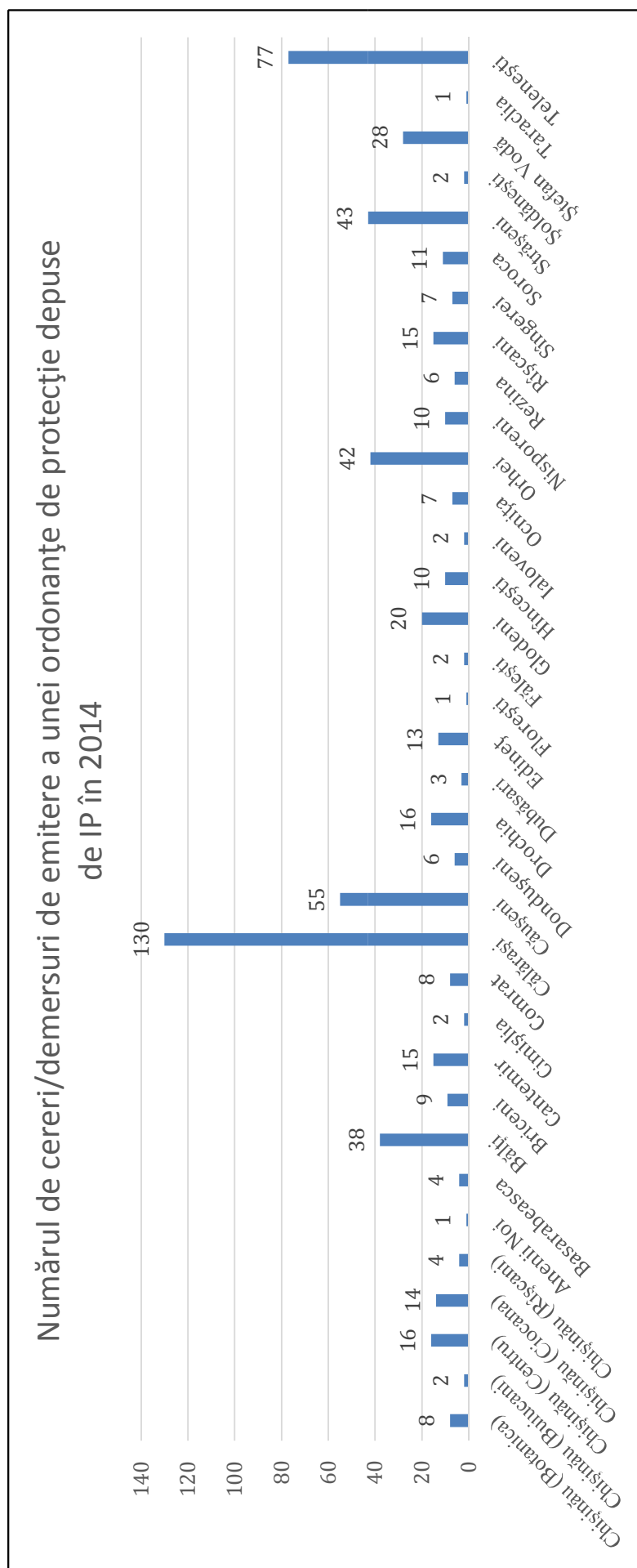
Diagrama 24

Notă: Judecătoriile care nu se regăsesc în diagramă nu au prezentat informații relevante. Judecătoria Chișinău (sectorul Rîșcani), Anenii Noi și Cantemir nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

Potrivit răspunsurilor parvenite de la IP, se confirmă că cele mai multe cereri de eliberare a ordonanțelor de protecție au fost depuse de către angajații poliției din r. Călărași – 130 de cereri, r. Telenеști – 77 de cereri, r. Căușeni – 55 cereri, r. Orhei - 42 de cereri, r. Strășeni – 43 de cereri și mun. Bălți – 38 de cereri.

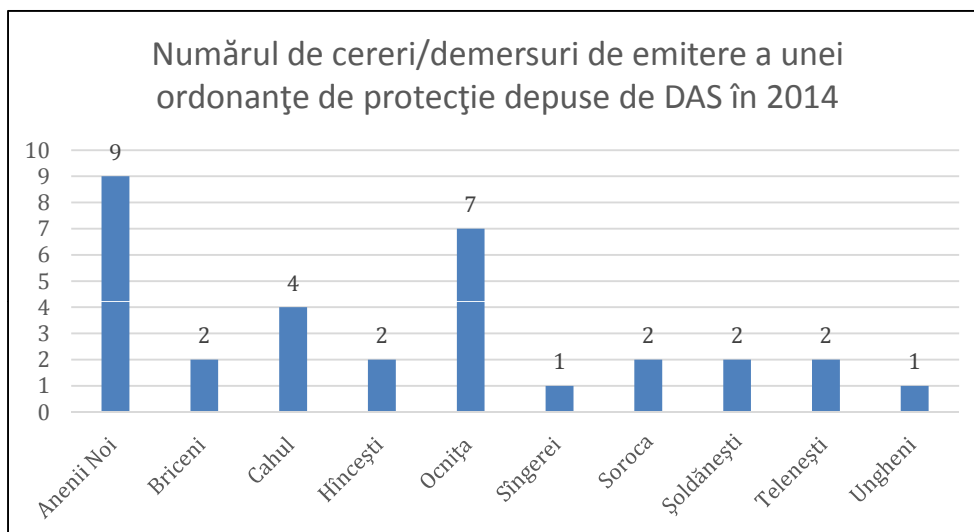
Diagrama 25

Notă: IP Bender, Cahul, Ceadr-Lunga, Criuleni, Leova, Ungheni, Vulcănești nu au solicitat emiterea OP.

În ceea ce privește DAS, datele statistice obținute relevă un număr mic de cereri prin care ar fi fost solicitată emiterea ordonanțelor de protecție. Astfel, cele mai multe cereri au fost depuse de către DAS r. Anenii Noi – 9 cereri, DAS r. Ocnița – 7 cereri, DAS r. Cahul – 4.

Diagrama 26

Notă: DAS Chișinău (toate 5 sectoare) și raioanele care lipsesc din diagramă nu au înaintat demersuri privind eliberarea OP. Comrat și Leova nu au prezentat informațiile solicitate.

CONCLUZII

Existența a două proceduri diferite de obținere a ordonanțelor de protecție, și anume în conformitate cu CPP și CPC, demonstrează că cele mai multe cereri sunt depuse în ordinea CPC, inclusiv și de către organele procuraturii. Nu excludem faptul că în cadrul procedurilor penale de multe ori se recurge la depunerea unei cereri în ordinea CPC. Prin urmare, o primă concluzie reiese din necesitatea evaluării existenței a două proceduri distincte de obținere a ordonanțelor de protecție, în mod special din punct de vedere al analizei cost-beneficiu și al necesității vitale ca victima să fie protejată cât de repede posibil. În principiu, unica diferență între prevederile art. 215/1 CPP și cele ale art. 318/1 CPC este că ordonanța de protecție va fi emisă de către judecătorul de instrucție, ulterior unor proceduri anevoiase, potrivit Legii cu privire la protecția martorilor și victimelor în cadrul unui dosar penal.

În linii generale, s-a constatat că judecătoriile duc evidența cazurilor de eliberare a ordonanțelor de protecție. Nu au apărut probleme de acumulare a răspunsurilor din partea instanțelor de judecată, cu excepția unei judecătorei care a menționat că nu ar dispune de date segregate. De asemenea, n-au fost identificate probleme în ceea ce privește acumularea datelor segregate de la IP și DAS.

Analiza datelor statistice ne permite să afirmăm că pe an ce trece, numărul cererilor de eliberare a ordonanțelor de protecție este în creștere semnificativă. Astfel că, în anul 2012 au fost înregistrate cel puțin 474 cereri, în anul 2013 erau înregistrate cel puțin 663 de cereri și doar în 9 luni ale anului 2014 au fost deja înregistrate 995 de cereri de eliberare a ordonanței de protecție în instanțele de judecată.

Datele obținute de la IP confirmă că ponderea numărului de demersuri ale IP către instanțele de judecată este una considerabilă, atingând în unele raioane și cifra de 75% din numărul total de cereri înregistrate. Cu toate acestea, numărul cererilor depuse de DAS este foarte mic, chiar și în raioanele în care se atestă un număr considerabil de dosare cu privire la eliberarea ordonanțelor de protecție.

2.5 Examinarea cauzei de eliberare a ordonanțelor de protecție

Examinarea cauzei

Procedura de examinare a cererii de eliberare a ordonanței este expres stabilită de art. 318/3 CPC. Totodată, procedura de emitere a ordonanței este prevăzută de art. 318/4 CPC.

Așadar, regula stabilește că după primirea cererii, instanța de judecată contactează imediat poliția de sector de la locul aflării agresorului și solicită informarea acestuia despre procedura inițiată. Prevederile normei sus-citate nu indică asupra necesității stabilirii ședinței de judecată cu indicarea unei ore exacte pentru examinarea cauzei sau posibilitatea de a desfășura o ședință închisă sau deschisă.

Prima întrebare care apare în legătură cu această procedură este necesitatea emiterii unei încheieri privind pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare, potrivit art. 184 CPC. Or, stabilirea exactă a timpului implică necesitatea emiterii unei încheieri de primire spre examinare a cererii în procedura de emitere a ordonanței de protecție. O altă chestiune care apare în legătură cu procedura de informare este dacă acest proces poate fi numit citare în sensul art. 102 CPC.

Punctele 7 și 8 ale prevederilor Hotărârii Plenului CSJ nr. 1 din 28.05.2012, sunt deseori inaplicabile și confuze. Potrivit acestora, informarea pretinsului agresor despre procedura inițiată se va efectua de către colaboratorii de poliție, ținând cont de prevederile art. 102 alin. (4), 192 CPC. Potrivit acestor norme, o citare urmează să conțină data și ora ședinței de judecată.

Mai mult decât atât, punctul 8 al aceleiași hotărâri menționează că, în cazul în care în cadrul citării legale persoana interesată (agresorul) va refuza să primească citația sau înștiințarea, colaboratorul de poliție va întocmi un raport conform procedurii stabilite, iar neprezentarea agresorului la ședința de judecată nu împiedică instanța să examineze cererea.

Astfel, apar mai multe elemente, cum ar fi stabilirea datei ședinței, citarea părții interesate (agresorul), consemnarea refuzului de a primi citația și înmânarea actului de procedură înaintea ședinței de judecată. De fapt, trebuie să menționăm că cererea de eliberare a ordonanței poate fi depusă nu doar la domiciliul părții interesate (agresorul), dar și la domiciliul victimei, la locul unde aceasta a solicitat asistență sau la locul comiterii violenței. Prin urmare, ar fi posibil ca nici partea interesată (agresorul) și nici victima să nu se afle în localitatea respectivă. Deci, respectarea prevederilor art. 102 CPC cu privire la executarea sarcinilor de citare și, mai cu seamă de întocmire a unui raport de refuz de primire a citației, nu este una reală, mai ales în condițiile în care art. 318 CPC prevede expres doar înștiințarea, dar nu și înmânarea anumitor acte de procedură.

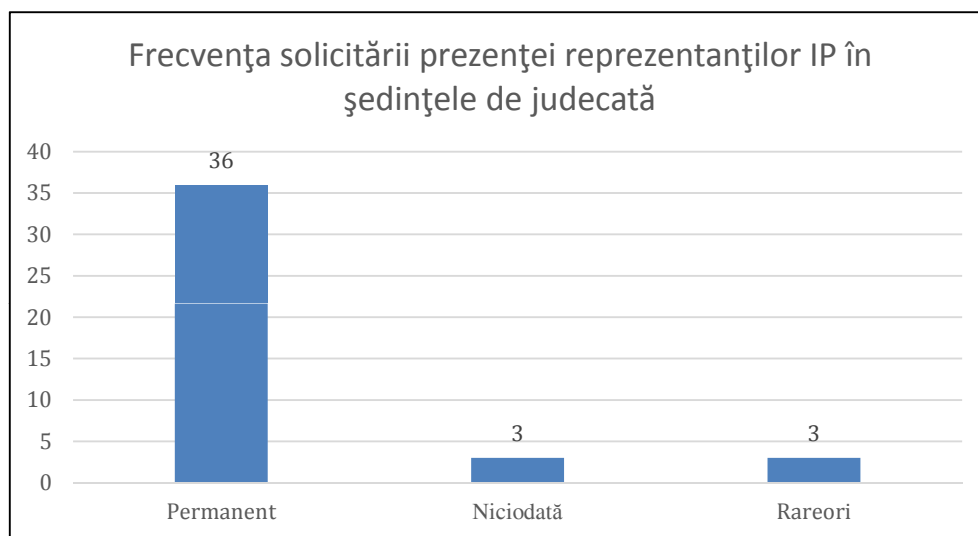
În continuare vom menționa că procedura examinării cererii de eliberare a ordonanței de protecție nu prevede o procedură simplificată sau emiterea unilaterală a ordonanței. Prin urmare, procedurii date îi sunt aplicabile prevederile art. 273 CPC, care stabilește că pentru fiecare ședință de judecată în primă instanță și în instanța de apel, precum și pentru fiecare act de procedură îndeplinit în afara ședinței (audierea martorului la locul aflării sale, cercetarea

înscrisurilor și a altor probe materiale la locul de aflare sau păstrare etc.) se întocmește proces-verbal.

Același articol stabilește că instanța poate solicita organului de asistență socială sau poliției, după caz, prezentarea unui raport de caracterizare a familiei vizate și a agresorului. Instanța poate solicita și alte acte necesare pentru examinarea cererii.

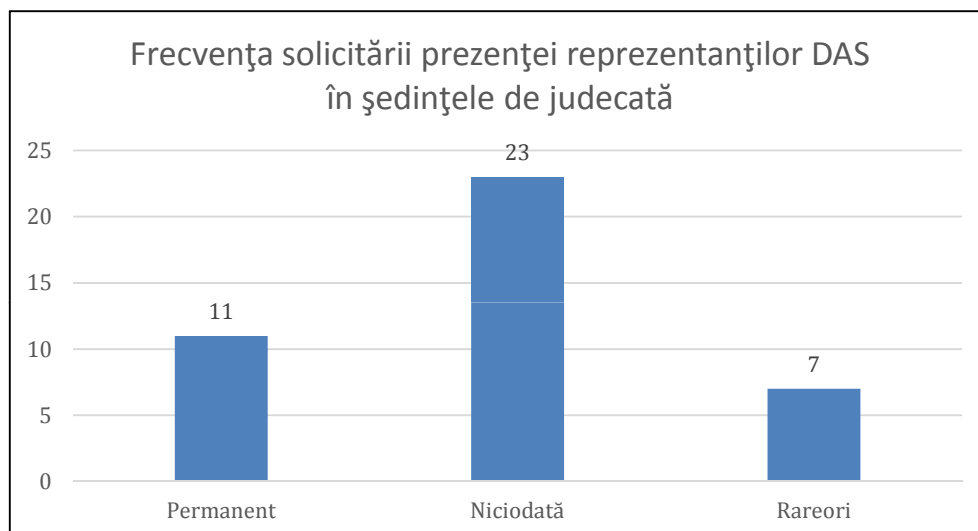
Potrivit datelor oferite de către angajații poliției, în marea majoritate a cazurilor, când cererile sunt întocmite de către angajații poliției, instanța le solicită prezența în ședința de judecată. Astfel, în 36 de cazuri angajații poliției au fost solicitați să se prezinte în ședințele de judecată. În doar trei cazuri nu au fost citați în ședință de judecată, iar în alte 3 cazuri s-a menționat că, rareori, se solicită prezența polițistului de sector.

Diagrama 27

Potrivit DAS, prezența angajaților DAS în ședința de judecată a fost solicitată în doar 11 cazuri, și anume în cazurile în care erau vizați copiii minori. În alte 7 cazuri instanța de judecată rareori a solicitat prezența acestora, iar în alte 23 de cazuri angajații DAS nu au fost solicitați niciodată.

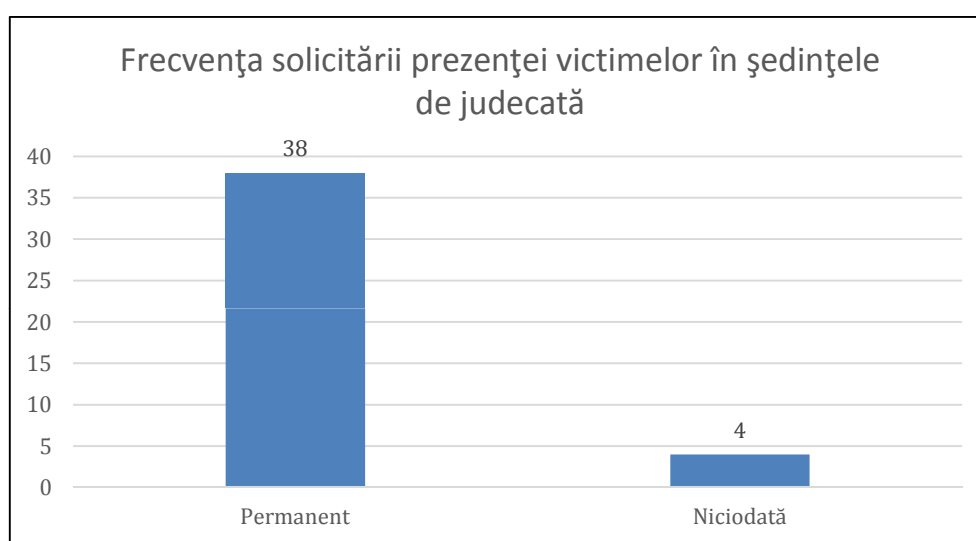
Diagrama 28

Potrivit intervievaților, procesele de judecată au menținut forma și condițiile unor procese obișnuite de judecată, cu respectarea principiului contradictorialității, în care părțile terțe erau asistate chiar și de către avocați.

Din cele 42 de victime doar 4 au declarat că nu au fost prezente în ședința de judecată, restul 38 de victime au fost prezente în ședința de judecată și au putut oferi explicații despre cele întâmplate. În linii generale, instanța de judecată a solicitat informații referitoare la gradul de rudenie cu agresorul, existența copiilor minori, domiciliul, momentul apariției situațiilor de conflict, durata manifestării acestora, intensitatea actelor de violență și dacă susțin cererile, precum și măsurile pe care le solicită. Din numărul total al victimelor, 19 au declarat că au fost prezente în ședința de judecată împreună cu agresorul, ceea ce le-a provocat frustrare și sentimente de revictimizare.

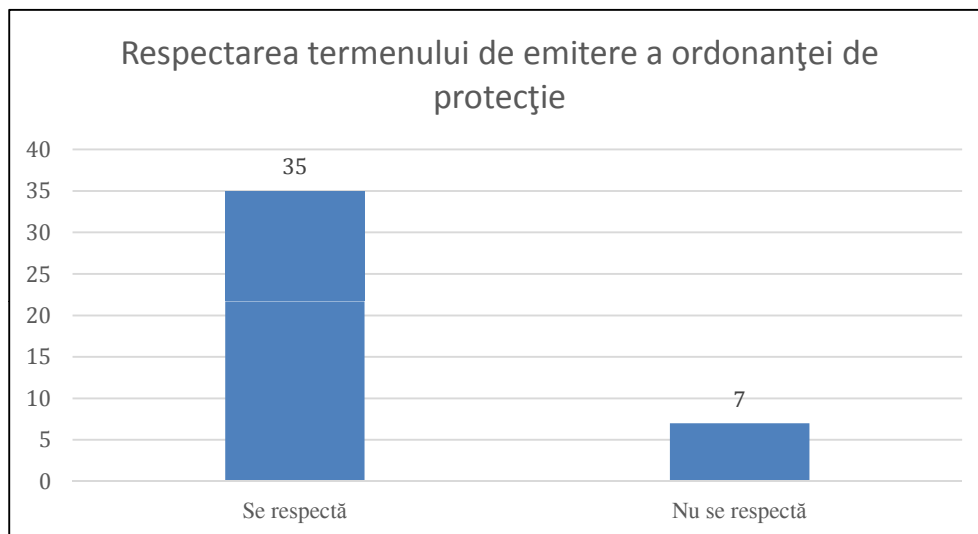
Diagrama 29

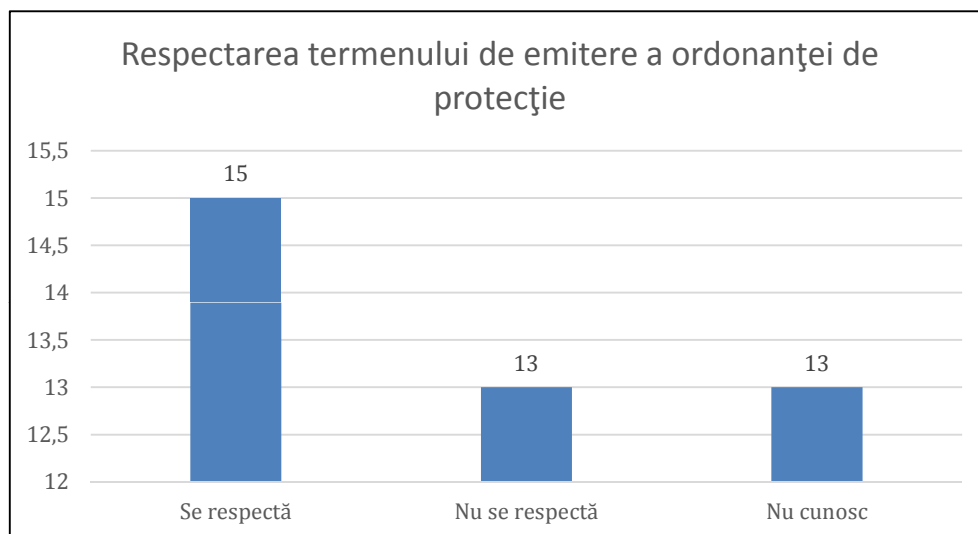
Emiterea ordonanței

O primă condiție care apare în prevederile art. 318/4 este termenul în care vor fi efectuate toate procedurile, de la primirea cererii de eliberare a ordonanței și până la emiterea unei încheieri pe marginea acesteia. Așadar, legiuitorul a stabilit un termen de 24 ore pentru examinarea unor astfel de cazuri.

Din polițiștii intervievați, doar 7 au declarat că termenul de 24 ore nu se respectă, în rest ceilalți 35 de polițiști au declarat că, deși este foarte scurt, termenul este respectat de către judecători.

Diagrama 30

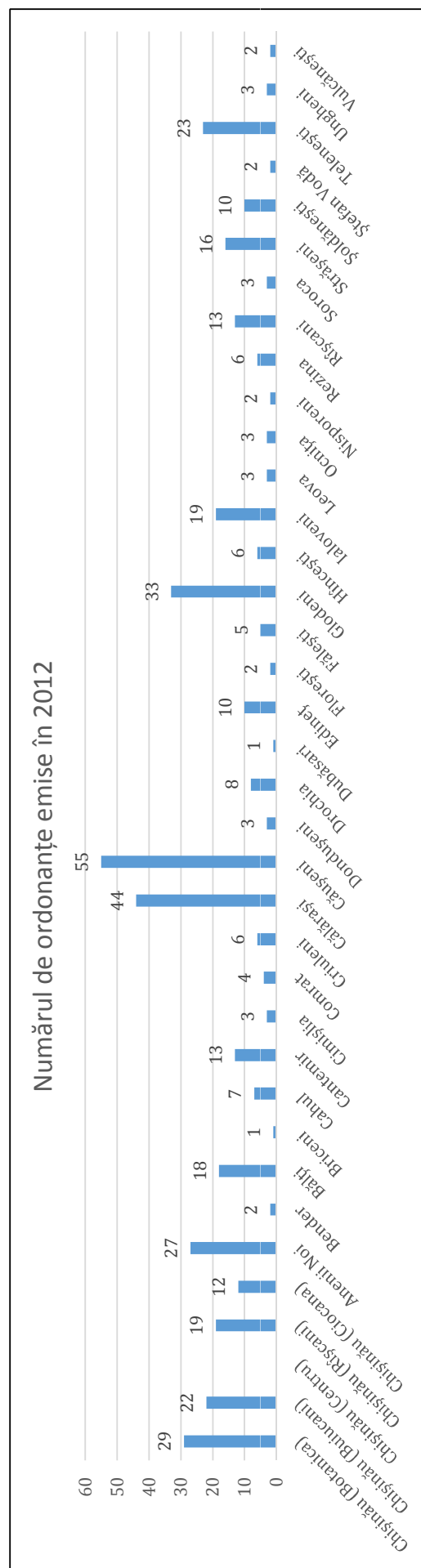
Cu referire la angajații DAS, 15 dintre ei au confirmat respectarea termenului, 13 – că termenul nu se respectă, iar alții 13 nu au putut răspunde la această întrebare, pe motiv că nu au fost implicați în astfel de cauze.

Diagrama 31

Victimele care au fost intervievate au declarat că a fost respectat termenul de examinare de 24 ore. Mai mult ca atât, acestea au confirmat că procesul de obținere a acestei ordonanțe nu a fost complicat din motiv că toate actele au fost îndeplinite de către polițiști și/sau profesioniști și a fost necesară doar prezența acestora la ședința de judecată.

Potrivit răspunsurilor primite de la judecătorii, se constată că în anul 2012 au fost emise nu mai puțin de 435 de ordonanțe de protecție. Cele mai multe ordonanțe au fost emise de Judecătoria r. Căușeni – 55 de ordonanțe, Judecătoria r. Călărași – 44 de ordonanțe, Judecătoria r. Glodeni – 33 de ordonanțe, Judecătoria r. Telenești – 23 de ordonanțe, Judecătoria sect. Buiucani – 22 de ordonanțe.

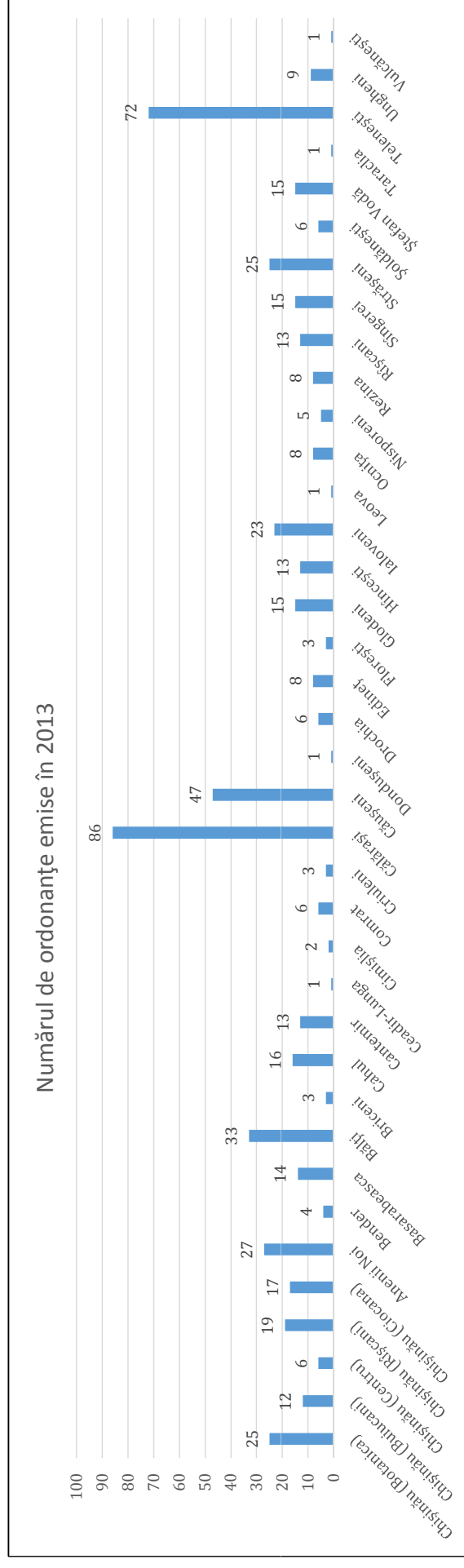
Diagrama 32

Notă: Judecătoria Anenii Noi, Cantemir și Chișinău (sectorul Rîșcani) nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte. Judecătorii care lipsesc nu au emis ordonanțe în 2012.

Potrivit răspunsurilor primite de la judecătorii, se constată că în anul 2013 au fost emise nu mai puțin de 582 de ordonanțe de protecție. Cele mai multe ordonanțe au fost emise de Judecătoria r. Călărași – 86 de ordonanțe, Judecătoria r. Telenești – 72 de ordonanțe, Judecătoria r. Căușeni – 47 de ordonanțe, Judecătoria r. Bălți – 33 de ordonanțe, Judecătoria r. Strășeni și Judecătoria sect. Botanica – câte 25 de ordonanțe, Judecătoria r. Ialoveni – 23 de ordonanțe, restul judecătorilor au emis un număr de până la 20 de ordonanțe.

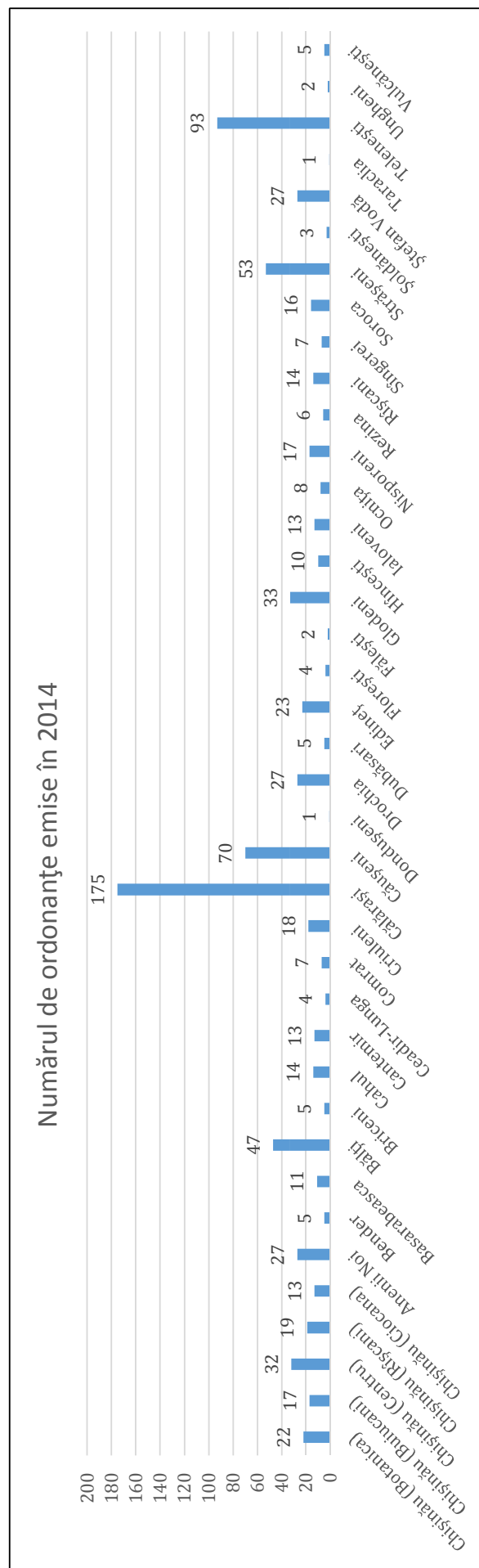
Diagrama 33

Notă: Judecătoria Anenii Noi, Cantemir și Chișinău (sectorul Rîșcani) nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte. Judecătorii care lipsesc nu au emis ordonanțe în 2013.

Potrivit răspunsurilor primite de la judecătorii, se constată că în anul 2014 (în decurs de 9 luni) au fost emise nu mai puțin de 869 de ordonanțe de protecție. Cele mai multe ordonanțe au fost emise de Judecătoria r. Călărași – 175 de ordonanțe, Judecătoria r. Telenești – 93 de ordonanțe, Judecătoria r. Căușeni – 70 de ordonanțe, Judecătoria r. Strășeni – 53 de ordonanțe, Judecătoria mun. Bălți – 47 de ordonanțe, Judecătoria r. Glodeni – 33 de ordonanțe, Judecătoria sect. Centru – 32 de ordonanțe, Judecătoria r. Drochia și Judecătoria r. Ștefan Vodă au emis câte 27 de ordonanțe, Judecătoria r. Edineț – 23 de ordonanțe, restul judecătorilor au emis un număr de până la 20 de ordonanțe.

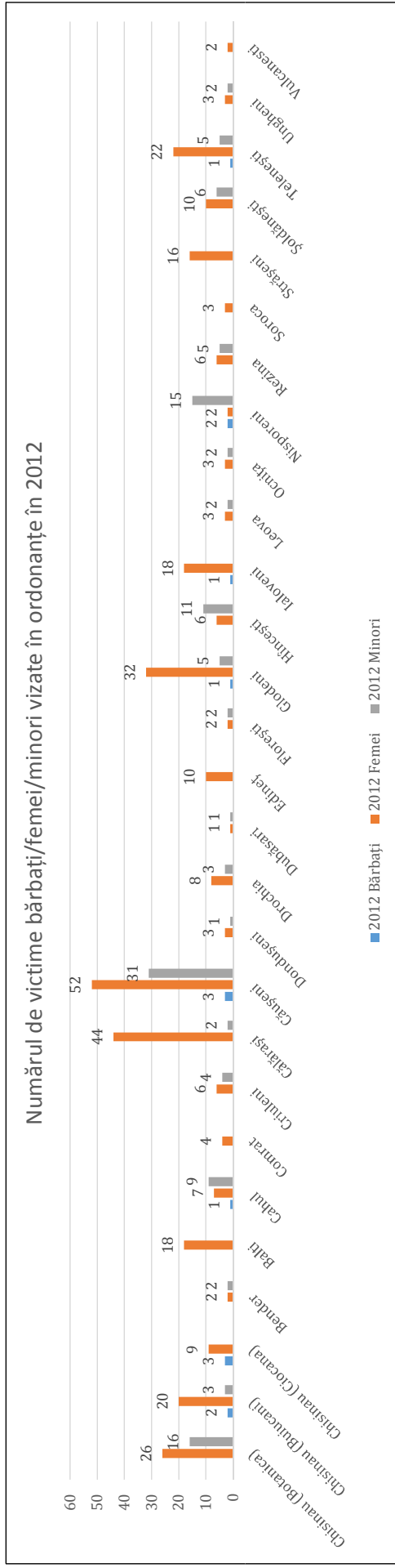
Diagrama 34

Notă: Judecătoria Anenii Noi, Cantemir și Chișinău (sectorul Rîșcani) nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte. Judecătorii care lipsesc nu au emis ordonanțe în 2014.

Datele statistice confirmă că în ordonanțele de protecție emise în anul 2012 au fost vizate cel puțin 479 de persoane, dintre care 338 de femei, 127 minori și 14 bărbați. Prin urmare, ponderea victimelor constituie 70% femei, 27% minori și 3% bărbați.

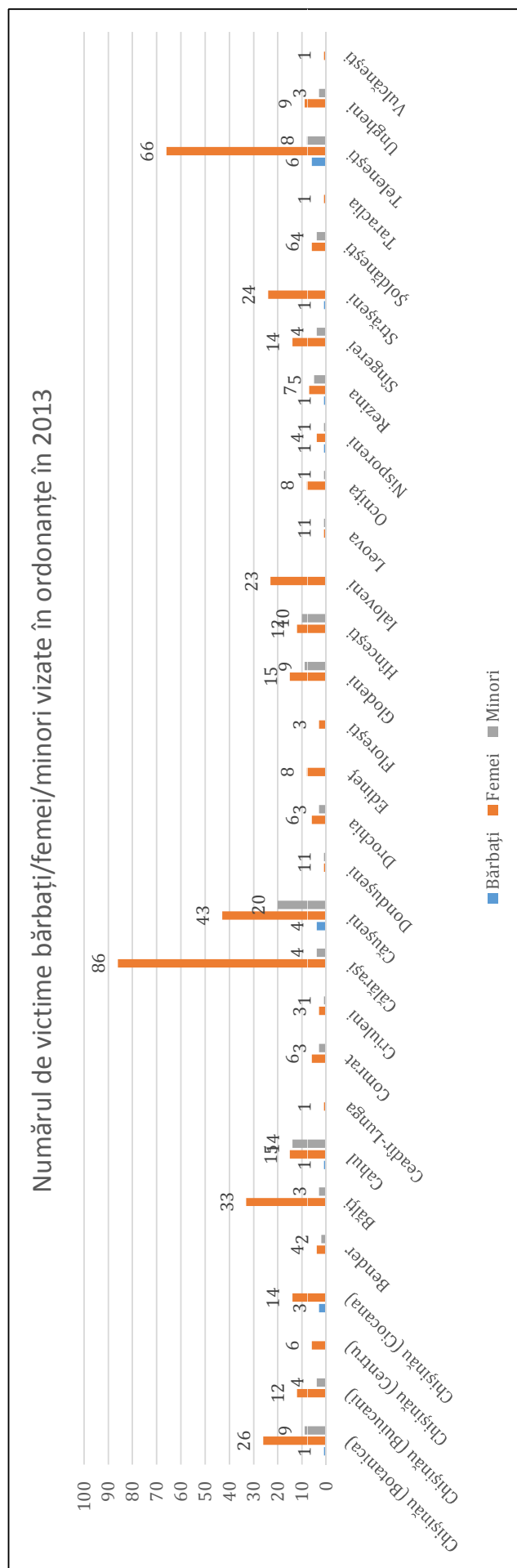
Diagrama 35

Notă: Judecătoriile care lipsesc nu au prezentat informații relevante.

Datele statistice confirmă că în ordonanțele de protecție emise în anul 2013 au fost vizate cel puțin 586 de persoane, dintre care 458 de femei, 110 minori și 18 bărbați. Prin urmare, ponderea victimelor constituie 78% femei, 19% minori și 3% bărbați.

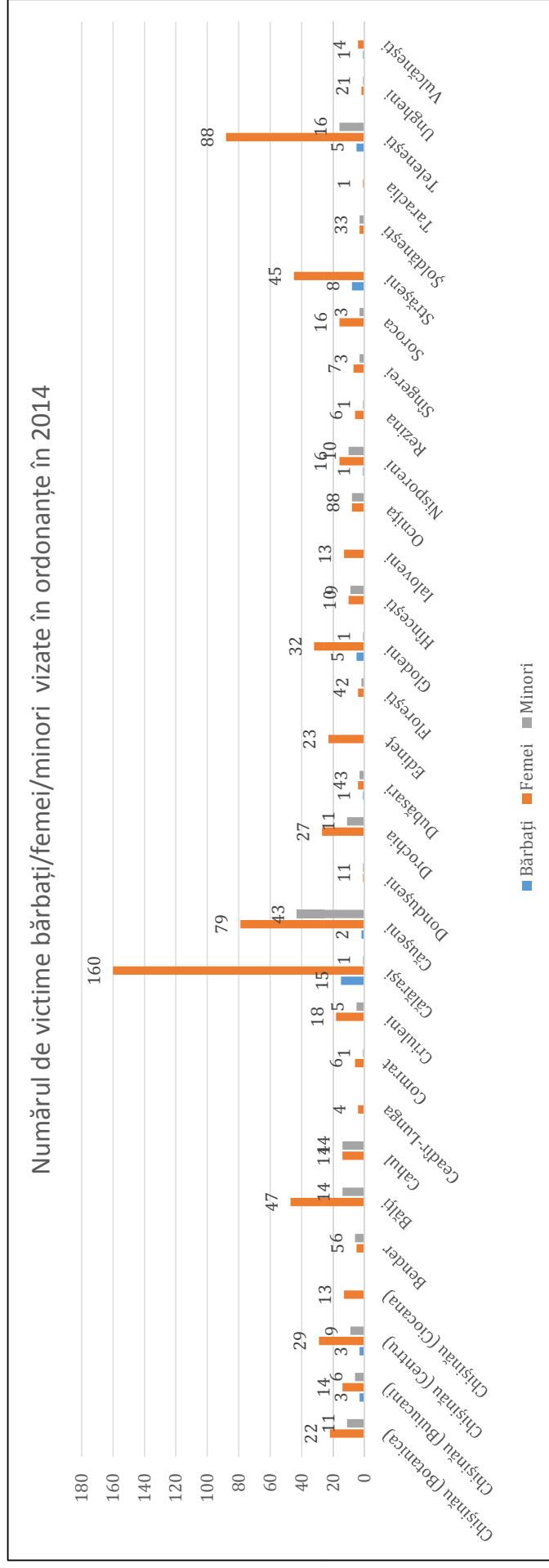
Diagrama 36

Notă: Judecătoriile care lipsesc nu au prezentat informații relevante.

Datele statistice constată că în ordonanțele de protecție emise în anul 2014 (în decurs de 9 luni) au fost vizate cel puțin 947 de persoane, dintre care 721 de femei, 182 minori și 44 bărbați. Prin urmare, ponderea victimelor constituie 76% femei, 19% minori și 5% bărbați.

Diagrama 37

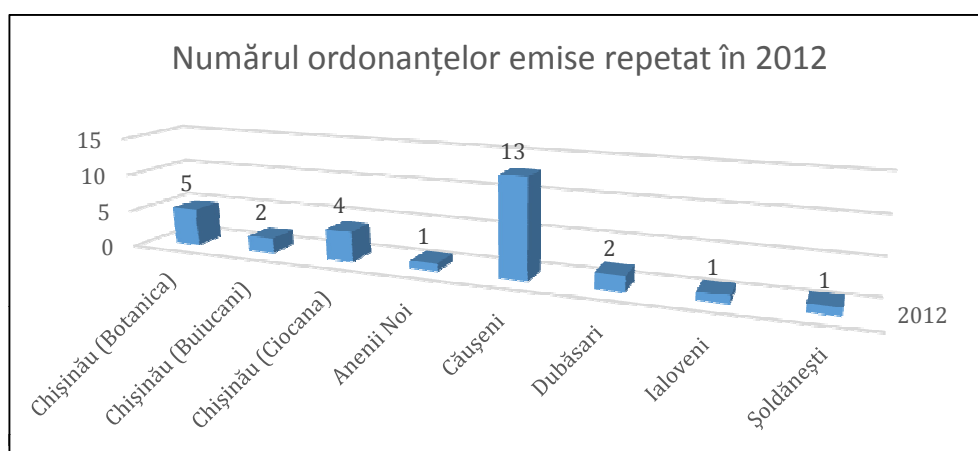

Notă: Raioanele care lipsesc nu au prezentat informații relevante.

Legea nr. 45, precum și prevederile CPC expres menționează că termenul ordonanței de protecție poate fi prelungit, dacă în termenul indicat în prima ordonanță agresorul continuă să aibă un comportament care pune în pericol viața și siguranța victimei.

Acest aspect demonstrează dacă ordonanța de protecție a atins scopul de prevenire în ceea ce privește comportamentul agresorului. În anul 2012, potrivit datelor obținute de la judecătorii, se menționează că doar în 8 judecătorii au fost emise ordonanțe de protecție repetate. Cea mai mare pondere a ordonanțelor repetate se atestă la Judecătoria sect. Ciocana, și anume 33% din numărul de ordonanțe, fiind emise 4 ordonanțe repetate și 13 ordonanțe de protecție. O pondere de 23% se atestă la Judecătoria r. Căușeni, și anume 13 ordonanțe repetate suplimentar la cele 55 emise. O cotă de 17% din numărul ordonanțelor emise în anul 2012 se regăsește și la Judecătoria sect. Botanica, unde în anul de referință au fost emise 29 de ordonanțe.

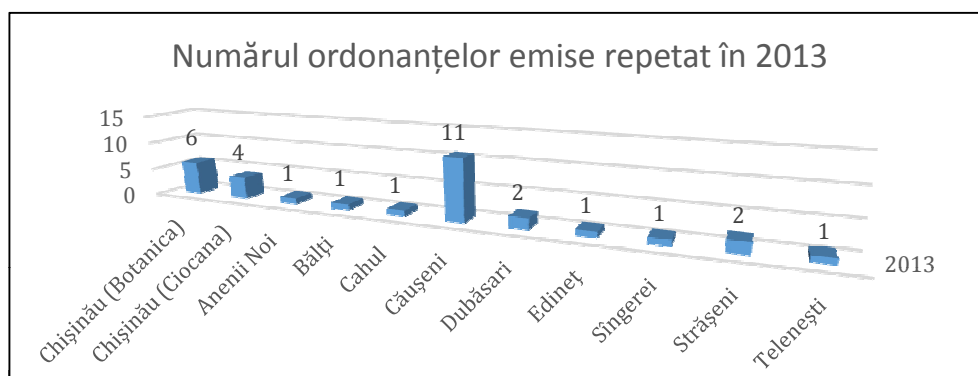
Diagrama 38

Notă: Judecătoriile care nu se regăsesc în diagramă nu au emis repetat OP. Judecătoria Chișinău (sectorul Ciocana) și Dubăsari nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

Cu referire la situația anului 2013, cea mai mare pondere a ordonanțelor repetate o are iarăși Judecătoria sect. Botanica, – cu 24% din numărul total al ordonanțelor emise, urmată de Judecătoria r. Căușeni și Judecătoria sect. Ciocana – cu 23% din numărul de ordonanțe, fiind emise 11 ordonanțe repetate în raport cu 47 de ordonanțe emise și, respectiv, 4 ordonanțe repetate în raport cu 17 ordonanțe.

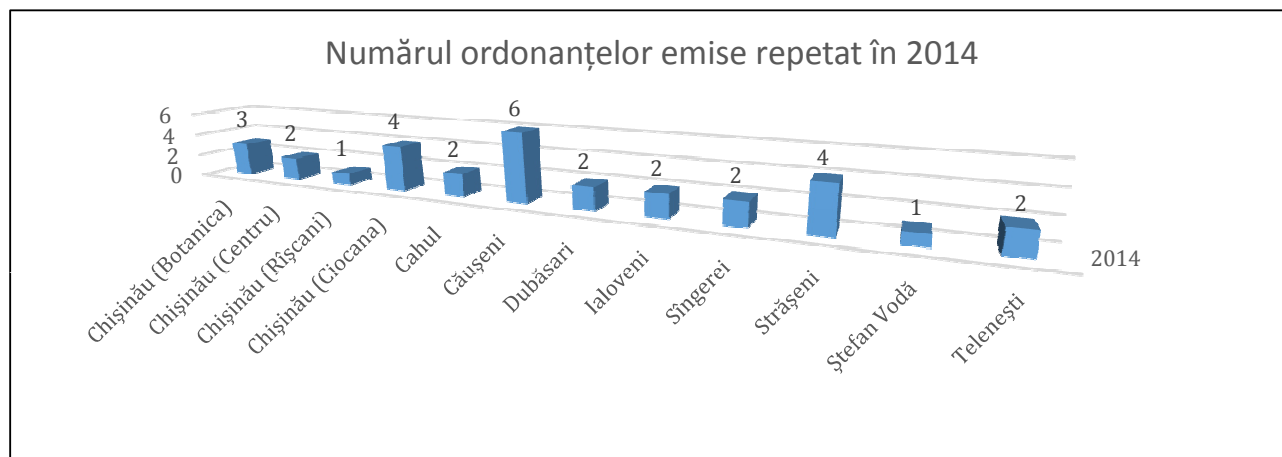
Diagrama 39

Notă: Judecătoriile care nu se regăsesc în diagramă nu au emis repetat OP. Judecătoria Chișinău (sectorul Ciocana) și Dubăsari nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

Cu referire la situația anului 2014 (în decurs de 9 luni), cea mai mare pondere a ordonanțelor repetate o are iarăși Judecătoria sect. Ciocana – cu 30%, aici fiind emise 4 ordonanțe repetate adițional la cele 13 emise, urmată de Judecătoria sect. Botanica – cu 13% și de Judecătoria r. Strășeni – cu 8%.

Diagrama 40

Notă: Judecătoriile care nu se regăsesc în diagramă nu au emis repetat OP. Judecătoria Chișinău (sectorul Ciocana) și Dubăsari nu au prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

Datele prezentate ne permit să concluzionăm că ponderea ordonanțelor repetate în unele sectoare este nesemnificativă, ceea ce reprezintă un indicator al eficienței acestora.

Examinarea recursurilor împotriva ordonanțelor

Potrivit art. 318/6 CPC - încheierea privind admiterea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor de protecție și încheierea privind aplicarea ordonanței de protecție pot fi atacate cu recurs. Cu toate acestea, contestarea încheierii privind aplicarea ordonanței de protecție nu suspendă executarea măsurilor aplicate.

Potrivit art. 426 alin. (3) CPC, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, în baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

În perioada de referință, nu au fost identificate cazuri în care organele de poliție sau DAS să refuze executarea ordonanțelor pe motiv că ordonanțele ar fi fost contestate de către agresori. Conform răspunsurilor oferite de polițiștii intervievați, toate ordonanțele de protecție emise au fost aduse la cunoștința agresorilor și puse imediat în executare, chiar dacă încheierile primei instanțe au fost recurate. Potrivit declarațiilor polițiștilor, ponderea contestărilor încheierilor cu privire la emiterea ordonanțelor de protecție este destul de înaltă. Cu toate acestea, de multe ori contestarea acestora devine inutilă din cauza procedurilor îndelungate de examinare a cererilor de recurs.

O altă problemă constă în contestarea refuzului de a elibera o ordonanță de protecție din partea victimelor violenței în familie. Cu toate acestea, din discuțiile cu angajații poliției nu au fost constatate cazuri în care victimele violenței în familie să fi contestat refuzul de a elibera ordonanța de protecție. Or, de multe ori în cadrul ședinței de judecată victima și agresorul se împacă, iar instanța nu mai vede necesitatea de a aplica careva măsuri de protecție față de victimă.

CONCLUZII

Analiza situației ne permite să afirmăm că examinarea chestiunii cu privire la emiterea sau respingerea ordonanței de protecție se desfășoară în mare parte în termenii stabiliți de lege, și anume de 24 ore din momentul depunerii cererii. Cu toate acestea, procesele de judecată, de cele mai multe ori, respectă prevederile unui proces contradictoriu, iar agresorii sunt prezenți, în egală măsură cu victimele, în ședința de judecată.

În urma interviurilor realizate cu polițiștii și cu victimele, s-a constatat că instanțele de judecată, în virtutea programului încărcat, examinează minuțios probele prezentate și de cele mai multe ori admit cererea de eliberare a ordonanței.

Problema care se poate pune la acest moment, însă, este analiza eficienței și costului unor asemenea măsuri de protecție, care poate fi instituit și cu eforturi mai mici. Aici ne referim la faptul că modul de înregistrare, examinare și emitere a încheierii de eliberare a ordonanțelor de protecție nu se deosebește cu nimic de examinarea de urgență a unei cauze civile care nu pune mari probleme de drept, cum ar fi cauzele de încasarea a pensiei alimentare, cauzele de divorț, de încasare a datoriilor certe, etc. Prin urmare, la prezentarea unui set prestabilit de acte și confirmări ale organului de poliție, instanța de judecată ar putea emite și unilateral asemenea ordonanțe.

Analizând tendințele de creștere a numărului de ordonanțe emise de către instanțele de judecată, putem prognoza pentru anii viitori o creștere semnificativă a acestora. Or, dacă în anul 2012 au fost emise aproximativ 435 de ordonanțe de protecție, atunci doar în primele 9 luni ale anului 2014 au fost emise 865 de ordonanțe, un număr de 2 ori mai mare.

În linii generale, impactul ordonanțelor de protecție este unul favorabil pentru victime, majoritatea dintre ele au obținut ordonanțe de protecție pentru un termen maxim de 90 de zile. Referitor la efectele ordonanței, acestea au fost resimțite în decursul primelor 30 zile. Efectul benefic al ordonanțelor se poate vedea și în urma analizei datelor cu privire la ordonanțele repetate. Or, ponderea ordonanțelor de protecție repetate nu este semnificativă, cu excepția anumitor raioane.

CAPITOLUL III

EXECUTAREA ORDONANTELOR EMISE DE CĂTRE INSTANȚELE DE JUDECATĂ**3.1 Punerea în executare a ordonanțelor de protecție****Expedierea ordonanțelor către organele de supraveghere**

Prevederile art. 318/4 CPC stabilesc că instanța remite *de îndată* ordonanța de protecție poliției și organului de asistență socială spre executare imediată. Cu toate acestea, nu toate ordonanțele de protecție se remit către organul de poliție și organul de asistență socială. Unele ordonanțe urmează a fi remise executorului judecătoresc, și anume ordonanțele cu privire la obligarea de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima și obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență.

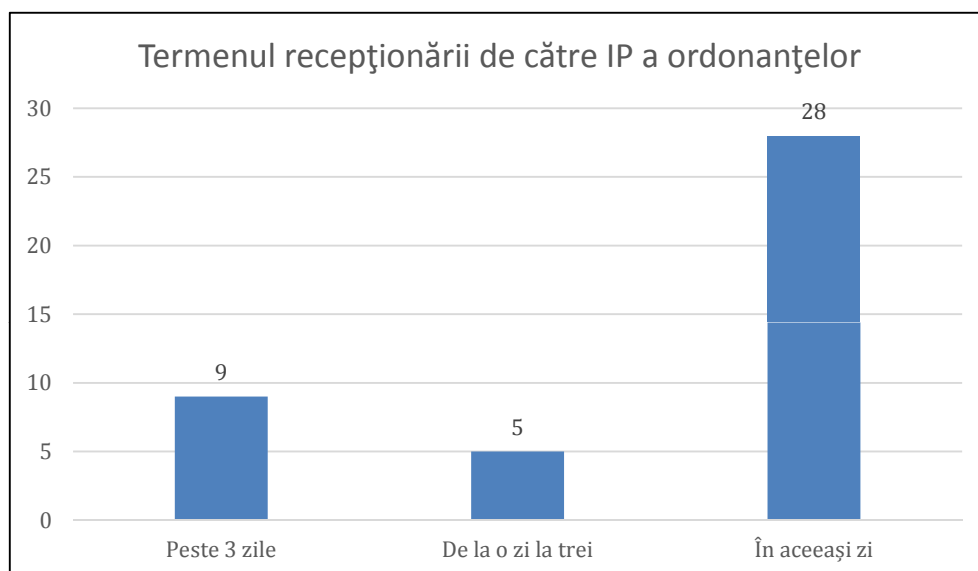
Noțiunea de *îndată*, însă, nu este reglementată în timp, după cum este limitată în timp durata adoptării ordonanței de protecție. Cu toate acestea, noțiunea relevă faptul că actul procedural urmează a fi remis fără nici o întârziere organului care asigură executarea, deoarece acesta urmează a fi executat imediat.

Potrivit punctului 41 al Instrucțiunii cu privire la activitatea de evidență și documentare procesuală, în judecătorii și curți de apel se menționează că documentele transmise pentru expediere urmează a fi înregistrate și expediate nu mai târziu de ziua următoare, iar telegramele și corespondența urgentă – în aceeași zi. Instrucțiunea nu stabilește careva prevederi exprese cu privire la transmiterea de *îndată* a ordonanțelor de protecție către IP și DAS. Pe de altă parte, expedierea prin poștă recomandată a ordonanțelor pentru actele de procedură, așa cum se întâmplă de obicei, ar face inutilă întreaga procedură de examinare rapidă a cauzei, dacă expedierea poștală ar dura mai mult de o zi.

Potrivit explicațiilor responsabililor din cadrul IP, se constată că în 28 de raioane, judecătorul eliberează ordonanțele de protecție angajaților poliției imediat după ce le pronunță, aceștia fiind prezenți la ședință.

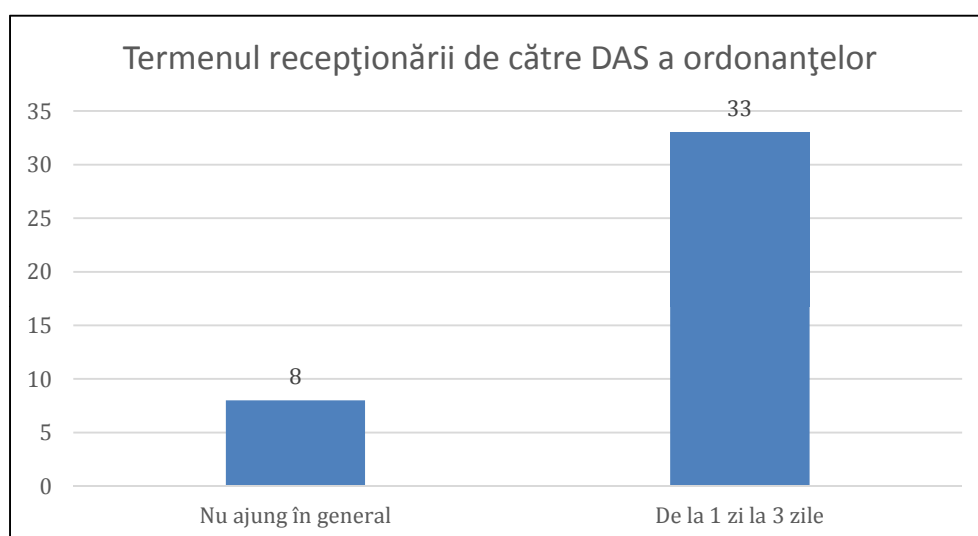
Dacă angajații nu sunt prezenți la ședință sau judecătorul nu emite ordonanța imediat după pronunțarea încheierii, ordonanța de protecție se expediază prin curier. În 5 raioane s-a menționat că ordonanțele de protecție ajung la IP în intervalul de timp de la o zi la trei. Cu toate acestea, în alte 9 raioane s-a menționat că au existat cazuri în care ordonanțele de protecție au ajuns la IP în decursul unei perioade mai mari de 3 zile.

Diagrama 41

Referitor la DAS, din cei 41 de angajați ai DAS, cel puțin 8 au declarat că nu au recepționat niciodată ordonanțe de la instanțele de judecată. Aceștia puteau, ocazional, să afle de la angajații poliției sau de la victime despre emiterea ordonanței de protecție. În celelalte 33 de cazuri, asistenții sociali au comunicat că ordonanțele le sunt remise prin poștă recomandată sau curier și prin urmare, ordonanțele ajung în termen de până la 3 zile din momentul expedierii.

Diagrama 42

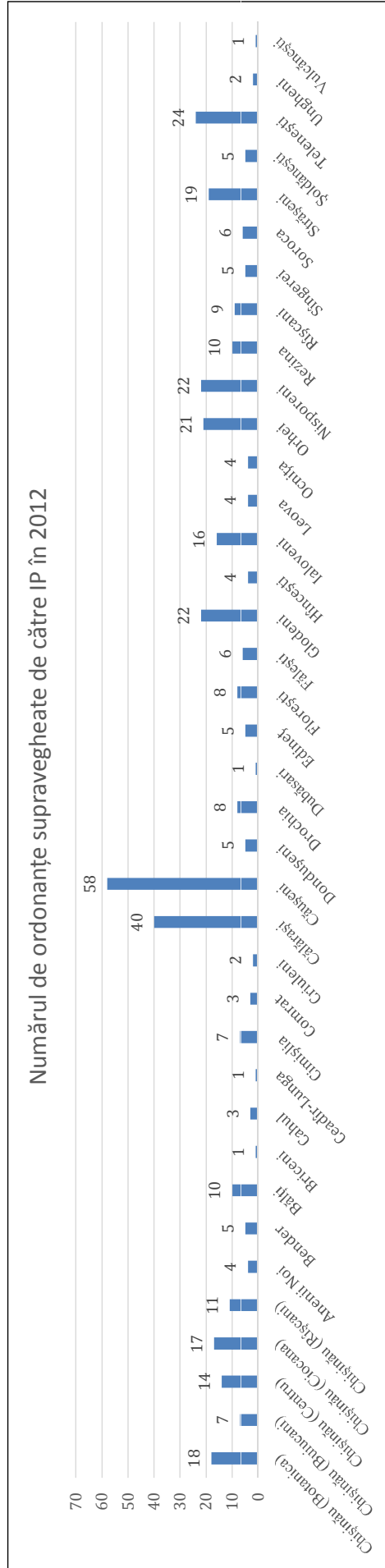
Potrivit angajaților poliției, la nivel de IP, încheierea instanței de judecată și ordonanța de protecție se înregistrează în registrul general al corespondenței din cadrul cancelariei IP, de unde actele se transmit spre avizare către șeful IP. Ulterior, actele avizate sunt transmise șefului sau adjunctului secției securitate publică, spre a fi înregistrate în registrele speciale de evidență a ordonanțelor de protecție și a fi transmise către executorul direct, adică către șeful de post al localității de unde provine victima și/sau agresorul, în funcție de fiecare caz în parte. În afara registrului general al corespondenței și al registrelor speciale, IP dispune de Registre de evidență a agresorilor, care sunt întocmite și gestionate în conformitate cu prevederile Anexei nr. 1 la Ordinul nr. 275. Aceste registre sunt prevăzute pentru înregistrarea și evidența nominală a agresorilor familiari, luați la evidența organelor afacerilor interne și gestionate în cadrul secției securitate publică a IP. Registrul de evidență a agresorilor familiari se folosește la analiza și sistematizarea datelor referitoare la agresorii familiari, temeiul și perioada aflării la evidență, precum și persoanele responsabile de desfășurarea măsurilor de prevenție individuală.

Totodată, fiecare șef de post dispune de dosare individuale ale agresorilor familiari și/sau de registrul de evidență al agresorilor familiari. Astfel, încheierea instanței de judecată și ordonanța de protecție se înregistrează de către șefii de post în respectivele dosare și registre. Pe parcursul perioadei de supraveghere a executării măsurilor de protecție, polițiștii fac însemnările necesare în respectivele registre, indicând asupra încălcării sau neîncălării ordonanței de protecție.

Pentru punerea în aplicare a ordonanțelor de protecție emise, polițiștii aduc la cunoștința agresorilor, contra semnătură, despre existența ordonanței, conținutul acesteia, le explică ce presupun măsurile restrictive, precum și faptul că pentru neexecutarea sau încălcarea măsurilor prevăzute în termenul dispus de instanță, agresorul urmează să fie sancționat pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești, în conformitate cu legislația în vigoare. Astfel, în caz de încălcare a măsurilor de protecție pentru prima dată, agresorul urmează să fie atras la răspundere în conformitate cu art. 318 CC, iar dacă se încalcă repetat, după sancționarea contravențională a agresorului, acesta urmează a fi tras la răspundere penală, în conformitate cu prevederile art. 320 CP.

Potrivit datelor segregate de poliție, în anul 2012 se constată că cele mai multe ordonanțe au fost înregistrate la IP Căușeni - 58 de ordonanțe, la IP Călărași - 40 de ordonanțe, la IP Telenești - 24 de ordonanțe, la IP Nisporeni și la IP Glodeni - câte 22 ordonanțe și la IP Orhei - 21 de ordonanțe, în restul Inspectoratelor de poliție au fost înregistrate mai puțin de 20 de ordonanțe.

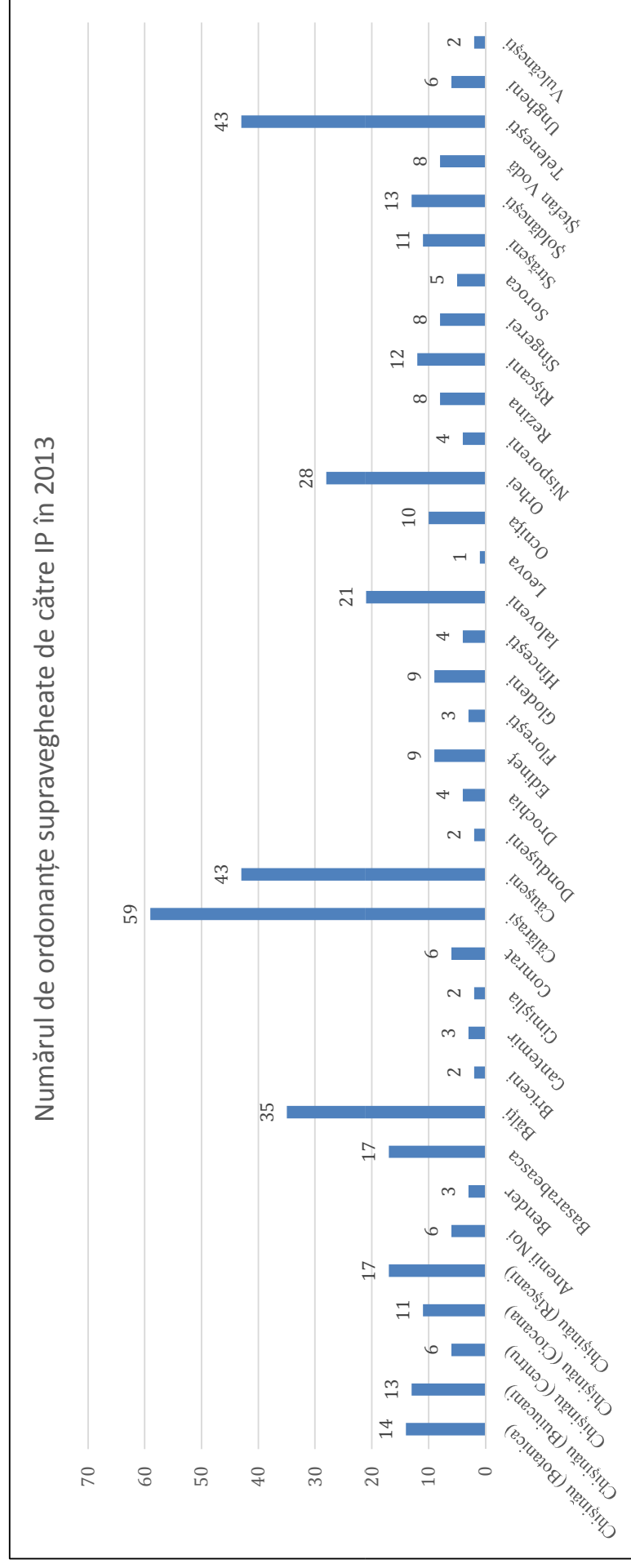
Diagrama 43

Notă: IP Cantemir, Ștefan-Vodă, Taracalia nu au primit spre executare nicio OP.

În anul 2013, cele mai multe ordonanțe au fost înregistrate la IP Căușeni - 58, la IP Călărași - 58, la IP Telenеști și IP Căușeni - câte 43 ordonanțe, la IP Bălți - 35 de ordonanțe, la IP Orhei - 28 de ordonanțe, la IP Ialoveni - 21 de ordonanțe, iar în restul Inspectoratelor de poliție au fost înregistrate mai puțin de 20 de ordonanțe.

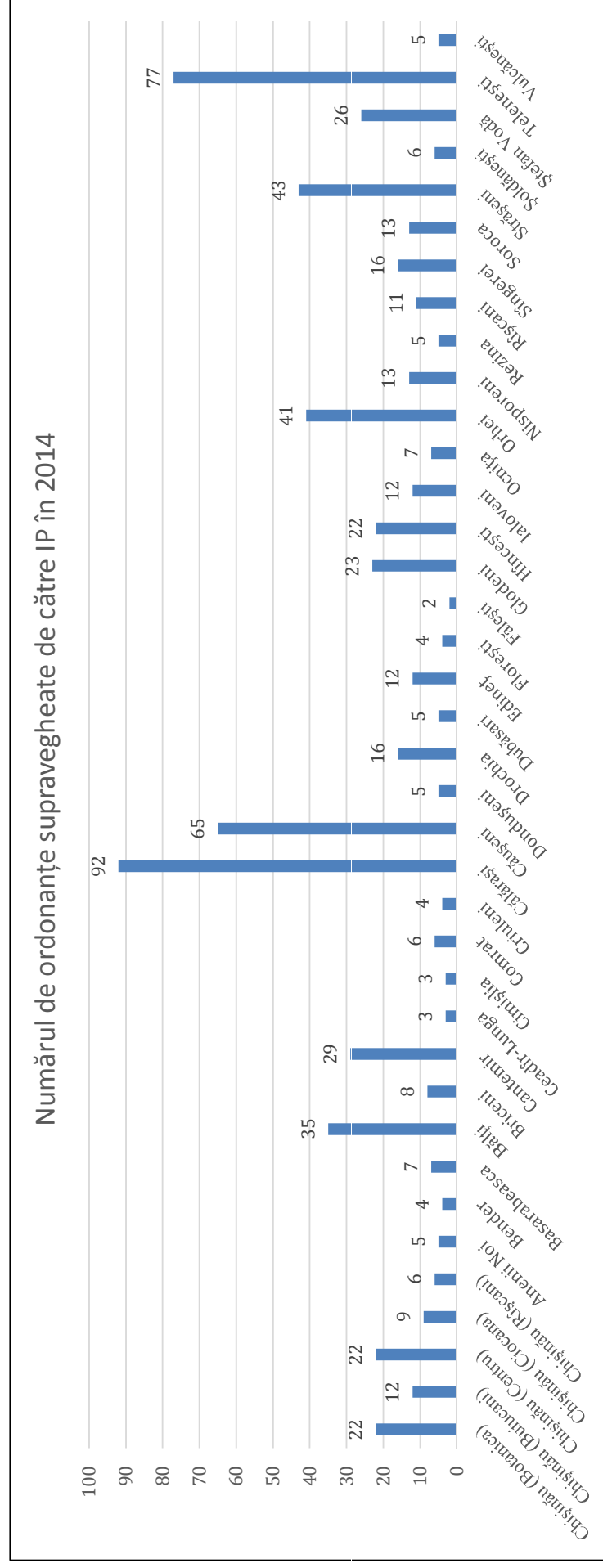
Diagrama 44

Notă: IP Cahul, Criuleni, Ceadâr-Lunga, Dubăsari, Fălești, Taraclia nu au primit spre executare nicio OP.

În anul 2014 (în decurs de 9 luni), cele mai multe ordonanțe au fost înregistrate la IP Căușeni -58, la IP Călărași - 92 de ordonanțe, la IP Telenești - 77 , la IP Căușeni - 65 de ordonanțe, la IP Strășeni - 43 de ordonanțe, la IP Bălți - 35 de ordonanțe, la IP Cantemir - 29 de ordonanțe, la IP Ștefan Vodă - 26 de ordonanțe, la IP Glodeni - 23 de ordonanțe, iar la IP sect. Botanica, la IP sect. Centru și la IP Hîncești - câte 22 de ordonanțe, în restul Inspectoratelor de poliție au fost înregistrate sub 20 de ordonanțe.

Diagrama 45

Notă: IP Cahul, Leova, Taraclia, Ungheni nu au primit spre executare nicio OP.

Potrivit punctelor 90 – 96 ale *Instrucțiunii metodice privind intervenția organelor afacerilor interne în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie* nr. 275 din 14.08.2012, angajații poliției (angajații serviciului ofițeri operativi de sector (serviciul minori)) din raza de domiciliu al agresorului urmează să asigure evidența nominală a agresorului și să inițieze dosarul de acumulare (fișa individuală de evidență) a lucrului de prevenție.

Angajații poliției sunt obligați să supravegheze modul de executare a măsurilor de protecție stabilite de către instanța de judecată în colaborare cu asistenții sociali comunitari în privința agresorului. În mod special, instrucțiunea menționează destul de detaliat acțiunile care urmează a fi întreprinse de către angajații poliției, cum ar fi, spre exemplu:

- nu mai rar decât o dată în săptămână, vor desfășura vizite inopinate, în timpul zilei, la domiciliul agresorului sau al victimei, în vederea verificării respectării ordonanței de protecție, precum și desfășurării măsurilor individuale de prevenție;
- fiecare vizită va fi confirmată de agresor, victimă, membrii familiei, vecini sau alte persoane care intră în contact cu membrii familiei, cu mențiunea respectivă în dosarul de acumulare și anexarea materialelor confirmative.

De asemenea, instrucțiunea indică asupra posibilității solicitării persoanelor implicate de a se prezenta la sectorul de poliție, în vederea verificării respectării ordonanței de protecție, desfășurării măsurilor individuale de prevenție, cu efectuarea mențiunilor respective în dosarul de acumulare și fișa de evidență.

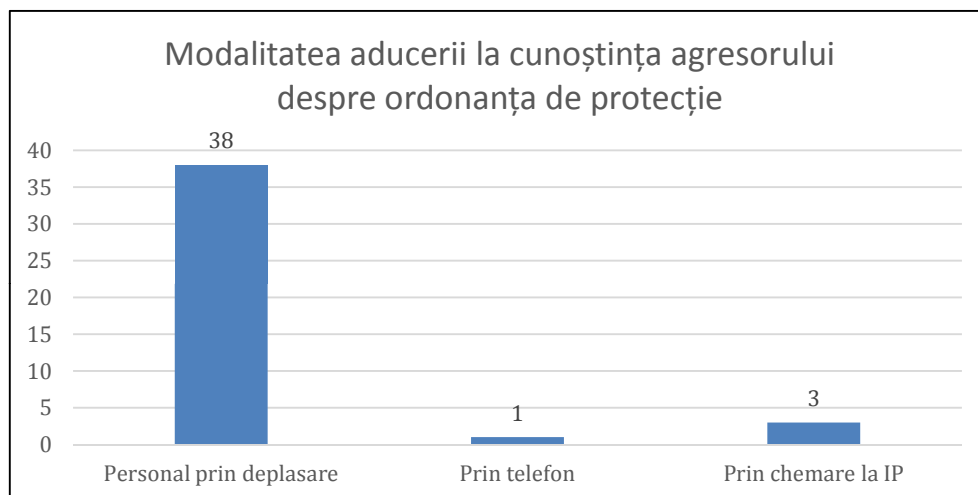
Un alt act care reglementează destul de detaliat acțiunile asistenților sociali și ale colaboratorilor de poliție este *Instrucțiunea privind intervenția secțiilor/direcțiilor asistență socială și protecție a familiei, în cazurile de violență în familie*, aprobată prin Ordinul nr. 372/388 din 03.11.2009, care în capitolul IV stabilește acțiunile asistenților sociali și a colaboratorilor de poliție.

Primordial, este obligația ofițerului din teritoriul în care agresorul are domiciliu, de a informa agresorul despre ordonanța de protecție.

De asemenea, și polițistul, și asistentul social au obligația de a contacta periodic victima și agresorul, efectuând vizite la domiciliu, discutând cu subiecții violenței în familie. În cazul în care asistentul social identifică ori este anunțat de către victimă despre încălcarea ordonanței de protecție de către agresor, asistentul social sesizează imediat ofițerul operativ de sector.

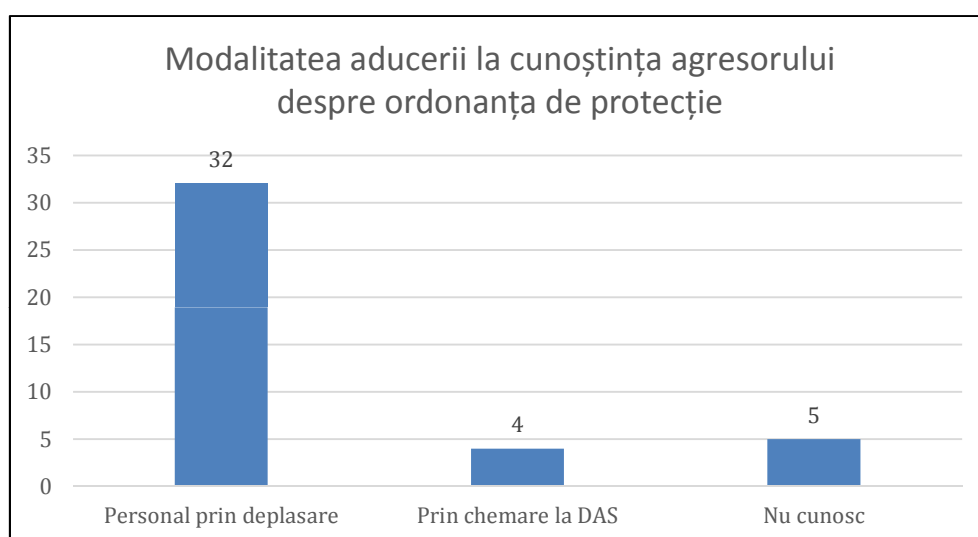
Datele obținute ne permit să afirmăm că majoritatea polițiștilor obișnuiesc să efectueze o primă deplasare către familia agresorului, unde i se comunică despre emiterea ordonanței de protecție și i se aduce la cunoștință, sub semnătură, despre consecințele nerespectării acesteia. O asemenea practică se obișnuiește în 38 de unități administrativ-teritoriale, în trei unități administrativ-teritoriale agresorii au fost chemați la IP sau la secția de poliție unde li s-a comunicat despre emiterea ordonanței și doar într-o singură unitate administrativ-teritorială angajatul poliției a comunicat că a discutat cu agresorul la telefon.

Diagrama 46

Angajații DAS, de asemenea, au comunicat că cel mai frecvent efectuează o deplasare către familia agresorului, astfel că, în 32 de unități administrativ-teritoriale, această practică a fost confirmată, în 4 DAS raionale se comunică prin invitația agresorului la sediul DAS, iar în 5 cazuri angajații DAS nu au putut comunica despre modalitatea de informare în ceea ce privește emiterea ordonanței de protecție.

Diagrama 47

CONCLUZII

Interviurile efectuate și răspunsurile din datele statistice analizate demonstrează că, în linii mari, ordonanțele de protecție ajung în termen scurt la organele cu rol de supraveghere și în aceeași zi sunt puse spre executare, în conformitate cu procedurile interne.

Existența materialelor tipizate, care se regăsesc în anexele Ordinului nr. 275, contribuie de fapt la uniformizarea practicilor de punere în executare a ordonanțelor de protecție. Prin urmare, în fiecare raion practicile sunt similare. Aceeași situație se constată și în legătură cu angajații DAS.

Asigurarea și dotarea tehnică a ofițerilor operativi constituie o problemă. Deplasarea spre localitățile îndepărtate reprezintă o provocare și, prin urmare, deseori monitorizarea procesului de executare a ordonanțelor se realizează telefonic.

Renunțarea la măsurile de protecție și revocarea ordonanței de protecție din partea victimei, de asemenea, constituie o problemă. Mulți angajați ai DAS și IP au menționat că au depus câteodată eforturi mari să pună în executare ordonanța, iar într-un final să constate că victima nu a dorit să mai fie aplicate măsurile.

3.2 Particularitățile executării unor tipuri de ordonanțe

Potrivit art. 318/4 CPC, în cazul admiterii cererii de eliberare a ordonanței de protecție, instanța va aplica agresorului una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

- a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;
- b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță care ar asigura securitatea victimei;
- c) obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea;
- d) interzicerea de a vizita locul de muncă și de trai al victimei;
- e) obligarea, până la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;
- f) obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate;
- g) limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune;
- h) stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;
- i) interzicerea de a păstra și purta armă.

Judecătorul, în principiu, se limitează la cerințele expuse în cererea de eliberare a ordonanțelor de protecție și va examina doar ceea ce este indicat în cererea de eliberare a ordonanței. Prin urmare, responsabilitatea expunerii faptelor și solicitărilor este pusă în sarcina persoanei care a întocmit această cerere.

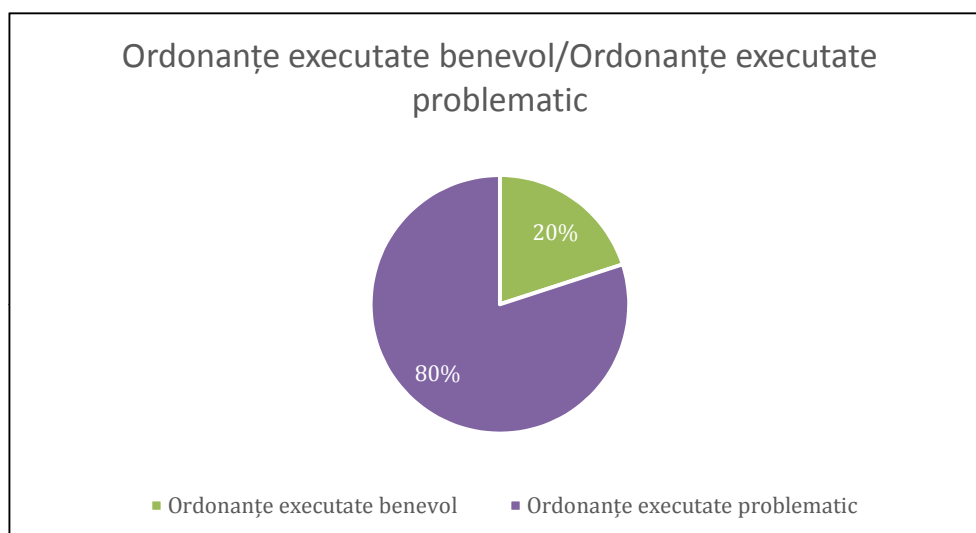
Instrucțiunea care a fost aprobată de MAI, în anexe, oferă un model de cerere de eliberare a ordonanței de protecție, care conține elementele principale ale solicitării și măsurilor ce se cer a fi executate. Cel mai frecvent, însă, petiționarii solicită aplicarea doar a patru măsuri:

- obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;
- obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea victimei;

- obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea;
- interzicerea de a vizita locul de muncă și de trai al victimei;

În cadrul discuțiilor cu victimele s-a constatat că, din cele 42 de victime intervievate, doar 9 au menționat că au avut probleme în ceea ce privește executarea ordonanțelor, în celelalte 33 de cazuri victimele au menționat că ordonanțele au fost executate benevol de către agresori.

Diagrama 48

Revenind la sarcinile DAS și ale poliției, urmează de clarificat exact care ar fi atribuțiile acestor organe. Întrebarea, de fapt, care apare este legată de modalitățile de executare. Este vorba despre o obligație de executare sau de supraveghere din partea poliției? Or, măsurile care sunt stabilite de către instanța de judecată nu prevăd o acțiune executorie din partea acestor organe. Poliția poate doar monitoriza dacă o acțiune a fost executată corespunzător și dacă aceste obligații au fost respectate. Prin urmare, în cazul măsurilor de protecție, autoritățile competente urmează să adopte tot spectrul de acțiuni persuasive pentru ca agresorul să-și execute această obligație.

De multe ori o ordonanță de protecție nu este suficientă pentru a asigura securitatea victimei. Aceasta se datorează faptului că poliția nu dispune în cadrul procedurilor de executare a ordonanțelor de protecție și de alte împuterniciri care ar garanta executarea efectivă a ordonanțelor și nu doar supravegherea executării. Mai mult decât atât, procedura sancționării agresorului pentru încălcarea măsurilor de protecție este anevoioasă și de durată, în astfel de situații poliția fiind, practic, în imposibilitate de a acționa prompt. Conform legislației în vigoare, pentru neexecutarea sau încălcarea măsurilor de protecție instituite prin ordonanță, agresorul urmează a fi sancționat: prima dată contravențional-conform art.318 CC, iar pentru încălcarea repetată și după sancționarea contravențională a agresorului, acesta urmează a fi atras la răspundere penală conform art.320 CP.

Conform art. 421 CC, contravențiile menționate la art. 318 CC se constată de executorul judecătoresc. Prin urmare, executorii judecătorești au calitatea de organ de executare (alin. (2) lit.e) și f) art. 318/4 CPC) și calitatea de organ de constatare a neexecutării măsurilor de protecție instituite. Art. 399 alin. (2) CC prevede că agentul constatatator poate constata contravenții a căror soluționare și sancționare sunt atribuite competenței unor alte organe, acesta având obligația să remită procesele-verbale de constatare a contravențiilor în adresa organelor respective.

Așadar, poliția poate doar acumula probe privind încălcarea măsurilor de protecție, pe care le va transmite executorului judecătoresc pentru a fi inițiată procedura contravențională în baza art. 318 CC. După inițierea procedurii, executorul va transmite dosarul contravențional, după competență, instanței de judecată, pentru a decide asupra sancționării agresorului. Examinarea unor astfel de cauze se face în ordine comună, respectiv, poate dura în timp. Aceasta înseamnă că, în cazul în care agresorul încalcă măsurile de protecție în mod repetat sau chiar continuu, până la pronunțarea deciziei de sancționare a acestuia de către instanța de judecată, poliția poate în continuare doar acumula materiale probatorii, pe care să le expedieze executorului judecătoresc, conform aceleiași proceduri, întrucât pentru a fi pornită urmărirea penală în baza art. 320 CP, trebuie să existe în prealabil decizia de sancționare contravențională. În astfel de situații, putem constata că asigurarea securității victimei este practic imposibilă, în pofida existenței unei ordonanțe de protecție.

Astfel, în scopul eficientizării mecanismului de oferire a protecției imediate victimelor violenței în familie, considerăm că este imperios necesară armonizarea cadrului legal național în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie la standardele europene, și anume Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice, prin introducerea posibilității emiterii ordinului de restricție care să ofere poliției posibilitatea reală de a executa silit anumite acțiuni.

Măsuri de protecție dispuse

Cea mai frecvent întâlnită măsură aplicată de către instanța de judecată este cea cu privire la obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor.

Potrivit declarațiilor angajaților DAS, de multe ori, astfel de ordonanțe nu sunt executate, pe motiv că anume victimele sunt cele care renunță la spațiul locativ comun, mai ales după ce constată că polițistul nu poate întreprinde acțiuni clare de executare a ordonanțelor.

În opinia multor angajați ai DAS, nu există o conlucrare reală cu IP, iar angajații IP nu întotdeauna intervin prompt, deoarece de multe ori un polițist de sector activează în 2-3 localități. Prin urmare, termenul real de intervenție este mult prea mare, iar în momentul intervenției deseori victima se împacă temporar cu agresorul.

Lipsa centrelor de asistență a agresorilor constituie un impediment în executarea acestei măsuri de protecție. Agresorul percepe executarea ordonanței de acest gen ca o pierdere a dreptului asupra spațiului locativ. În consecință, în cazurile de neexecutare, cel mai frecvent agresorul invocă faptul că nu are unde pleca.

Referitor la angajații poliției, aceștia, de asemenea, au afirmat că cele mai multe probleme țin de evacuarea persoanelor, activitate improprie poliției. Unicul mecanism la îndemâna lor este întocmirea unui proces verbal de neexecutare, dar și acesta nu poate fi pus în aplicare, deoarece instanțele refuză și clasează dosarele pe motiv că polițiștii nu sunt agenți constatatori.

Ordonanțele cu privire la obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, constituie, de asemenea, măsuri frecvent emise de către instanțele de judecată. În situația Republicii Moldova, realizarea acestei acțiuni este strict legată de prima acțiune, deoarece a sta departe de locul victimei, de fapt, nu este altceva decât interzicerea folosirii bunului imobil proprietate comună sau individuală a persoanei. O excepție în acest sens ar constitui doar cazurile în care victimele se află în centrele de plasament. Prin urmare, problemele ce apar în prima categorie de măsuri este comună și pentru această măsură.

Ordonanța cu privire la obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea, nu poate fi supravegheată fără aportul victimei sau al celorlalte persoane.

DAS a comunicat că, în general, în puține cazuri a participat la asigurarea unor asemenea acțiuni, totul fiind lăsat la discreția angajaților poliției. Totodată, executarea acestei măsuri întâmpină aceleași probleme, cum ar fi: împăcarea victimei cu agresorul, lipsa centrelor de asistență, volumul mare de lucru al asistenților sociali și a lipsei de timp.

În opinia unor polițiști, aceștia ar putea documenta încălcarea respectivei măsuri, doar dacă persoanele, în favoarea cărora a fost dispusă măsura, sesizează poliția.

În consecință, putem conchizi că, de fapt, modul de supraveghere a ordonanței este strict legat de posibilitățile și percepțiile victimei care urmează să anunțe poliția și DAS.

Privitor la măsura restrictivă ce vizează interzicerea agresorului de a vizita locul de muncă și de trai al victimei, DAS a menționat că, la fel ca și în cazul altor măsuri de protecție, aceasta este lăsată pe seama poliției și doar în puține cazuri are loc o monitorizare de către asistenții sociali a executării acestei măsuri de protecție. Totodată, la executarea acestei măsuri de protecție, persistă unele probleme cum ar fi împăcarea victimei cu agresorul.

Din interviurile purtate cu reprezentanții IP, aceștia au comunicat că șefii de post și ofițerii de sector periodic efectuează vizite la locul de trai al victimei, unde verifică dacă se respectă ordonanța de protecție. În acest sens, polițiștii discută cu victima, copiii acesteia, precum și cu vecinii. Din spusele polițiștilor, există cazuri în care însăși victima cheamă agresorul să o ajute la anumite trebur gospodărești, deși există ordonanța de protecție care îi interzice agresorului aflarea la locul de trai al victimei. În astfel de cazuri, supravegherea executării măsurilor de protecție este imposibilă fără aportul victimei și vecinilor; altminteri polițistul ar trebui să asigure paza locurilor vizate non stop.

Deși executarea măsurilor privind obligarea agresorului, până la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima, precum și obligarea agresorului de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate, este pusă pe seama executorului judecătoresc, din interviurile realizate putem constata că majoritatea DAS nu cunosc despre acest aspect, menționând că măsurile urmează a fi executate și supravegheate de poliție în comun cu asistentul social. În același timp, toți reprezentanții IP au declarat că responsabili de executarea acestor măsuri de protecție este executorul judecătoresc.

Pe de altă parte, în condițiile în care pentru serviciile acestora sunt percepute taxe, care nu pot fi avansate de victime, multe dintre ele renunță la executarea unor astfel de ordonanțe.

Cu privire la executarea măsurii restrictive privind limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune, polițiștii au menționat că, din practica lor, nu au avut spre executare ordonanțe care să conțină această măsură. Totodată, reprezentanții IP au susținut că, în cazul în care o astfel de măsură ar fi dispusă, aceasta urmează a fi supravegheată de către poliție, la fel ca și celelalte măsuri de protecție instituite, iar în caz de depistare a încălcării măsurii, agresorii urmează a fi trași la răspundere. Cu toate acestea, poliția a menționat că, în cazul supravegherii unei astfel de măsuri, ar putea apărea probleme, deoarece nu există vreo metodologie instituită în acest sens.

Astfel, nu este clar prevăzut cum și dacă sunt documentate toate bunurile comune, în special cele mobile, astfel încât, în caz de încălcare a acestei măsuri să existe o bază probatorie. Nu este clar cine și dacă trebuie să meargă la domiciliul comun și/sau la locul aflării bunurilor pentru a le include în lista bunurilor comune.

Angajații DAS, la fel au declarat, că astfel de măsuri de protecție nu au fost vizate în ordonanțele de protecție primite spre executare.

Privitor la stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori prin intermediul ordonanței de protecție, această măsură ar prezenta unele dificultăți în supravegherea executării, în cazul în care instanța nu stabilește expres programul direct în ordonanță. Poliția a menționat că, în cazul în care nu ar fi stipulat prin ordonanță programul exact, fiind doar dispusă măsura în linii generale, responsabili de întocmirea graficului ar fi autoritatea tutelară împreună cu asistentul social. Abia după întocmirea unui grafic, poliția va putea supraveghea executarea acestei măsuri de protecție.

Declarațiile DAS au fost consecvente, angajații menționând, că autoritatea tutelară urmează să stabilească un grafic de întrevvedere între agresor și copiii minori ai victimei.

Privitor la interzicerea de a păstra și purta armă, reprezentanții IP au menționat că executarea acestei măsuri se face prompt. Astfel, arma este ridicată și depozitată spre păstrare în safeul IP, până la expirarea termenului ordonanței de protecție.

Actele normative nu prevăd necesitatea întocmirii unui act care ar consemna încetarea procesului de executare a ordonanței, aceasta se prezumă că a fost executată, dacă nu există careva acte de sancționare sau procese verbale care ar confirma neexecutarea.

De cele mai multe ori angajații poliției au menționat că făceau aceste consemnări în registrul agresorilor, precum și în fișa agresorului. Doar 3 din cei 42 de angajați au comunicat că întocmesc un raport final prin care consemnează finalizarea procesului de supraveghere a ordonanței de protecție. Această consemnare nu se aduce la cunoștință agresorului și victimei.

CONCLUZII

Chiar dacă, conform legislației în vigoare, responsabili de executarea și supravegherea executării ordonanțelor de protecție sunt polițiștii împreună cu asistenții sociali, iar în unele cazuri, executorii judecătorești, din interviurile realizate s-a constatat că în marea majoritate a cazurilor, statistic vorbind, DAS nu se implică, lăsând pe umerii poliției obligativitatea supravegherii măsurilor de protecție.

Deși, în cadrul interviurilor, angajații DAS nu au recunoscut această lipsă de implicare la executarea și supravegherea ordonanțelor de protecție, ea poate fi dovedită prin obiecțiile lor referitoare la măsurile de protecție și anume:

- Lipsa instruirii asistenților sociali.
- Fluctuația mare de cadre în rândul asistenților comunitari din cauza salarizării sub minimul de existență.
- Lipsa specializării în domeniul violenței în familie.
- Graficul de lucru diferit al ofițerului de sector și asistentului social, ceea ce face imposibilă ieșirea concomitentă în teritoriu.
- Lipsa posibilităților de a acoperi cheltuielile de transport.
- Lipsa unei colaborări și interacțiuni între asistentul comunitar și asistentul social din cadrul DAS.
- Lipsa funcționalității echipei multidisciplinare.
- Lipsa asistenților sociali și, respectiv, a polițiștilor de sector în toate localitățile.

- Lipsa serviciilor și cadrelor de consiliere psihologică, socială și juridică în cadrul DAS.
- Colaborarea proastă cu IP.

Polițiștii aduc la cunoștința agresorilor, contra semnătură, existența ordonanței, conținutul acesteia, le explică sensul măsurilor restrictive, precum și faptul că pentru neexecutare sau încălcarea măsurilor prevăzute în termenul dispus de instanță, agresorul urmează să fie sancționat pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești, în conformitate cu legislația în vigoare. Astfel, în caz de încălcare a măsurilor de protecție pentru prima dată, agresorul este atras la răspundere în conformitate cu art. 318 CC, iar dacă se încalcă repetat, după sancționarea contravențională a agresorului, acesta urmează a fi tras la răspundere penală, în conformitate cu prevederile art. 320 CP.

3.3 Consecințele juridice ale neexecutării ordonanțelor de protecție

Instrucțiunile metodice privind intervenția organelor afacerilor interne în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie cu nr. 275 din 14.08.2012 prevăd că în situațiile în care nu vor fi respectate restricțiile impuse prin ordonanța de protecție, organul de poliție, în calitate de agent constator, va întocmi un proces-verbal de constatare a contravenției de neexecutare intenționată sau eschivarea de la executarea hotărârii instanței de judecată.

Instrucțiunea mai menționează că procesele-verbale de constatare a contravenției, împreună cu materialele probatorii, în aceeași zi, se vor remite pentru inițierea procedurii contravenționale, în adresa executorului judecătoresc în a cărei competență teritorială, stabilită de camera teritorială a executorilor judecătorești, se află domiciliul sau sediul.

În cazul în care agresorul, în privința căruia au fost aplicate restricții, prin ordonanța de protecție, intenționat nu execută sau se eschivează de la executarea ordonanței propriu-zise, dacă pentru aceeași faptă în privința acestuia a fost aplicată sancțiunea contravențională, organul de constatare va efectua acțiuni procesuale în conformitate cu prevederile CPP, iar organul de urmărire penală va examina fapta în conformitate cu prevederile art. 320 al CP.

Mai mult ca atât, în cazul încălcării ordonanței de protecție, organul de poliție este în drept să aplice măsuri procesual-penale de constrângere, prin reținerea învinutului, inculpatului care încalcă ordonanța de protecție în cazul violenței în familie sau, în cel mai rău caz, arestul.

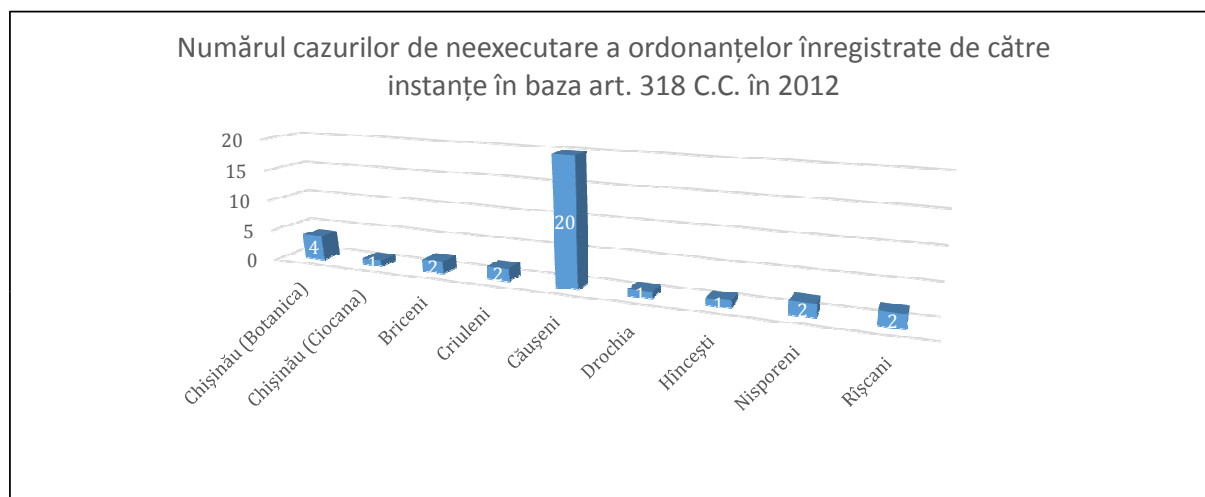
În pofida acestor prevederi ale Instrucțiunii, nu există o practică uniformă prin care angajații poliției ar fi avut calitate de agent constator în asemenea cazuri. Or, cele mai multe procese verbale sunt anulate de către instanța de judecată pe motiv că art. 421 CC prevede că contravențiile menționate la art. 318 CC se constată de executorul judecătoresc. Deci, doar executorul ar putea întocmi un proces-verbal de constatare a contravenției. Deși art. 399 alin. (2) CC prevede că agentul constator poate constata contravenții ale căror constatare, soluționare și sancționare sunt atribuite competenței unor alte organe, cu remiterea în adresa organelor respective a proceselor-verbale de constatare a contravențiilor, de multe ori executorii tergiversează examinarea procesului contravențional.

Revenind la analiza datelor statistice cu privire la ponderea ordonanțelor care nu se execută, constatăm că în general acestea sunt ne semnificative. Urmează să fie identificate soluții individuale pentru fiecare raion separat în vederea ameliorării procedurilor de executare.

Spre exemplu, în anul 2012, cele mai multe procese cu privire la neexecutarea ordonanțelor de protecție au fost înregistrate și examinate la Judecătoria r. Căușeni – 20 de cazuri, ceea ce constituie 36% din totalul ordonanțelor de protecție. Prin urmare, acesta este un indicator alarmant,

deoarece demonstrează că în acest raion fiecare a treia victimă nu a avut parte de o executare calitativă a ordonanței. Un indicator înalt al neexecutării ordonanțelor poate fi considerat și în sect. Botanica, la Judecătoria careia au fost înregistrate 4 cazuri de neexecutare, în timp ce au fost emise 29 de ordonanțe, prin urmare rata de neexecutare constituie 13%.

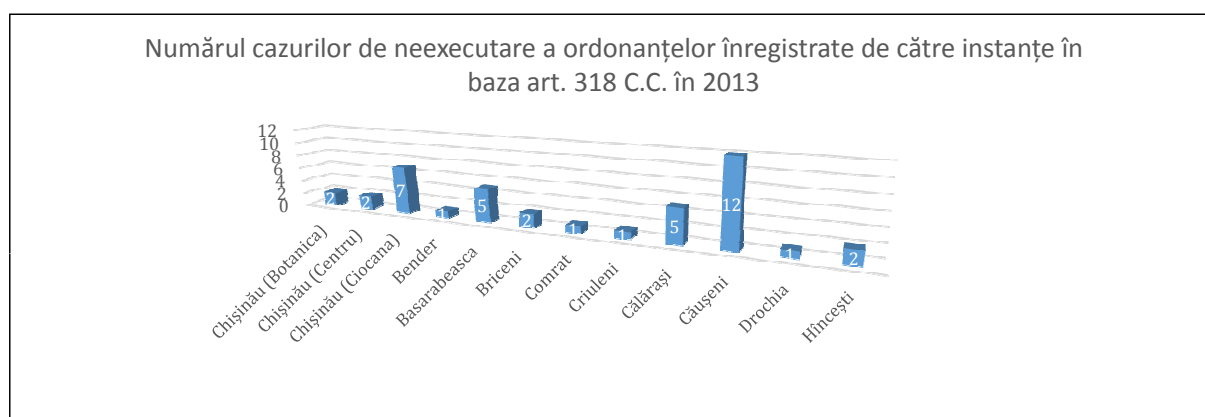
Diagrama 49

Notă: Judecătoriile care nu se regăsesc în diagramă nu au înregistrat cazuri de neexecutare a ordonanțelor în baza art.318 CC RM. Judecătoria Orhei nu au oferit date iar Judecătoria Briceni nu a prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

În anul 2013, cele mai multe procese cu privire la neexecutarea ordonanțelor de protecție au fost înregistrate la Judecătoria sect. Ciocana, și anume 7 cazuri, în timp ce au fost emise 17 ordonanțe, ceea ce constituie o pondere de 40% din cazuri. Acest indice este urmat de către Judecătoria r. Basarabeasca care a înregistrat 5 cazuri de neexecutare a ordonanțelor, în timp ce în anul de referință au fost emise 14 ordonanțe, ceea ce constituie o pondere de 40%. Judecătoria r. Căușeni a înregistrat, de asemenea, un număr mare de cazuri de neexecutare – 12, ceea ce constituie 25% din totalul ordonanțelor de protecție emise în acel an.

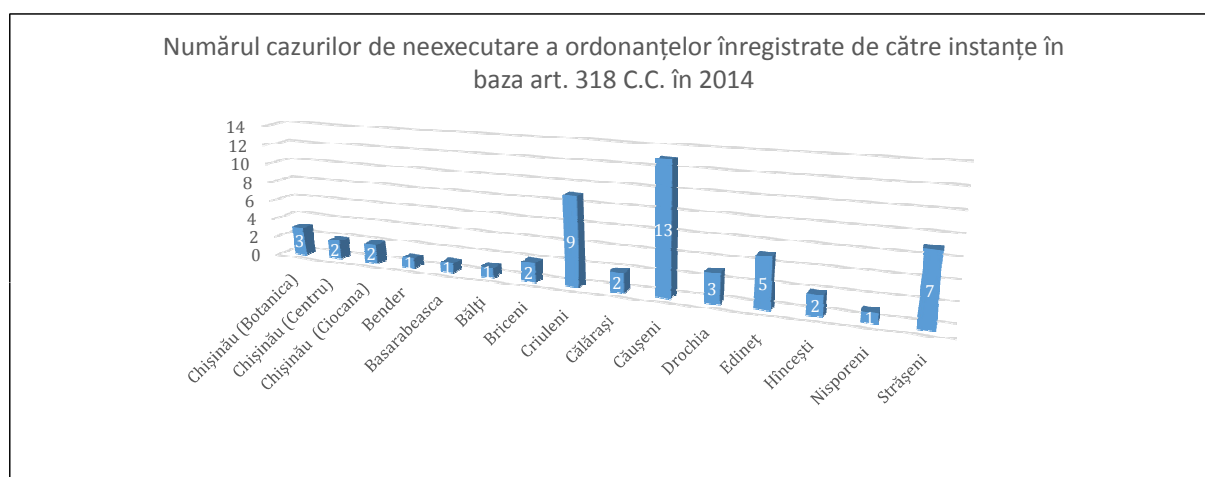
Diagrama 50

Notă: Judecătoriile care nu se regăsesc în diagramă nu au înregistrat cazuri de neexecutare a ordonanțelor în baza art.318 CC al RM. Judecătoria Orhei nu a oferit date, iar Judecătoria Briceni nu a prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

În anul 2014 (în decurs de 9 luni), cele mai multe procese cu privire la neexecutarea ordonanțelor de protecție, comparativ cu ordonanțele emise, au fost înregistrate la Judecătoria r. Criuleni, în această judecătorie înregistrându-se 9 cazuri de neexecutare a ordonanțelor din totalul de 18 ordonanțe emise în această perioadă. O pondere înaltă a cazurilor de neexecutare se poate constata în r. Edineț, unde Judecătoria raională a înregistrat 5 cazuri de neînregistrare din totalul de 23 de ordonanțe emise, ceea ce constituie o pondere de 22%. În r. Căușeni, situația continuă să fie alarmantă, fiind înregistrate 13 cazuri de neexecutare din totalul de 70 de ordonanțe emise, adică o pondere de 18% din ordonanțele emise. La Judecătoria r. Strășeni au fost înregistrate 7 cauze de neexecutare a ordonanțelor de protecție din totalul de 53 de ordonanțe emise, ceea ce constituie o pondere de 13%.

Diagrama 51

Notă: Judecătoriile care nu se regăsesc în diagramă nu au înregistrat cazuri de neexecutare a ordonanțelor în baza art.318 CC al RM. Judecătoria Orhei nu a oferit date, iar Judecătoria Briceni nu a prezentat informații divizate pe fiecare an în parte.

CONCLUZII

Consecințele neexecutării ordonanțelor pot fi analizate prin intermediul datelor obținute ca urmare a proceselor pornite în temeiul art. 318 CC. Aparent, nu putem menționa că ponderea acestora în raport cu ordonanțele emise este una îngrijorătoare. Cu toate acestea, datele respective nu relevă situația reală, pe motiv că organele de poliție sunt, în mare parte, limitate de CC, care nu le oferă calitatea de agenți constatori.

În anul 2012, în instanțele de judecată au fost înregistrate în jur de 35 de cauze ca urmare a neexecutării ordonanțelor de protecție, în anul 2013 acest număr a constituit 41 de cauze, iar în anul 2014 (în decurs de 9 luni) au fost 54 de cauze.

Deși instrucțiunile metodice sunt destul de succinte și clare, oricum trebuie să menționăm că angajatului poliției îi revine, de fapt, doar rolul de supraveghetor. Acesta nu are împuterniciri și nici dreptul de a desfășura anumite acțiuni silite, cum ar fi evacuarea agresorului din locuință.

Analizând datele statistice prezentate, precum și informațiile oferite de către intervievați, constatăm mai multe probleme sistemice care se referă la procedura de sesizare a actelor de comitere a violenței în familie și a cererilor de eliberare a ordonanțelor de protecție. Astfel, am putea să divizăm concluziile în mai multe categorii, cum ar fi cele referitoare la funcționarea cadrului normativ, concluzii referitoare la percepțiile victimelor și actorilor implicați în prevenirea violenței în familie, precum și probleme cu privire la punerea în aplicare a normelor concrete.

Cu privire la funcționarea cadrului legal

Emiterea în perioada de referință a 4 Hotărâri de către CtEDO, pe marginea cererilor victimelor violenței în familie, prin care s-a constatat violarea dreptului de a nu fi supus torturii și discriminării pe bază de gen, a constituit o apreciere negativă a Curții cu privire la modul de executare a Legii nr. 45. Numărul mare de hotărâri într-o perioadă atât de scurtă demonstrează că autoritățile nu au fost capabile să execute sarcinile atribuite prin lege și să asigure victimelor protecție. Aceste hotărâri conțin aprecieri tranșante și identifică lacunele cu privire la funcționarea mecanismului de asigurare a protecției victimelor.

Or, toate hotărârile au apreciat că a fost încălcat un drept absolut – dreptul de a nu fi supus torturii și tratamentelor inumane și degradante. Aceste aprecieri obligă instanțele naționale să acorde o maximă atenție modului în care sunt tratate cererile despre comiterea actelor de violență și cererilor de emitere a ordonanțelor de protecție. La fel de problematică este și executarea ordonanțelor de protecție, care, de asemenea, necesită o atenție sporită.

Instrucțiunile adoptate în perioada anilor 2012 – 2014 de către MAI, MMPSF și MS au adus claritate în ceea ce privește acțiunile concrete ce urmează a fi întreprinse de către angajații poliției, DAS și alte organe care sunt implicate în prevenirea și combaterea violenței în familie.

Actele respective oferă puncte de reper foarte clare, care permit o monitorizare mai eficientă a activității angajaților acestor structuri. Uniformizarea actelor, cum ar fi registrul de evidență a agresorilor, fișele agresorilor, nu fac decât să ușureze activitatea angajaților poliției.

Adoptarea în anii de referință a unei Hotărâri a Plenului CSJ și a unei Recomandări cu privire la aplicarea unor norme din CPC referitor la procedura de emitere a ordonanțelor de protecție constituie un pas important pentru uniformizarea procedurilor judiciare și soluțiilor pe care le emit instanțele de judecată.

S-a constatat că în mare parte angajații poliției utilizează mecanismele de control al executării ordonanțelor de protecție. Totodată, se constată că procesele de judecată sunt desfășurate cu respectarea termenilor și procedurilor stabilite, astfel garantând atât victimei, cât și agresorului dreptul la un proces echitabil.

Cu toate acestea, putem constata că există probleme cu privire la modul diferit de tratare a cererilor despre comiterea violenței în familie. Aici ne referim la faptul că, odată cu introducerea art. 201/1 CP, legiuitorul deja a criminalizat violența în familie în formă simplă. Prin urmare, sistemul de referire cu privire la cererile despre comiterea violenței în familie, prevăzut de Legea nr. 45 este depășit în virtutea faptului că la momentul adoptării acestei legi faptele de violență în familie puteau fi tratate drept contravenții administrative. Potrivit datelor Procuraturii Genera-

le, vedem că doar în anul 2012 au fost înregistrate cel puțin 3,800 de plângeri de comitere a actelor de violență în familie, în timp ce au fost pornite 830 de cauze penale în temeiul art. 201/1 CP, iar în instanțele de judecată au ajuns circa jumătate din aceste cifre. Aceste date ne permit să afirmăm că, în anul 2012, doar 10% din plângeri cu privire la comiterea actelor de violență în familie au ajuns să fie examinate drept infracțiuni de violență în familie.

Pentru anul 2013, putem aprecia dublarea acestui coraport. Astfel, din cele 3,000 de plângeri de comitere a actelor de violență în familie, au fost pornite 1,354 de cazuri penale în temeiul art. 201/1 CP, în timp ce în instanțele de judecată au ajuns în medie 628 de cauze penale în temeiul aceluiași articol.

Aplicarea neuniformă a prevederilor CC și CP cu privire la calificarea acțiunilor de violență în familie în formă ușoară (alin. (1) art. 201/1 CP), creează un sistem inechitabil de sancționare a agresorilor. Decalajul mare dintre numărul cererilor de comitere a actelor de violență în familie și numărul dosarelor penale pornite în temeiul art. 201/1 alin. (1) CP urmează a fi analizat de către organele procuraturii și ale instanțelor de judecată. Prin urmare, este necesară o Hotărâre a Plenului CSJ cu privire la uniformizarea practicii judiciare în ceea ce privește aplicarea art. 201/1 alin. (1) CP în raport cu art. 69, 78 alin. (1) CC.

Un alt punct de reflecție constituie necesitatea menținerii a două proceduri diferite de obținere a ordonanțelor de protecție, și anume în conformitate cu CPP și CPC. Urmează a fi făcută o evaluare a eficienței și costurilor acestor proceduri.

Consecințele neexecutării ordonanțelor pot fi analizate prin intermediul datelor obținute ca urmare a proceselor pornite în temeiul art. 318 CC. Aparent, nu putem menționa că ponderea acestora, în raport cu ordonanțele emise, este una îngrijorătoare. Cu toate acestea, datele respective nu relevă situația reală, pe motiv că organele de poliție sunt, în mare parte, limitate de CC, care nu le oferă calitatea de agenți constatori.

Într-un final, nu putem decât să apreciem pozitiv acele modificări propuse de grupul de lucru creat de MMPSE, prin care o serie de lacune urmează a fi excluse, totodată urmând a fi introduse modificări la Legea nr. 45, prin care angajaților poliției li se va oferi posibilitatea emiterii ordinului de restricție.

Cu privire la percepții

Constatăm că victimele violenței în familie nu sunt pe deplin conștiente de posibilitățile pe care le oferă legislația în vigoare. Nu există o strategie națională de informare a populației despre garanțiile ce sunt oferite de Legea nr. 45. Prin urmare, s-a constatat că victimele nu cunosc despre existența organelor care sunt obligate să acționeze în domeniul violenței în familie. Astfel, circa 22% din totalul victimelor cunoșteau înainte de obținerea ordonanței de protecție despre faptul că DAS dispune de competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în timp ce aproape 78% din victime considerau că DAS dispune de competențe doar în domeniile de susținere socială a păturilor vulnerabile.

Încrederea în faptul că organele de poliție vor reuși să îi protejeze de atacurile agresorilor este, de asemenea, la cote alarmante, deoarece circa 50% din victime n-au dorit să reclame acțiunile agresorilor la poliție, neîncrederea lor datorându-se faptului că polițistul de cele mai multe ori este bărbat și, prin urmare, ar putea fi solidar cu agresorul. În afară de aceasta, victimele au declarat că angajații poliției, de cele mai multe ori, încearcă să medieze conflictul, dar nu recurg la acțiuni ferme de sancționare.

Pe de altă parte, aplicarea unor sancțiuni pecuniare agresorilor afectează bugetul comun al familiei, transformând sancțiunea în una comună familiei, și nu în una individuală a agresorului.

Cu privire la specializare

În pofida existenței unor prevederi clare cu privire la necesitatea specializării, potrivit art. 8 al Legii nr. 45, marea majoritate a DAS nu dispun de asistenți specializați în domeniul violenței în familie. Această lacună, deși are o explicație financiară, nu poate fi menținută, deoarece de rolul asistentului specializat în cadrul DAS depinde și coordonarea la nivel de primării locale. Or, reieșind din declarațiile angajaților poliției, la nivel local nu există practic nicio colaborare, iar activitatea echipelor multidisciplinare nu are impactul scontat.

Pe lângă lipsa unei specializări, constatăm că sunt insuficiente instruirile de care au beneficiat asistenții sociali și angajații poliției. Or, potrivit declarațiilor oferite, aceștia au beneficiat de instruiți în volum de 40 ore în decursul a 3 ani, în timp ce domeniul necesită o cunoaștere mai aprofundată.

Având în vedere că, pe parcursul anilor 2012-2013, au fost aprobate o serie de instrucțiuni metodice și regulamente cu privire la intervenție, discutarea și explicarea acestora este o prioritate atât pentru conducătorii instituțiilor, cât și pentru persoanele care sunt nemijlocit responsabile de domeniu.

Referitor la procesele de judecată, constatăm că la moment nu este necesară o specializare a judecătorilor în cazuri de violență în familie. De remarcat că judecătoriile duc evidența cazurilor de eliberare a ordonanțelor de protecție.

Examinarea chestiunii cu privire la emiterea sau respingerea ordonanței de protecție se desfășoară în mare parte în termenii stabiliți de lege, și anume de 24 ore de la momentul depunerii cererii. În același timp, procesele desfășurate de către instanțele de judecată de cele mai multe ori respectă prevederile unui proces contradictoriu, iar agresorii, în egală măsură cu victimele, sunt prezenți la ședința de judecată.

În urma interviurilor realizate cu polițiștii și victimele, instanțele de judecată, în virtutea volumului mare de lucru, examinează minuțios probele care sunt prezentate și, de cele mai multe ori, admit cererea de eliberare a ordonanței.

Problema care se pune la acest moment este analiza cost-eficiență a unor asemenea măsuri de protecție, care pot fi realizate și cu eforturi mai mici. Aici ne referim la faptul că modul de înregistrare, examinare și emitere a încheierii de eliberare a ordonanțelor de protecție nu se deosebește cu nimic de examinarea de urgență a unei cauze civile care nu pune probleme majore de drept, cum ar fi cauzele de încasarea a pensiei alimentare, cauzele de divorț, de încasare a datoriilor certe, etc. Prin urmare, potrivit analizei cost-eficiență, examinarea cauzelor de eliberare a ordonanțelor de protecție în procedură contencioasă este destul de scumpă, fiind necesară implicarea unui întreg cerc de funcționari.

Cu privire la statistici

Analiza datelor statistice ne permite să afirmăm că an de an numărul cererilor de eliberare a ordonanțelor este în creștere semnificativă. Astfel, în anul 2012, au fost înregistrate cel puțin 474 de cereri, în anul 2013 fiind înregistrate cel puțin 663 de cereri și doar în 9 luni ale anului 2014 fiind deja înregistrate 995 de cereri de eliberare a ordonanței de protecție.

Analizând tendințele de creștere a numărului de ordonanțe emise de către instanțele de judecată, putem prognoza pentru anii viitori o creștere semnificativă a acestora. Or, dacă în anul 2012 au fost emise aproximativ 435 de ordonanțe de protecție, atunci doar în primele 9 luni ale anului 2014 au fost emise 865 de ordonanțe.

În instanțele de judecată au fost înregistrate în anul 2012 în jur de 35 de cauze ca urmare a neexecutării ordonanțelor de protecție, în anul 2013 acest număr fiind de 41 de cauze, iar în cele 9 luni ale anului 2014 au fost 54 de cauze.

RECOMANDĂRI

Analiza datelor obținute, precum și concluziile de mai sus oferă mai multe puncte de reper pentru anumite proceduri și acțiuni ce urmează a fi implementate de către autoritățile centrale, dar și de cele locale. Prezentul raport conține recomandări care suntem convinși că pot fi realizate în termen scurt, unele dintre ele fiind deja susținute și de alte asociații obștești, altele, mai specifice, adresate actorilor din sistem. Segregarea și expunerea informației pentru fiecare unitate administrativ-teritorială aparte le-ar putea determina să ia măsurile corespunzătoare pentru ameliorarea situației în localitățile pe care le reprezintă.

Prin urmare, raportul conține suficiente probe pentru a determina autoritățile centrale și locale să ia în calcul următoarele recomandări:

1. Semnarea și ratificarea CAHVIO;
2. Armonizarea cadrului legal național în domeniul prevenirii și combaterii violenței prin adoptarea pachetului de modificări propuse de către grupul de lucru de pe lângă MM-PSF;
3. Evaluarea necesității existenței a două proceduri distincte de examinare a modului de eliberare a ordonanțelor de protecție în baza CPC și CPP;
4. Modificarea CC în sensul în care organului de poliție să îi fie atribuită calitatea de agent constator pentru contravențiile prevăzute de art. 318 CC;
5. Adoptarea unei hotărâri explicative a Plenului CSJ cu scopul instituirii unei practici judiciare uniforme în vederea soluționării cazurilor de violență în familie în partea ce ține de tragerea la răspundere a agresorilor în baza prevederilor penale (art. 201/1 alin. (1) CP) și delimitarea de cazurile contravenționale (art. 69, 78 alin. (1) CC);
6. Suplinirea funcțiilor de responsabil de cazurile de violență în familie în cadrul DAS, după caz specializarea personalului din cadrul DAS;
7. Creșterea capacităților asistenților sociali din cadrul primăriilor în ceea ce privește cunoștințele în domeniul violenței în familie;
8. Implicarea mai activă în prevenirea violenței în familie prin intermediul medicilor de familie;
9. Creșterea capacităților de intervenție în cazurile de violență în familie a IP și DAS, prin dotarea tehnico-materială corespunzătoare;
10. Crearea în fiecare unitate administrativ-teritorială a centrelor de urgență pentru victimele violenței în familie;
11. Crearea și dotarea centrelor de asistență pentru agresorii familiali și dezvoltarea unor servicii de reabilitare și tratament pentru agresorii familiali.